

CENA 15 ZŁ

PORADNIK PRACOWNIKA SPOŁECZNEGO

DWUTYGODNIK

15 PAŹDZIERNIKA

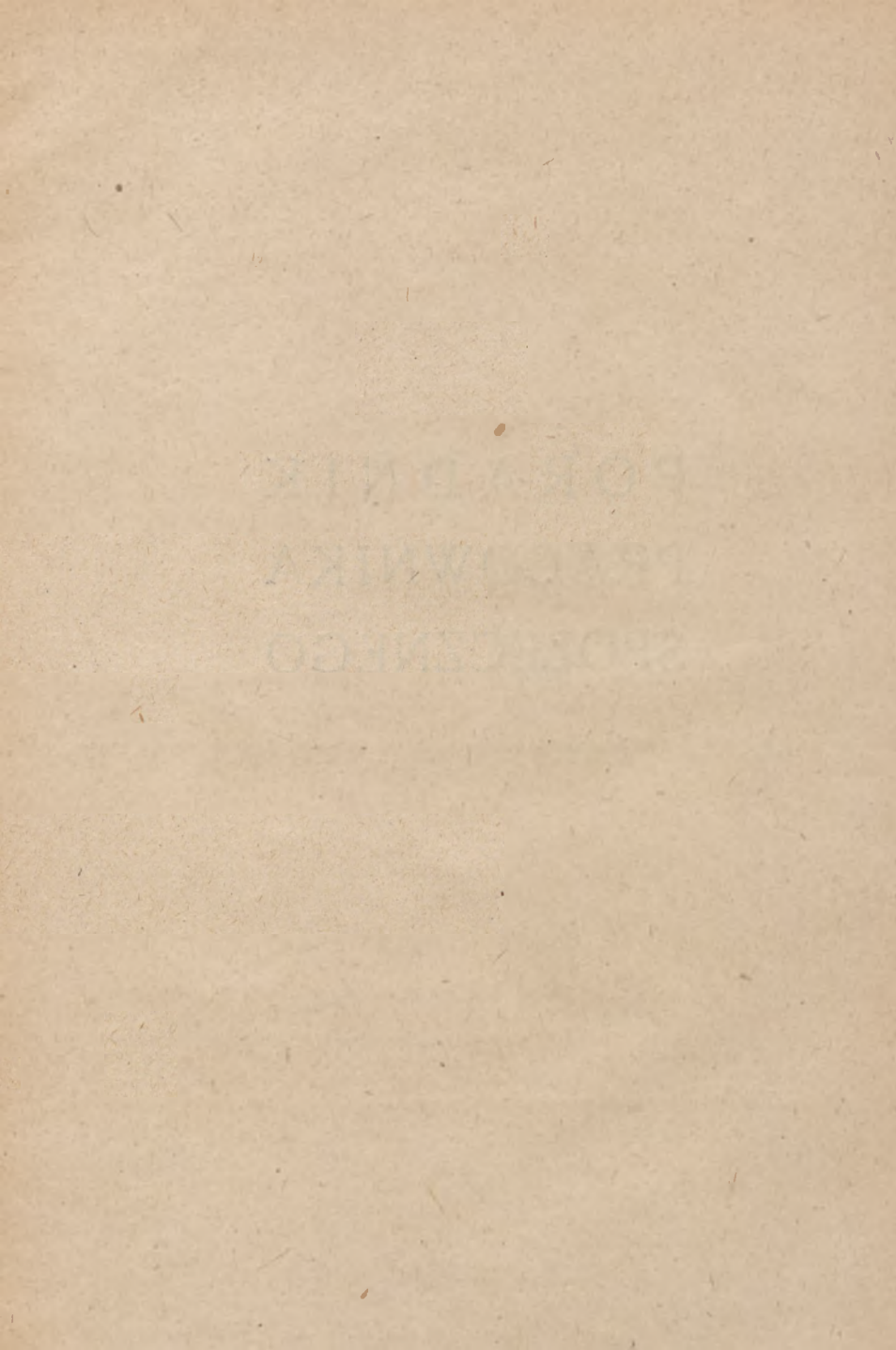
1 9 4 7

ROK III

Nr 16 (48)

W A R S Z A W A

PORADNIK
PRACOWNIKA
SPOŁECZNEGO

PORADNIK

PRACOWNIKA SPOŁECZNEGO

DWUTYGODNIK

15 PAŹDZIERNIKA

ROK III

Nr 16 (48)

WARSZAWA 1947

WYDAWCA: MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

Redaktor naczelny: E. SŁUCZAŃSKI

Adres redakcji i administracji: WARSZAWA, ul. RAKOWIECKA 4 a.

Telefon redakcji: 409-91,

Telefon administracji: 408-52, 408-90, 409-62, 409-94 wewnętrzny 17

Redaktor naczelny przyjmuje codziennie od godz. 10 — 11

telefon 409-92

REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA

OGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ:

Polska Agencja Prasowa—Biuro Reklam i Ogłoszeń, Warszawa ul. Pierackiego 11

Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik” — Biuro Ogłoszeń, Warszawa ul. Wiejska 14

Polska Agencja Reklamy „PAR” — Poznań, ul. Franciszka Ratajczaka 7

Spółdzielnia Wydawnicza „Wydawnictwo Ludowe” — Warszawa ul. Bagatela 18

Biuro „Orbis” — Warszawa, Al. Jerozolimskie 49 i ul. Targowa 70

„Wolność” — Warszawa, ul. Marszałkowska 95

Spółdzielcza Agencja Prasowa „Glob” — Warszawa, ul. Złota 4

Biuro Ogłoszeń Teofil Pietraszek — Warszawa, ul. Wilcza 59

PRENUMERATA MIESIĘCZNA:	zł 25	CENY OGŁOSZEŃ:	
PRENUMERATA KWARTALNA:	zł 65	cała kolumna	zł 10 000
PRENUMERATA POŁROCZNA:	zł 120	pół kolumny	zł 5 000
PRENUMERATA ROCZNA:	zł 220	ćwierć kolumny	zł 3 000

Treść numeru poprzedniego:

- I. WŁASNYMI SIŁAMI — E. Słuczański
HANDEL ZAGRANICZNY POLSKI W I PÓŁROCZU 1947 r. — St. Polaczek
PLAN INWESTYCYJNY W CZORAJ A DZIŚ — mgr J. Marzec
WYKONANIE PLANU PRZEMYSŁOWEGO W I PÓŁROCZU 1947 r.
- II. DLACZEGO UROCZYŚCIE OBCHODZIMY 30 ROCZNICĘ REWOLUCJI LISTOPADOWEJ? — H. Świątkowski, minister sprawiedliwości
PLANOWA GOSPODARKA RADZIECKA — mgr A. Kulik
DNI PROGRES — C. K.
STOSUNKI HANDLOWE POLSKO-RADZIECKIE — St. Polaczek
WIELKOŚĆ I ZNACZENIE KULTURY ZSRR — B. Dudziński
CO TRZEBA WIEDZIEĆ O TOWARZYSTWIE PRZYJAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ? — St. Wroński
- III. POMOC SĄSIEDZKA W ROLNICTWIE A RADY NARODOWE — J. K.
BITWA POD LENINO — mjr J. Lider
MŁODZIEŻ ZAGRANICZNA W SZEREGACH OCHOTNICZYCH BATALIONÓW ODBUDOWY STOLICY — mjr A. Kasprzak
- IV. KRONIKA POLITYCZNA
KRONIKA GOSPODARCZA
KRONIKA ZWIĄZKOWA
KRONIKA OŚWIATOWA
ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

Treść numeru:

	Str
I. ZSRR — NASZ SĄSIAD I SOJUSZNIK	7
ZWIĄZEK RADZIECKI WALCZY O POKÓJ — R. Juryś	20
ANTYRADZIECKĄ GRA DYPLOMATYCZNA W PRZEDEDNIU DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ	27
PLANOWA GOSPODARKA RADZIECKA (dokończenie) — mgr A. Kulik	36
MOSKWA LICZY 800 LAT — C. K.	47
BIBLIOGRAFIA POLSKICH WYDAWNICTW POWOJENNYCH DOTYCZĄCYCH ZWIĄZKU RADZIECKIEGO — oprac. A. Rysz- kiewicz	50
II. KRONIKA POLITYCZNA	57
KRONIKA GOSPODARCZA	69
KRONIKA ZWIĄZKOWA	77
KRONIKA OŚWIATOWA	80
NOWE WYDAWNICTWA	84
ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW.	86

D Z I A Ł P I E R W S Z Y

ZSRR — NASZ SĄSIAD I SOJUSZNIK

7 listopada 1947 roku mija 30 lat od dnia, gdy w Rosji wybuchła Rewolucja Listopadowa.

7 listopada 1917 roku wyszło z Placu Smolnego historyczne wezwanie II Ogólnorosyjskiego Zjazdu Rad:

„Opierając się na woli olbrzymiej większości robotników, żołnierzy i chłopów, opierając się na przeprowadzonym w Piotrogradzie zwycięskim powstaniu robotników i garnizonu, Zjazd bierze władzę w swoje ręce.”

Rozpoczęła się nowa era w dziejach ludzkości.

Rewolucja Listopadowa obaliła jedną z największych twierdz reakcji europejskiej — carat, położyła kres panowaniu kapitalizmu na 1/6 części kuli ziemskiej. Na gruzach caratu narodziła się nowa Rosja — Rosja Radziecka — pierwsze w świecie państwo robotników i chłopów. Naród rosyjski i wszystkie inne uciskane dotąd przez carat narody odzyskały wolność.

Masy demokratyczne całego świata szybko zrozumiały, jakie ogromne znaczenie dla rozwoju całej ludzkości miało zwycięstwo Rewolucji Listopadowej. Narodziny Państwa Radzieckiego stały się punktem zwrotnym w walce wyzwoleniczej klasy robotniczej i sił postępowych w poszczególnych krajach. W ciągu trzydziestolecia jakie minęło od rewolucji, utworzony na gruzach caratu Związek Radziecki mimo olbrzymich trudności, jakie piętrzyły się przed nim, umacniał się politycznie i gospodarczo, stawał się głównym obrońcą pokoju, postępu i demokracji, wyrósł na przodujące mocarstwo świata, które odegrało decydującą rolę w zwycięstwie nad Niemcami.

Dziś nikt nie może zaprzeczyć, że w pierwszym rządzie ogromny ofiarny wysiłek narodów Związku Radzieckiego oraz niewyczerpane siły płynące z ustroju tego państwa — pierwszego państwa socjalistycznego na świecie — uratowały Europę i świat przed zalewem hitlerowskiego barbarzyństwa, że w szczególności naród polski mógł trwać w swej niezłomnej walce dzięki pomocy narodów Związku Radzieckiego i ocalał dzięki bohaterstwu żołnierza radzieckiego przed całkowitym zniszczeniem.

I dziś po wojnie Związek Radziecki jest głównym orędownikiem pokoju, postępu i demokracji. Masy ludowe całego świata widzą w Związku Radzieckim główne oparcie w walce z reakcją i podżegaczami wojennymi. Dlatego 30-lecie Rewolucji Listopadowej obchodzić będzie nie tylko Związek Radziecki, nie tylko ruch robotniczy na całym świecie, ale wszyscy ludzie, którym drogi jest pokój, postęp i suwerenność własnego narodu.

30-lecie istnienia ZSRR powinno stać się okazją do lepszego poznania tego kraju i jego narodu, zrozumienia całokształtu jego wysiłków i osiągnięć. Jest to tym ważniejsze, że w ciągu 30 lat istnienia ZSRR rządy państw kapitalistycznych starały się odgrodzić narody całego świata od Związku Radzieckiego murem kłamstw i oszczerstw na temat ustroju wewnętrznego ZSRR, jego rozwoju gospodarczego, poziomu kultury, polityki zagranicznej itd. Bezpodstawność tych kłamstw okazała się najwyraźniej w czasie wojny, ale osad ich często jeszcze pozostał.

Nam Polakom, bezpośrednim sąsiadom ZSRR konieczność wyrobienia sobie jasnego i właściwego poglądu na naszego sąsiada i sojusznika, dyktuje dobrze zrozumiany interes narodowy. Dlatego też musimy pomóc wszystkim Polakom przezwyciężyć wieloletnią spuściznę kłamstw miotanych przeciwko ZSRR przez władców Polski przedwrześniowej i oszczerstw rzucanych na ZSRR przez obecnych wrogów współpracy polsko-radzieckiej i Polski Ludowej. Musimy pomóc wszystkim Polakom poznać prawdę o ZSRR i jego stosunku do Polski.

Ustrój polityczny

Głównym ośrodkiem dzisiejszego ZSRR była Rosja zorganizowana po rewolucji jako Rosyjska Socjalistyczna Federacyjna Republika Rad (RSFSR). W kilka miesięcy później powstały republiki radzieckie Ukrainy, Białorusi i Kaukazu. W 1922

rcku te cztery republiki podpisały akt o połączeniu się w Związek Socjalistycznych Republik Rad, stanowiąc jego podstawowe członki. W miarę swego rozwoju także i inne państwa narodowe, które przedtem wchodziły w skład wspomnianych czterech republik, zostały przekształcone w samodzielne republiki związkowe. Związek Radziecki składa się obecnie z 16 podstawowych republik narodowych — republik związkowych (Rosyjska, Ukraińska, Białoruska, Gruzińska, Armeńska, Azerbejdżańska, Kazachska, Uzbecka, Kirgiska, Turkmeńska, Tadżycka, Karelo-Fińska, Mołdawska, Litewska, Łotewska, Estońska).

Pozostałe większe narodowości tworzą w łonie republik związkowych własne republiki autonomiczne, mniejsze — obwody autonomiczne, najmniejsze stojące na niższym szczeblu rozwoju kulturalnego — okręgi narodowościowe.

Republiki związkowe posiadają wszystkie prawa niezależnego państwa: własny rząd, język ojczysty jako język państwowy, a ostatnio własne ministerstwa spraw zagranicznych.

Konstytucja ZSRR gwarantuje każdej z republik związkowych prawo do wystąpienia ze związku. Republiki autonomiczne posiadają również swój rząd, o mniejszym jednak zasęgu uprawnień niż rząd republiki związkowej, własny język państwowy, szkolnictwo itp.

Ustrój państwowy opiera się na systemie rad. Każda gmina, każdy rejon, obwód czy republika autonomiczna, każda republika związkowa, wreszcie Związek jako całość posiadają swoje rady. **W rękach tych rad spoczywa pełnia władzy na danym terenie w ramach nakreślonych przez konstytucję.** Wybory do rad wszystkich stopni są bezpośrednie, tzn. że mieszkańiec gminy wybiera zarówno swoją radę gminną jak i rejonową, obwodową, republikańską i wreszcie ogólnozwiązkową. Wybory takie są tajne i równe (tzn. każdy wyborca posiada jeden głos). Bierne i czynne prawo wyborcze przysługuje w równej mierze wszystkim obywatelom radzieckim, bez różnicy narodowości, płci, wyznania i wykształcenia. Rady republik autonomicznych i związkowych noszą nazwę rad najwyższych.

Na czele całego państwa stoi Rada Najwyższa ZSRR. W przeciwieństwie do rad niższych stopni **Rada Najwyższa ZSRR jest dwuizbowa.** W skład jej wchodzi Rada Związku i Rada Narodowości. Prawa obu izb są równe. Ma to na celu zabezpieczenie równości praw dla wszystkich narodów wchodzących w skład ZSRR.

Rada Najwyższa ZSRR na wspólnym posiedzeniu obu izb wybiera Prezydium, które ma uprawnienia Prezydenta państwa. Funkcje reprezentacyjne Prezydenta pełni przewodniczący Prezydium Rady Najwyższej (obecnie po zgonie Mikołaja Kalinina, który pełnił swą funkcję od 1919 r. — Mikołaj Szwer-nik). Rada Najwyższa ZSRR powołuje — Radę Ministrów z prezesem (obecnie Józef Stalin) na czele. Rada Ministrów podlega Radzie Najwyższej, która posiada uprawnienia nie tylko ustawodawcze, ale i wykonawcze (np. wyłączne prawo wydawania dekretów).

Na mocy konstytucji istnieje w ZSRR swoboda zrzeszania się w związki zawodowe, społeczne, religijne, naukowe, sportowe itp. Najbardziej masową organizacją na terenie ZSRR są związki zawodowe, które liczą ponad 25 milionów członków. Poszczególne organizacje i związki posiadają swoją własną prasę, środki materialne itp.

Siłą **kierowniczą w ZSRR** jest Wszechzwiązkowa Partia Komunistyczna (bolszewików), która przygotowała i przewodziła rewolucji, budownictwu socjalistycznemu i zwycięskiej wojnie w obronie niepodległości własnego kraju przeciwko hitlerowskim najeźdźcom.

Kościół w ZSRR jest oddzielony od państwa. Przymus nuczania religii itp. został zniesiony. Zachowana została natomiast w ZSRR całkowita swoboda wiary i wykonywania praktyk religijnych dla wszystkich wyznań. Cerkwie, kościoły, meczety i świątynie innych wyznań są otwarte na terenie całego państwa i dostępne dla wszystkich obywateli. W wojnie przeciwko niemieckim najeźdźcom duchowieństwo radzieckie wszystkich wyznań przejawiało swój patriotyzm.

Ustrój społeczno-gospodarczy

Olbrzymia większość środków i narzędzi produkcji jest własnością społeczną, która w ZSRR istnieje albo w formie własności państwowej albo spółdzielczej.

„Ziemia, jej bogactwa naturalne, wody, lasy, wielkie i średnie zakłady przemysłowe, kopalnie, wszelkiego rodzaju linie transportowe, banki, poczta, sieć telefoniczna i telegraficzna, pewna część wielkich przedsiębiorstw rolnych (tzw. sowchozy, stacje maszynowo-traktorowe itp.), przedsiębiorstwa komunalne, większe domy mieszkalne w miastach i ośrodkach przemysłowych — są własnością państwową, czyli należą do całego narodu”.

(Konstytucja ZSRR, art. 6).

Rolnictwo radzieckie opiera się przeważnie na tzw. kołchozach czyli kolektywnych gospodarstwach rolnych. Kołchoz jest formą gospodarki rolnej specyficzną i właściwą dla warunków radzieckich. Między innymi fakt, że rolnictwo radzieckie potrafiło przetrwać ciężką klęskę suszy w r. 1946, zwiększyć w bieżącym roku obszar zasiewów i osiągnąć obfity urodzaj, w dużej mierze zawdzięcza istniejącemu ustrojowi rolnemu ZSRR.

Kołchozy otrzymały od państwa **bezpłatnie i na wieczne** czasy ziemię, na której samodzielnie gospodarują. Kierownictwo gospodarki kołchozowej spoczywa w rękach wybieranego przez ogólne zebranie członków kołchozu zarządu z przewodniczącym na czele. Kołchozy posiadają gospodarstwa zbożowe, hodowlane, owocowe itp. W końcu roku po uiszczeniu podatków i innych świadczeń, kołchoz dzieli dochód w naturze i pieniędżach pomiędzy swoich członków **proporcjonalnie** do dokonanej przez nich pracy. Członkowie kołchozu poza własnością wspólną posiadają także własność osobistą. Indywidualną własnością jest dom mieszkalny i zabudowania gospodarskie w zagrodzie, działka ziemi wielkości około hektara, pewna ilość bydła (krów i owiec), drób itp. Chłop radziecki rozporządza **swobodnie plonami** ze swej zagrody, jak również tymi produktami, które otrzymuje jako swój udział w kołchozie. Może je sprzedać, zachować dla siebie czy komukolwiek przekazać. W ten sposób połączone są w kołchozie elementy gospodarki **kolektywnej** i indywidualnej. Podstawą utrzymania chłopa i jego rodziny są przede wszystkim dochody z kołchozu.

Spółdzielczość w Związku Radzieckim **ogromnie się rozwinęła**. ZSRR zarówno pod względem ilości spółdzielni, jak i ilości zrzeszonych w nich członków zajmuje dziś pierwsze miejsce w świecie. Szczególnie rozgałęziona jest sieć spółdzielni spożywczo-handlowych obsługujących zarówno miasto jak i wieś. W miastach istnieją również spółdzielnie pracy rzemieślników i inwalidów.

W ZSRR istnieją również **prywatne** warsztaty pracy. Są to warsztaty rzemieślnicze i indywidualne gospodarstwa wiejskie, których w ZSRR jest ponad parę milionów.

Z gruntu **falszywy** jest pogląd, że w ZSRR **nie istnieje własność osobista**. Faktycznie nawet część środków produkcji znajduje się w posiadaniu prywatnym. Wyłączną własność osobistą stanowią wszystkie dochody z pracy, oszczędności, małe domy mieszkalne i rzecz jasna przedmioty użytku domowego itp. Cały majątek osobisty może być przekazany spadkobiercom.

Ustrój społeczny ZSRR wyklucza możliwość wyzysku człowieka przez człowieka. Podstawą utrzymania wszystkich obywateli radzieckich jest **praca własna** lub członków rodziny. Zgodnie z zasadą socjalizmu: „od każdego według jego zdolności — każdemu według jego pracy” wielkość wynagrodzenia zależy od ilości i jakości pracy wykonywanej przez jednostkę.

Ustrój gospodarczy opierający się o uspołecznienie środków produkcji pozwolił Związkowi Radzieckiemu na przejście do **gospodarki planowej**. Jak dowiodła praktyka minionego trzydziestolecia, gospodarka planowa pozwoliła ZSRR **uniknąć** dwóch podstawowych klęsk ustroju kapitalistycznego — kryzysów i bezrobocia. Podczas gdy cały świat w okresie międzywojennym przeżywał kryzysy i wstrząsy gospodarcze, powodujące gwałtowny spadek produkcji, wzrost bezrobocia i zubożenie szerokich mas — gospodarka radziecka rozwijała się **ustawicznie i planowo w niezwykle szybkim tempie**, stwarzając podstawy dla systematycznego podnoszenia poziomu materialnego ludności, rozwoju kultury i wzrostu potęgi obronnej państwa.

Rozwój gospodarczy ZSRR

Przy analizie rozwoju gospodarki radzieckiej nie wolno nigdy zapominać o ogromnym **zacołaniu** ekonomicznym, które cechowało **carską Rosję**. Produkcja przemysłowa Rosji wynosiła w 1913 roku 1/14 produkcji Stanów Zjednoczonych, 1/6 produkcji Niemiec, 1/5 produkcji Anglii itp. W okresie bezpośrednio po rewolucji stan gospodarki był jeszcze gorszy. Trzy lata wojny światowej 1914-17 r. oraz 4 lata wojny domowej i interwencji państw imperialistycznych (1918—1921) zrujnowały doszczętnie życie gospodarcze kraju. W końcu 1920 roku ogólna produkcja przemysłu radzieckiego wynosiła zaledwie 7—8% produkcji z roku 1913.

Pomimo ogromnych trudności, za cenę niesłychanego poświęcenia, ofiar i wyrzeczeń, narody Związku Radzieckiego potrafiły w ciągu dwudziestolecia przed najazdem hitlerowskim osiągnąć niebywale w historii tempo rozwoju gospodarczego kraju. W roku 1937 Związek Radziecki wysunął się pod względem produkcji przemysłowej na **pierwsze miejsce w Europie** i drugie miejsce na świecie, prześcigając Niemcy, Anglię, Japonię i Francję i ustępując jedynie Stanom Zjednoczonym. Rozbudowa przemysłu zmieniła do gruntu oblicze gospodarcze kraju. ZSRR z zacołanego, rolniczego kraju stał się potężnym **mocarstwem przemysłowo-rolniczym o wysokiej technice**.

O ogromnym wzroście produkcji świadczą następujące cyfry: w 1940 r. ZSRR produkował m in: 166 milionów ton węgla tzn. 5,5 raza więcej niż w roku 1913, 18,3 mln ton stali — 4,5 raza więcej, 15 mln ton surówki — przeszło 3 razy więcej, 31 mln ton nafty — 3,5 raza więcej, 2,7 mln ton surowej bawełny — 3,5 raza więcej, 38,3 mln ton zboża — o 17 mln ton więcej niż w r. 1913 itp.

Istotnym rezultatem rozbudowy było **uniezależnienie** się ZSRR pod względem gospodarczym od zagranicy. W 1913 r. Rosja zaspokajała swe potrzeby np. importując 44% maszyn, zaś aluminium, samochody itp. sprowadzała całkowicie z zagranicy. W 1938 r. samochody produkowano w 100% w kraju, maszyny w 99%, aluminium w 95%, kauczuk w 76% itp. Gospodarka radziecka całkowicie się uniezależniła od światowych koncernów kapitalistycznych. Istotnym również rezultatem okresu porewolucyjnego było równomierne rozmieszczenie ośrodków gospodarczych ZSRR. W carskiej Rosji przemysł grupował się niemal wyłącznie w okręgach centralnych. W ciągu kilkunastu lat budownictwa socjalistycznego powstały nowe potężne ośrodki przemysłowe w oddalonych rejonach Azji, Uralu Kaukazu. Powyższe ogromne rezultaty, osiągnięte w tak krótkim czasie, w tak bardzo zacofanym kraju, jakim była dawniej carska Rosja i to w oparciu niemal wyłącznie o własne siły — wymagały od ludzi radzieckich poważnych ofiar i wyrzeczeń. Dlatego stopa życiowa ludności, która znaczenie się podnosiła w porównaniu z carską Rosją, nie osiągnęła jeszcze poziomu Ameryki czy Anglii. W ZSRR dawał się przez dłuższy czas odczuwać poważny głód towarowy. Narody radzieckie szły jednak świadomie na te ofiary, rozumiejąc, że są one konieczne dla obrony największego skarbu, jakim jest niepodległość i wolność.

Radzieckie plany gospodarcze tzw. pięcioletki kładły główny nacisk na rozwój przemysłu ciężkiego będącego podstawą samodzielności i rozwoju gospodarczego kraju. Wojna z Niemcami dowiodła niezbicie, że droga szybkiego uprzemysłowienia była **jedyną słuszną**. Rozwój gospodarczy ZSRR umożliwił zwycięstwo nad Niemcami. Ciężary ponoszone w ciągu lat kilkunastu opłaciły się stokrotnie. ZSRR odparł i rozbił potęgę hitlerowską, ocalił nie tylko własną wolność, ale i wolność wszystkich narodów świata.

Rewolucja kulturalna

Równoległe z wielkimi przemianami politycznymi i społeczno-gospodarczymi w ciągu trzydziestolecia istnienia wła-

dzy radzieckiej dokonała się **prawdziwa rewolucja kulturalna**.

Carska Rosja była krajem ciemnoty i analfabetyzmu. 76% ludności byłego imperium rosyjskiego nie umiało w 1913 r. pisać ani czytać. Procent analfabetów wśród większości narodów uciskanych przez carat był jeszcze wyższy. Rząd radziecki włożył ogromny wysiłek dla zlikwidowania tego katastrofalnego stanu rzeczy, dążąc konsekwentnie do podniesienia poziomu kulturalnego wszystkich narodów ZSRR, m. in. także tych, które do rewolucji nie posiadały nawet własnego pisma.

Już w 1938 r. do szkół powszechnych uczęszczało 20 800 tysięcy dzieci (w r. 1914 — 8 300 tysięcy) — do szkół średnich zaś 5 600 tysięcy (w r. 1914 — wszystkiego 610 000). Odsetek analfabetów na całym terytorium ZSRR spadł z 76% w 1914 r. do 19% w 1938 r. Liczba szkół wyższych wzrosła z 91 do 711, ilość studentów ze 112 000 do przeszło 600 000 (najwięcej na świecie).

Książka stała się w ZSRR dobrem **powszechnym**. W jednym tylko r. 1937 wydano w ZSRR w językach wszystkich narodów 673 mln tomów, tj. 8 razy więcej niż 1913 r. Ogromnie wzrosła sieć bibliotek, kursów, teatrów i boisk sportowych itp. Ogólny wzrost kultury umożliwił szybkie tempo rozwoju gospodarczego stał się podwaliną **rozkwitu** nauki radzieckiej, która jest dziś potęgą uznawaną na całym świecie. 35 000 naukowców pracujących w 806 zakładach naukowo-badawczych (1938 r.) zapewniło Związkowi Radzieckiemu poczesne miejsce wśród prądujących narodów świata we wszystkich dziedzinach wiedzy i techniki.

Człowiek radziecki

Te osiągnięcia wymagały nie tylko olbrzymiego wysiłku i wielkich wyrzeczeń, lecz hartu ducha i twórczej myśli. Sprstać tym wysiłkom mógł tylko **nowy człowiek, wyzwalaający się spod przeżytków starej ideologii**, świadomy gospodarz swego kraju. Władza radziecka otwarła przed obywatelami szero- kiej perspektywy rozwoju. Znikły przeogrody, chińskim murem oddzielające człowieka pracy od oświaty i kultury, od swobodnego wyboru zawodu i doskonalenia się w nim, od czynnego udziału w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym, od kierownictwa państwem. **W ZSRR nie względy klasowo-majątkowe, lecz osobiste zdolności i praca decydują o miejscu jednostki w społeczeństwie o jej awansie społecznym**. Rozwiązanie kwestii narodowościowej w duchu nauki Marxa i Lenina pozwoliło narodom, dawniej uciskany przez carat, zdobyć nie

tylko rzeczywiste i pełne równouprawnienie, lecz wyzwoliło wielkie siły twórcze tych narodów. Stało się podwaliną zgodnego współżycia wszystkich narodów, zamieszkujących w ZSRR, zjednoczonych w jedną socjalistyczną rodzinę.

Państwo radzieckie od pierwszej chwili swego powstania łożyło ogromne sumy i wysiłki na cele kulturalno-społeczne, na cele służące rozwojowi każdego obywatela. W 1947 r. sumy, przeznaczone na cele społeczno-kulturalne, osiągnęły olbrzymią kwotę 107 miliardów rubli wobec 80 miliardów w r. 1946. Jest rzeczą znaną, że w tym samym czasie wydatki na obronę narodową zmniejszyły się z 72 miliardów w r. 1946 do 67 miliardów w r. 1947. Jest to oczywistym dowodem nie tylko polityki pokojowej ZSRR, lecz najgłębszej troski o dobro człowieka radzieckiego, tego, według określenia Stalina — „złotego kapitału” kraju.

Z ogólnej sumy 107 miliardów na oświatę przewiduje się 52 miliardy, na ochronę zdrowia i sport — 19 miliardów, na ochronę macierzyństwa — 6 miliardów, na ubezpieczenia społeczne — 20 miliardów itd.

Troska państwa radzieckiego o człowieka dodaje ludziom radzieckim wiary i siły do realizacji planu dalszego rozwoju, do przewyciężenia piętrzących się na tej drodze poważnych trudności.

ZSRR — główny pogramca hitleryzmu

Wojna — ten najtrudniejszy egzamin dla każdego państwa i ustroju społecznego, ujawniła **prawdę o ZSRR**, jego potęgę, zwartość i siłę moralną jego narodów.

Wytrzymała ciężar wojny gospodarka ZSRR. Przemysł dostarczył armii radzieckiej dostateczne, coraz większe ilości pierwszorzędnej broni, amunicji, sprzętu i umundurowania. Rolnictwo zaopatrzyło armię i kraj w żywność. Dzięki rozbudowie terenów wschodnich: Uralu, Azji Środkowej, Syberii gospodarka radziecka, mimo czasowej utraty najcenniejszych obszarów na zachodzie, mogła odrodzić się na nowej, rezerwowej bazie. ZSRR przeprowadził niespotykaną w historii ewakuację znacznej części urządzeń przemysłowych na wschód i zdołał je uruchomić w ciągu krótkiego czasu.

Wytrzymał ciężar wojny ustroj społeczny Związku Radzieckiego. Mimo zakusów wroga wszystkie warstwy społeczeństwa radzieckiego, chłopci, robotnicy, inteligencja stanęli w jednym szeregu do wspólnej walki, nie załamali się w pierwszym okresie najazdu hitlerowskiego.

Wytrzymał ciężar wojny ustrój polityczny ZSRR. Rząd miał za sobą w najcięższych nawet chwilach pełne poparcie narodu.

Wytrzymała ciężar wojny struktura narodowościowa państwa radzieckiego. Wszystkie narody wchodzące w skład ZSRR z zapałem broniły niepodległości wspólnej ojczyzny.

Wytrzymał wreszcie ciężar wojny człowiek radziecki. Zarówno na froncie jak i w zapleczu, w najcięższych, jakie tylko mogą być do pomysłenia trudnościach (obrona Leningradu) walczył z wrogiem na śmierć i życie.

ZSRR w ciągu trzech lat wytrzymywał napór prawie wszystkich sił lądowych i olbrzymiej większości sił powietrznych Niemiec hitlerowskich. Nie można porównywać skali operacji przeprowadzanych na froncie wschodnim z operacjami na jakimkolwiek innym froncie działań wojennych. Tak np. w 1942 r. w Rosji walczyło 240 dywizji faszystowskich, z tego ok. 180 niemieckich, zaś w tym samym czasie operacje w Egipcie (El-Alamein) odciągały zaledwie 4 dywizje niemieckie i 11 włoskich. Nawet po anglo-amerykańskim desancie we Francji, którego dokonanie możliwe było jedynie i wyłącznie dzięki zwycięskiej ofensywie armii radzieckiej, Niemcy trzymali na froncie wschodnim ok. 200—240 dywizji, podczas gdy na froncie zachodnim mieli wszystkiego 60.

Sam ludzie usiłujący przypisać niesłychane zwycięstwa armii radzieckiej pomocy materialnej państw zachodnich. Istotnie armia radziecka otrzymywała pewną pomoc z Anglii i Ameryki. Ale pomoc ta była nikłym ułamkiem w stosunku do potrzeb i w stosunku do tych ogromnych zasobów materiałowych, które dawała armii gospodarka radziecka. Armia radziecka otrzymała od sojuszników łącznie 12 000 samolotów i 11 000 dział (najpoważniejsze pozycje w dostawach). Ilość ta nie równoważyła nawet strat poniesionych w ciągu kilku miesięcy ofensywy na froncie wschodnim. Natomiast przemysł radziecki dostarczył tylko w ciągu ostatnich trzech lat wojny 120 000 samolotów, 360 000 dział, 90 000 czołgów i wozów pancernych itp.

Świat uznaje dziś głęboką słuszość słów wypowiedzianych podczas wojny przez generalissimusa Stalina:

„Żadne inne państwo, żadna inna armia nie byłaby zdolna do wytrzymania takiego naporu ze strony band faszystów niemieckich i ich sojuszników. Jedynie Związek Radziecki i jego Armia Czerwona mogły ten napór wytrzymać. I nie tylko wytrzymać, ale i przewyciężyć”.

ZSRR wyszedł wzmocniony z wojny

Wojna wykazała ogromną siłę państwa socjalistycznego, siłę, której nie dostrzegli i nie chcieli dostrzec wrogowie ZSRR. Autorytet i znaczenie międzynarodowe ZSRR wyrosły niepomniernie. Nie ma dziś i nie może być międzynarodowych zagadnień politycznych i gospodarczych, które mogłyby być **rzeczywiście rozstrzygnięte** bez udziału Związku Radzieckiego.

W okresie powojennym autorytet ZSRR wydatnie nadal wzrasta. Wynika to z dwóch podstawowych momentów.

Po pierwsze, ustrój socjalistyczny zabezpiecza ZSRR od poważnych wstrząsów gospodarczych i społecznych, przed którymi stoją już państwa kapitalistyczne, a przede wszystkim Stany Zjednoczone Am. Półn. Czwarty plan pięcioletni przewiduje nie tylko zaleczenie wszystkich ran zadanych przez wojnę i okupację, ale także wydatne przekroczenie przedwojennego poziomu produkcji i stopy życiowej ludności. Wyniki pierwszego roku czwartej pięcioletki dają podstawę, by sądzić, że plan ten będzie nie tylko wykonany, ale i przekroczony. Oznacza to ustawiczny wzrost potęgi gospodarczej i obronnej ZSRR.

Po drugie, **ogromna potęga Związku Radzieckiego** służy w przeciwieństwie np. do Stanów Zjednoczonych, na których politykę przemożny wpływ wywierają magnaci kapitału, nie interesom imperialistycznej ekspansji, lecz sprawie obrony pokoju, suwerenności narodów świata. W ZSRR nie ma oligarchii wielkokapitalistycznej, wywierającej przemożny wpływ na rządy w kierunku swych imperialistycznych interesów, dążeń do panowania nad światem. ZSRR kieruje się w swej polityce zagranicznej **interesami swych narodów**, które pragną pokoju, i niedopuszczenia do ponownej agresji — a więc dążeniami **zgodnymi z pragnieniami milionów prostych ludzi** we wszystkich państwach świata. Stanowisko ZSRR wobec zagrożenia Niemiec, jasna i stanowcza inicjatywa w kwestii rozbrojenia i kontroli nad energią atomową, dążenie do utrzymania autorytetu Organizacji Narodów Zjednoczonych, zdecydowana walka z pozostałościami faszyzmu na świecie, współpraca z małymi narodami na zasadzie rzeczywistej równości i poszanowania ich suwerenności, zyskują polityce zagranicznej ZSRR coraz większe uznanie i szacunek na świecie. Te dwa podstawowe momenty **wzmagają** potęgę ZSRR, skutecznie krzyżującego wraz z wszystkimi siłami pokoju i postępu na świecie zakusy imperialistów do zapanowania nad światem oraz knowania podlegaczy wojennych.

ZSRR realizuje czwartą pięciolatkę

Już w toku wojny Związek Radziecki przystąpił do odbudowy zniszczeń. Po zakończeniu wojny **odbudowa kraju nabrała niezwykle szybkiego tempa**. W lutym 1946 r. uchwalony został czwarty plan pięcioletni odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR. Plan przewiduje przekroczenie przedwojennego poziomu produkcji w 1950 r. o 48%. W 1950 r. ZSRR powinien produkować 250 mln ton węgla, 25,4 mln ton stali, 19,5 mln ton żelaza, 35,4 mln ton ropy, 500 000 samochodów, ok. 5 miliardów metrów tkanin, ok. 330 mln par obuwia itp. Da to wzmocnienie i rozszerzenie pozycji gospodarczej ZSRR w świecie, zapewni poważny wzrost stopy życiowej jego mieszkańców. Realizacja podobnego **gigantycznego planu** jest wyjątkowo trudna na skutek ciężkich ran zadanych Związkowi Radzieckiemu przez wojnę i okupację. Tym niemniej dotychczasowe wyniki wykazują, że i tym razem narody radzieckie wykonają postawione przed nimi zadanie. Wprawdzie w roku ubiegłym przede wszystkim wskutek katastrofy posuchy i wywołanych przez nią poważnych trudności aprowizacyjnych, niektóre gałęzie gospodarki nie wykonały w pełni planu, jednak już w bieżącym roku braki te zostały w zasadzie pokryte. Tak np. plan drugiego kwartału 1947 r. wykonany został w 103%, co stanowi wzrost produkcji przemysłowej w porównaniu z drugim kwartałem roku ubiegłego ogółem o 15%, a w niektórych gałęziach do 30%. Ohszar zasiewów zwiększony został w porównaniu z rokiem 1946 o 8 mln hektarów, zaś urodzaj zapowiada się bardzo dobrze. Również ilość robotników i pracowników, zaś ogólny fundusz płac wzrósł o 26%. Oznacza to realny i poważny wzrost stopy życiowej mas pracujących. Szczególnie duże rezultaty osiągnięto w odbudowie terenów czasowo okupowanych przez Niemców. Ogólny wzrost produkcji na tych terenach wyniósł 27% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Tylko w pierwszym półroczu 1947 r. odbudowano 679 000 m kwadratowych powierzchni mieszkalnej w miastach oraz 54 000 domów mieszkalnych w miejscowościach wiejskich.

ZSRR a Polska

W ciągu trzydziestolecia swego istnienia Związek Radziecki **dwukrotnie wpłynął w sposób istotny na odzyskanie przez naród polski niepodległości**.

Zwycięstwo Rewolucji Listopadowej w 1917 r. położyło kres istnieniu carskiego „więzienia narodów”, w którym cierpiał również i naród polski. Jednym z pierwszych aktów wła-

dzy radzieckiej, zgodnie z od dawna głoszoną przez partię bolszewicką zasadą samostanowienia narodów, było natychmiastowo **unieważnienie** umów zawartych między carską Rosją, Prusami i Austrią w sprawie rozbioru Polski. **ZSRR natychmiast uznał niepodległość Polski** w listopadzie 1918 r. ZSRR w ciągu dwudziestu lat Polski przedwrzesniowej konsekwentnie zmierzał do ułożenia przyjaznego współżycia z narodem polskim, a w latach zagrożenia przez Hitlera — do zawarcia paktu o wspólnej pomocy przeciwko niemieckiej agresji. Reakcyjne rządy Polski przedwrzesniowej swą antyradziecką polityką uniemożliwiły zbliżenie Polski z ZSRR, odrzuciły pomoc przeciwko Hitlerowi ofiarowaną przez Związek Radziecki. Awanturnicza wyprawa kijowska Piłsudskiego określała ich linie postępowania.

Po raz drugi ceną życia 400 000 poległych oficerów i żołnierzy radzieckich na polach bitew o wyzwolenie Polski spod okupacji hitlerowskiej ZSRR w sposób decydujący przyczynił się do odzyskania naszej niepodległości.

Demokracja polska dokonała **historycznego** zwrotu wobec naszego potężnego wschodniego sąsiada. Ogromne znaczenie pozytywne tego zwrotu, pogłębiającego się sojuszu polsko-radzieckiego znalazło i znajduje stale niezbite potwierdzenie w praktyce naszego życia państwowego.

Twarde stanowisko ZSRR w sprawie naszych granic zachodnich, naszych Ziemi Odzyskanych, do których przywrócenia **walnie** się przyczynił, konsekwentna obrona wspólnych interesów na arenie międzynarodowej, wielostronna rozszerzająca się **współpraca i pomoc gospodarcza** — oto istotne czynniki, które sprawiają, że idea sojuszu polsko-radzieckiego, pomimo starych uprzedzeń i dywersyjnej działalności reakcji, coraz mocniej utrwala się w sercach i umysłach wszystkich uczciwych Polaków. Podstawą tego sojuszu — będącego najważniejszą gwarancją naszej wolności i bezpieczeństwa naszych granic — jest obiektywna, realna wspólność interesów wypływająca z obopólnego dążenia do trwałego, demokratycznego pokoju, do rzetelnej współpracy międzynarodowej i postępu, opierająca się o wzajemne poszanowanie samodzielności i suwerenności obydwu państw.

Znamienna data **trzydziestolecia** Rewolucji Listopadowej, którą z dumą obchodzić będą narody sojuszniczego Związku Radzieckiego, stanie się **przejawem przyjacielskich uczuć**, jakie żywi cały naród polski wobec głównego pogramcy hitlerowskich Niemiec.

R. JURYS

ZWIĄZEK RADZIECKI WALCZY O POKÓJ

Od chwili swego powstania Związek Radziecki prowadzi konsekwentną politykę pokojową.

Jeszcze podczas konferencji genueńskiej po pierwszej wojnie światowej Rosja Radziecka przedstawiła plan szerokiej współpracy gospodarczej z państwami kapitalistycznymi zachodu. Plan kończył się propozycją powszechnego ograniczenia zbrojeń, zakazu prowadzenia wojny gazowej, zakazu używania lotnictwa do działań wojennych, zakazu działań wojennych skierowanych przeciwko ludności cywilnej. Związek Radziecki proponował wówczas również zwołanie konferencji międzynarodowej w celu gospodarczej odbudowy świata.

Wyciągnięta dłoń współpracy pokojowej zawisła w powietrzu. Jakby w odpowiedzi na pokojowe kroki Rosji Radzieckiej, podpisany został z inicjatywy Chamberlaina pakt lokarneński, gwarantujący status quo na zachodnich granicach Niemiec, ale nie gwarantujący tego samego na ich wschodnich granicach, gdzie pakt ten pozostawiał Niemcom wolną rękę. Pakt był ówczesną próbą montowania antyradzieckiego bloku zachodniego.

Nie wnikając w szczegółową analizę sytuacji międzynarodowej okresu po pierwszej wojnie światowej należy jednak ogólnie stwierdzić, że był to okres gorączkowych przygotowań wojennych głównych mocarstw i państw kapitalistycznych. Był to okres wzmożonej antyradzieckiej działalności zaostrzania się stosunków między krajami imperialistycznymi. Zbyt świeże jednak były jeszcze wówczas w pamięci wypadki wojenne i zbyt silne wołanie o to, by nigdy już nie było wojny, aby przęgoto-

wania wojenne mogły były być prowadzone jawnie. Toteż w 1925 roku Liga Narodów postanawia zwołać konferencję, mającą rzekomo za zadanie opracowanie planu ograniczenia zbrojeń.

Związek Radziecki przybył na tę konferencję z wnioskiem pełnego i natychmiastowego rozbrojenia. Oczywiście — wniosek ten upadł, gdyż nie o rozbrojeniu myśleli ci, co przygotowywali wojnę.

W procesie wzajemnych konfliktów i wspólnego szykowania wojny przeciwko ZSRR odradzał się imperializm niemiecki, odradzała się niemiecka zaborczość. Rzekome „uspokajanie Europy” oznaczało w praktyce politykę ustępstw wobec militarystyki niemieckiego, likwidację zdobyczy liberalnej demokracji zachodu, faszyzację, przede wszystkim faszyzację Niemiec w nadziei, że staną się one siłą zdolną obalić Związek Radziecki. Ciemnym siłom tej polityki imperialistycznej państw zachodnich towarzyszyła kłamliwa propaganda o „czerwonym imperializmie”, o „bolszewizacji Europy” i wszystkie inne kłamstwa propagandy imperialistycznej, które przejął następnie hitleryzm, a w spadku po nim obecnie... imperialiści Stanów Zjednoczonych.

Od 1933 roku walka o pokój weszła w fazę krytyczną. W sercu Europy powstała siła przygotowująca jawnie wojnę imperialistyczną. Siła znajdująca poparcie ze strony tych polityków na Zachodzie, których założeniem było zaspokojenie imperialistycznych zapędów faszystów kosztem Związku Radzieckiego.

Związek Radziecki odpowiedział na wzmożone niebezpieczeństwo wojenne wzmożoną działalnością pokojową. Podpisane zostają pakt o nieagresji między ZSRR a Polską, Litwą, Estonią, Afganistanem, zostaje podpisana konwencja zawierająca określenie pojęcia „napastnika”. Związek Radziecki zacieśnia współpracę z zagrożoną przez hitleryzm Francją, gdzie na czele Ministerstwa Spraw Zagranicznych znajduje się w tym czasie rzecznik polityki pokojowej, Barthou. Ale Barthou ginie od kul najemników faszystów, a jego następcą Laval, późniejszy współpracownik Hitlera na terenie Francji, podkopuje dzieło swego poprzednika.

Nad Europą rozpościera się coraz większy i coraz groźniejszy cień Monachium. Monachium — nie było nowym zwrotem w polityce kapitalistycznych państw zachodu i faszystowskich grup na wschodzie Europy, lecz tylko ukoronowaniem polityki ustępstw wobec agresora, ustępstw obliczonych na to, że

w końcu imperializm niemiecki skieruje się na wschód przez Polskę, czy też przez państwa bałtyckie przeciwko Związkowi Radzieckiemu. Na ołtarzu tej wyrachowanej polityki imperialistycznej, na zachodzie: Anglii, pewnych kół Stanów Zjednoczonych niezgrupowanych dookoła prezydenta Roosevelta, Francji, a na wschodzie Polski, Rumunii, Węgier, Jugosławii i Bułgarii — zostały złożone losy trzech narodów: Hiszpanii, Abisynii i Czechosłowacji.

Doceniając powagę sytuacji Związek Radziecki prowadzi intensywną akcję dyplomatyczną i polityczną w kierunku pokrzyżowania planów niemieckich. Proponuje podpisanie paktu państw zagrożonych przez imperializm niemiecki: państw wschodniej Europy i Francji — ale pakt ten nie dochodzi do skutku, storpedowany m. in. przez naszą sanację. Związek Radziecki prowadzi wielką akcję dyplomatyczną przeciwko tzw. polityce nieinterwencji, która prowadzi do oddania Hiszpanii i Abisynii na żer faszyzmu niemiecko-włoskiego, akcję sparaliżowaną przez imperialistów zachodnich. Prowadzi wielką kampanię dyplomatyczną i polityczną w kierunku wypełnienia zobowiązań wynikających z paktu radziecko-francusko-czechosłowackiego, w celu niedopuszczenia do zagarnięcia Czechosłowacji. Akcja ta zostaje sparaliżowana również przez sanację, która w ten sposób dopomogła walczyć do okrażenia Polski przez hitlerowców.

„Monachium” miało miejsce dnia 29 — 30 września 1938 roku. Chamberlain, powracając z Monachium do Londynu, oświadczył: „Pokój został zabezpieczony na 100 lat”. Myślał o pokoju na zachodzie. Istotą bowiem paktu monachijskiego było pozostawienie Niemcom swobody działania na wschodzie. Tym się tłumaczy spokój, jaki panował na zachodzie, gdy Niemcy naruszając umowę monachijską zagarnęli 17 marca Czechosłowację. 22 marca zagarnęli Kłajpedę. 23 marca Niemcy narzucają Rumunii umowę, podporządkowując ten plan swoim interesom. Polska zostaje wzięta w kleszcze. Niemcy wysuwają żądanie zagarnięcia Gdańska i „korytarza”. 22 maja został utworzony sojusz wojskowy niemiecko-włoski. Wojna polsko-niemiecka zawisła na włosku.

Było jeszcze wyjście. Pokój mógł jeszcze być uratowany. Związek Radziecki proponuje podpisanie anglo-radziecko-francuskiego paktu obrony państw zagrożonych przez faszystowską agresję. Dopiero 10 maja nadchodzi odpowiedź Anglii: odrzuca ona projekt radziecki. Proponuje natomiast, by Związek Radziecki okazał Anglii i Francji pomoc na wypadek, gdyby one

zostały wciągnięte w wojnę, ale bez prawa wzajemności. W razie, gdyby Związek Radziecki został wciągnięty w wojnę wskutek wypełnienia zobowiązań wobec sojuszników, nie zostaje mu zagwarantowana żadna pomoc.

Następne kontrpropozycje angielsko-francuskie na propozycje Związku Radzieckiego przepojone są tym samym duchem. Związek Radziecki proponuje udzielenie gwarancji pomocy ze strony Związku Radzieckiego, Anglii i Francji następującym państwom: Polsce, Rumunii, Turcji, Grecji, Belgii, Łotwie, Estonii i Finlandii. Anglia nie zgadza się jednak na trzy ostatnie państwa. Anglii i Francji chodziło bowiem nie o faktyczne stworzenie wówczas wspólnego ze Związkiem Radzieckim bloku przeciwko Niemcom hitlerowskim, lecz o sprowokowanie starcia zbrojnego radziecko-niemieckiego, starcia, które by doprowadziło do wykrwawienia się tych dwóch antagonistów i do zwycięstwa imperializmu angielskiego zarówno nad Niemcami, jak i nad Związkiem Radzieckim.

Dla kierowników polityki radzieckiej nie ulegało wątpliwości, że starcie imperializmu niemieckiego z państwem radzieckim nastąpi nieuniknienie. W interesie własnym Związku Radzieckiego, jak i w interesie zwycięstwa ludzkości nad imperializmem leżało, aby starcie to nastąpiło jak najpóźniej. W każdym razie należało bezwzględnie uniknąć takich kroków, które by sprzyjały polityce monarchistów, polityce zaspokojenia żarłoczności imperializmu niemieckiego kosztem państw leżących za wschodnią granicą Niemiec, w pierwszym rzędzie kosztem Polski i Związku Radzieckiego.

W sytuacji wytworzonej przez monarchistów przy aktywnym współudziale sanacji, jedynie dalekowzroczną i jedynie korzystną w ostatecznym rachunku dla sprawy niepodległości narodów wschodniej Europy mogła być tylko ta polityka, jaką zastosował Związek Radziecki. Polityka chwilowego odzłozowania się od rozgrywek wojennych na kontynencie i stworzenie sobie wygodniejszej pozycji strategicznej w stosunku do Niemiec hitlerowskich.

Dążenie twórców Monachium do rozbicia Związku Radzieckiego przy pomocy Niemiec pokutowało w umysłach angielskich reakcyjnych polityków także później, gdy wszystkie narody wraz ze Związkiem Radzieckim prowadziły walkę na śmierć i życie z hitleryzmem. Także później nie zrezygnowali

ci reakcyjni politycy z dążenia do wykrwawienia Związku Radzieckiego. Ta polityka znacznie opóźniła utworzenie drugiego frontu w Europie, który mógł zaoszczędzić Polsce i ludzkości wiele ofiar i zniszczeń.

Zwycięskie zakończenie wojny wytworzyło nową sytuację w świecie. W Poczdamie utworzone zostały podstawy pod trwały pokój. Podstawy oparte na wytrzebieniu resztek faszyzmu, na pełnej demilitaryzacji, demokratyzacji i denazifikacji Niemiec, na jedności mocarstw, na karcie wolności ONZ.

Jednakże już pierwsze dni powojenne wskazały na to, że pozostały jeszcze siły zainteresowane w wicherzeniu, siły wielkich koncernów kapitalistycznych, przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych. Dwa lata dzielące nas od zakończenia wojny wykazały również, w jakim kierunku zmierza wojownicza działalność tych sił. Zmierza ona w kierunku podporządkowania sobie innych narodów i w kierunku odrodzenia siły bojowej imperializmu niemieckiego, jako narzędzia walki przeciwko demokratycznym narodom Europy wschodniej.

Od chwili zakończenia działań wojennych po dziś dzień trwa uparta walka Związku Radzieckiego o utrwalenie pokoju, o zdemaskowanie wicherzycieli wojennych, o utrzymanie jedności działania Wielkiej Czwórki w interesie suwerenności wszystkich narodów.

Walka to niełatwa. Linia polityki monachijskiej, polityki obliczonej na zgnięcie Związku Radzieckiego przy pomocy imperializmu niemieckiego odżyła na nowo. W Stanach Zjednoczonych nastąpił wielki odwrót od pokojowej polityki Roosevelta. Miejsce jego linii politycznej zajęła awanturnicza „doktryna Trumana” — u której podłoża leży pragnienie panowania nad światem karteli amerykańskich. Europejskim odcinkiem tej doktryny jest tzw. plan Marshalla, plan odrodzenia imperializmu niemieckiego w służbie interesów imperialistycznych Stanów Zjednoczonych.

Jesteśmy świadkami próby podważenia jednej z najistotniejszych zdobyczy polityki pokojowej: jednomyslności czterech mocarstw w sprawach pokoju i w sprawach Niemiec. Jesteśmy świadkami jednostronnych akcji Stanów Zjednoczonych w Niemczech i na terenie międzynarodowym, których celem jest odbudowa Niemiec i pogwałcenie suwerennych praw narodów. Je-

steśmy świadkami polityki przypominającej najgorsze przykłady polityki czasów Monachium.

Ale od czasów Monachium zmieniło się wiele. Zmienił się przede wszystkim układ sił na wschodzie Europy, gdzie powstały państwa ludowej demokracji. W całym świecie wzrósł autorytet Związku Radzieckiego. Straszak „bolszewizmu”, jakim operował Goebbels, a którym operuje dziś Truman, został zdemaskowany w oczach najszerzych warstw ludności wszystkich krajów. Wzmogły się jeszcze bardziej pokojowe wysiłki Związku Radzieckiego. On jest bojownikiem zakazu produkowania broni atomowej, broni skierowanej przeciwko ludności cywilnej. Jest orędownikiem ograniczenia zbrojeń i pokojowej współpracy międzynarodowej. Jest orędownikiem walki przeciwko prowokatorom wojennym i przeciwko kłamliwej propagandzie wywołującej zatargi między narodami. On staje w obronie suwerenności narodów, zagrożonej przez imperialistyczną politykę trustów amerykańskich. On przeciwstawia się zdecydowanie odrodzeniu imperializmu niemieckiego.

I dlatego zarówno narody państw demokracji ludowej, jak i narody całego świata widzą w Związku Radzieckim najwierniejszego bojownika pokoju, bojownika wspierającego każdy wysiłek zdążający do zabezpieczenia pokoju, zdolnego wspólnie z wszystkimi postępowymi siłami świata unicestwić próby narzucenia ludzkości nowej rzezi w imię interesów królów nafty, żelaza i śmierci.

Warto w końcu na jedną rzecz zwrócić uwagę. Na źródła pokojowej polityki Związku Radzieckiego. Warto dlatego, że gdzieś tam słyszy się czasem głosy, że jest to polityka dyktowana słabością.

Otóż doświadczenia ostatniej wojny wykazały, że Związek Radziecki — w rzeczywistości sam jeden — rozbił i zdruzgotał najpotężniejszą armię hitlerowską. Zdruzgotał armię, której przeciwstawić się nie była w stanie żadna inna armia Wielkiej Trójki. Ile i jakiegokolwiek by się dawało fałszywe komentarze do przebiegu ostatniej wojny, pozostanie faktem, że ani armia angielska, ani amerykańska nie przyjęły otwartej, generalnej batalii z armią niemiecką. Wojska alianckie, które wystąpiły do walki podejmowały bitwę tylko z nieznacznymi niemieckimi siłami, i tylko na bocznych liniach frontów. Wielkiego frontu zachodniego, jedyne na którym mogły się zmierzyć wojska

angielskie i amerykańskie z armią niemiecką, faktycznie do końca wojny nie było. Walki, które tam rozgorzały w ostatniej fazie wojny, kiedy losy armii niemieckiej były już przesądzone dzięki Armii Czerwonej, nie mogą się równać z żadną z wielkich bitew na froncie wschodnim. Przypisywanie więc pokojowej polityki Związku Radzieckiego jego rzekomej słabości jest nonsensem.

Nie tu są źródła pokojowej polityki. Tkwią one w charakterze państwa radzieckiego. Jest to państwo socjalistyczne. Państwo nie posiadające żadnych prywatnych karteli. Żadnych grup pragnących panowania nad innymi narodami. Żadnych środowisk pragnących gospodarczego czy politycznego podporządkowania sobie innych narodów. Jest to państwo rozwijające szybko swój przemysł, swoją gospodarkę narodową, bez wstrząsów, bez kryzysów, nie na podstawach imperialistycznych, nie na podstawach ograbiania innych narodów, lecz na podstawach sprawiedliwego, socjalistycznego ustroju wewnętrznego. Jest to państwo posiadające charakter na wskroś ludowy. Rząd Związku Radzieckiego reprezentuje najszczerzej interesy i wolę swego ludu. A żaden lud świata nie pragnie wojny imperialistycznej. Nie pragnie wojny lud radziecki — nie pragnie jej więc i rząd radziecki.

Przed narodami Związku Radzieckiego stoją olbrzymie zadania odbudowy zniszczonego przez Niemców kraju i dalszej budowy swego socjalistycznego gospodarstwa. Te same zadania stoją przed innymi narodami świata i Związek Radziecki pragnie w pokojowej współpracy ze wszystkimi narodami wspólnie pracować nad pokojową odbudową świata. Pragnie on takiej odbudowy zniszczonego świata, której skutkiem nie mogłoby być zaprzękanie jednego narodu w niewolę gospodarczą i polityczną innego.

ANTYRADZIECKA GRA DYPLMATYCZNA W PRZEDEDNIU DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

W obliczu zbliżającej się burzy wojennej opinia publiczna całego świata zaczęła głośno domagać się zmiany „monachijskiego” kursu polityki zagranicznej Anglii i Francji. W pojęciu setek milionów ludzi jedynym skutecznym środkiem zahamowania niemieckiej agresji mógł być jednolity front państw demokratycznych, do którego obok Francji powinien być wejść przede wszystkim Związek Radziecki.

Nawet w łonie rządzącej podówczas w Anglii partii konserwatywnej coraz częściej dawały się słyszeć głosy o konieczności porozumienia się z ZSRR. Pogląd ten ostro i zdecydowanie wyrazili: znany ekonomista lord Keynes, Winston Churchill, Anthony Eden, Duff Cooper i inni. Pod naciskiem ataków opinii publicznej rząd angielski zmuszony został choćby do pozornego zadokumentowania, że nie przeciwstawia się układom z ZSRR.

18 marca Anglia zapytała rząd radziecki, czy zgodzi się na podpisanie wspólnej deklaracji Anglii, Francji, ZSRR i Polski przeciw agresji. Rząd radziecki odpowiedział, że słowne deklaracje nie rozstrzygną sprawy, ale niemniej zgodził się deklarację podpisać. Równocześnie rząd radziecki zaproponował natychmiastowe zwołanie konferencji 6 państw: Anglii, Francji, ZSRR, Rumunii, Polski i Turcji — dla omówienia konkretnych środków zaradczych przeciw agresji. Rząd brytyjski odmówił oświadczając, że zwołanie konferencji opóźni sprawę. Ale po kilku dniach okazało się, że Polska odmawia podpisania wspólnej deklaracji z ZSRR i spokojnie odkłada dyskusję nad projektem „natychmiastowych i pilnych działań” — jeszcze na 10 dni.

23 marca 1939 r. Chamberlain oświadczył w parlamencie że „rząd nie ma zamiaru przystępować do bloku z państwami o specyficznym reżymie wewnętrznym”. Z oświadczenia Chamberlaina wynikało jasno, że nie chce on zbliżenia ze Związkiem Radzieckim, rzekomo ze względów ideologicznych.

6 kwietnia rząd angielski zakomunikował oficjalnie o zawarciu paktu wzajemnej pomocy z Polską. 13 kwietnia Anglia i Francja gwarantowały całość granic Rumunii i Grecji.

15 kwietnia rząd angielski zwrócił się do rządu radzieckiego z zapytaniem, czy ZSRR nie byłby skłonny ze swej strony udzielić gwarancji Polsce i Rumunii. 17 kwietnia rząd radziecki odpowiedział na tę notę projektem zawarcia paktu trzech państw — Anglii, Francji i ZSRR — dla obrony krajów, którym zagraża napaść ze strony faszystów. Rząd radziecki wysunął projekt następujących trzech aktów:

1. paktu trzech państw o wzajemnej pomocy;
2. konwencji wojskowej, która miała nadać paktowi realną siłę;
3. udzielenia przez mocarstwa gwarancji wszystkim państwom od Morza Bałtyckiego do Morza Czarnego.

Propozycje były jasne i konkretne. Przyjęcie ich oznaczałoby stworzenie siły, całkowicie zdolnej do przeciwstawienia się napastnikom. Ale rząd angielski zwlekał z odpowiedzią na te propozycje. Tymczasem sytuacja w Europie zaostbrała się z każdym dniem. 28 kwietnia 1939 r. rząd niemiecki uznał za nieważne: angielsko-niemiecki układ morski z dn. 18 czerwca 1935 r. i polsko-niemiecki pakt o nieagresji z dnia 26 stycznia 1934 r.

Rząd angielski postanowił nie przerywać swej gry dyplomatycznej, polegającej na pozornych układach ze Związkiem Radzieckim, chociaż w rzeczywistości Chamberlain i jego koledzy ani przez chwilę nie myśleli naprawdę o tym porozumieniu.

23 marca przybył do Moskwy szef departamentu handlu zagranicznego Anglii — Hudson. Prowadził on obok rozmów handlowych także rozmowy polityczne. Później rozmowy te były kontynuowane przez ambasadorów angielskiego i francuskiego w Moskwie i pełnomocnika angielskiego MZS — Stranga.

Rozmowy ciągnęły się w nieskończoność, gdyż Anglicy i Francuzi wynajdywali dziesiątki powodów do uchylenia się od zdecydowanej odpowiedzi.

10 maja wyjaśniło się, że rząd angielski chce, aby w wypadku wciągnięcia Anglii i Francji do wojny przeciwko Niem-

com Związek Radziecki udzielił tym państwom natychmiastowej pomocy. Natomiast propozycje anglo-francuskie nie wspominały zupełnie o tym, jakiej pomocy udzieli Anglia i Francja Związkowi Radzieckiemu, jeśliby został on wciągnięty do wojny w związku z wypełnianiem zaproponowanych mu zobowiązań w stosunku do państw Europy wschodniej.

Ujawnienie charakteru propozycji Anglii i Francji wywołało burzę protestów w parlamencie angielskim. Premiera bez przerwy zasypywano interpelacjami, które świadczyły o krytycznym nastawieniu Izby do polityki rządu.

19 maja poseł z ramienia Labour Party, Hugh Dalton (obecny minister skarbu W. Brytanii) zadał premierowi następujące pytanie:

„Czy nie będzie celowe — dla przyspieszenia rozmów, których powolne tempo wywołuje niepokój — wysłanie do Moskwy Halifaxa, aby przeprowadził bezpośrednie pertraktacje z Mołotowem?”

Pytanie to miało szczególne znaczenie, gdyż przypominało o wielokrotnych pielgrzymkach Chamberlaina i Halifaxa do Hitlera, podczas gdy z ZSRR prowadzono rozmowy przez drugorzędnych przedstawicieli.

Chamberlain próbował znów uchylić się od odpowiedzi, ale zmuszony był pod gradem pytań wypowiedzieć się:

Muszę być ostrożny i nie dopuścić do niczego takiego, co by mogło skomplikować sytuację. To co powiedziałem, oznacza, że pertraktujemy nie tylko z rządem rosyjskim. Musimy brać pod uwagę także i rządy innych państw.

Słowem, premier Chamberlain przyznał, że za parawanem rozmów moskiewskich toczą się jeszcze inne pertraktacje. Dla nikogo nie ulegało wątpliwości, kim był ów „tajemniczy” kontrahent Chamberlaina i z ław poselskich natychmiast padło pytanie: „Czy idzie o Włochy?”. Na to pytanie premier nie udzielił odpowiedzi.

Najwybitniejsi politycy Anglii, należący często do różnych obozów politycznych, w ostrych słowach krytykowali rząd podkreślając, że nie chce on porozumienia z ZSRR, bez którego nie można ani zabezpieczyć pokoju, ani wygrać ewentualnej wojny.

Sędziwy przywódca liberałów, Lloyd George, który w przeszłości był znanym wrogiem Związku Radzieckiego, teraz rzucał pod adresem premiera jedno pytanie po drugim:

„Jak będziemy mogli wojować bez Rosji, jeśli Japonia będzie tym razem przeciwko nam? Potrzebujecie pomocy ZSRR — wołał mówca pod adresem rządu — ale nie chcacie z nim sojuszu!”.

„Chamberlain jeździł do Rzymu — pisał Lloyd George w kilka dni później — żeby odwiedzić Mussoliniego i uczcić go oficjalnym uznaniem zaboru Abisynii, jak również po to, by mu oświadczyć, że nie będzie stawiał żadnych przeszkód włoskiej interwencji w Hiszpanii. Dlaczego więc do Moskwy posłano tylko jednego urzędnika Foreign Office, aby reprezentował Anglię w tak potężnym państwie, które zaofiarowało nam swoją pomoc? Na to można dać tylko jedną odpowiedź: Neville Chamberlain, Halifax i John Simon nie chcą żadnego porozumienia z Rosją”.

A tymczasem francuski ambasador w Berlinie, Coulondre, meldował ministrowi spraw zagranicznych, Bonnetowi:

„...jeśli Hitler będzie wiedział, że będzie musiał walczyć także i z Rosją, to raczej „cofnie się” przed Polską, niż rzuci swój kraj, partię i samego siebie na pewną zgubę.

Jeśli zaś pertraktacje anglo-rosyjskie przeciągną się, to nie jest wykluczone, że w przeciągu najbliższych tygodni nastąpi błyskawiczne zajęcie Gdańska”.

Z następnych doniesień Coulondre'a i ambasadora Anglii Hendersona wynikało, że Niemcy osiągną w początkach sierpnia stan pełnej gotowości bojowej.

Wobec tego Anglia i Francja zwróciły się do ZSRR z nowymi propozycjami, które zawierały już zasadę wzajemnej pomocy. Jednak rząd Anglii i Francji nie chciały zgodzić się na udzielenie pomocy Związkowi Radzieckiemu w wypadku, gdyby Niemcy zaatakowały państwa bałtyckie — Litwę, Łotwę, Estonię i Finlandię. Atak taki byłby dla ZSRR szczególnie groźny, wobec czego Związek Radziecki obstawał przy włączeniu tych państw do opracowywanego paktu.

Nawet Churchill przyznał, że żądania Związku Radzieckiego są całkowicie usprawiedliwione. 8 lipca 1939 r. zamieścił on w gazecie „Daily Telegraph” artykuł, w którym pisał m. in.:

„Żądania Rosjan, aby te gwarancje (dla Litwy, Łotwy, Estonii, Finlandii — przyp. nasz) były włączone do gwarancji trzech mocarstw — są dobrze uzasadnione. Nie ma żadnego sensu, by mur pokoju posiadał lukę”.

Ale Chamberlain nie ustępował. Innym źródłem nieporozumienia było żądanie ZSRR, aby układ polityczny był zawar-

ty równocześnie z układem wojskowym. Związek Radziecki doskonale zdawał sobie sprawę, że bez układu wojskowego pakt polityczny jest tylko świstkiem papieru, szczególnie że przygotowania wojenne Niemiec zmuszały do pośpiechu. Natomiast Anglicy i Francuzi chcieli ograniczyć się „tymczasem” do podpisania układu politycznego, z tym że po podpisaniu tego układu — „można będzie rozpocząć pertraktację w sprawie paktu wojskowego...”.

Przy tym — co jest charakterystyczne — ci sami Anglicy, którzy tak uparcie przeciągali pertraktację z ZSRR, potrafili równocześnie w ciągu kilku dni zawrzeć umowę z Turcją.

Na ten moment zwrócił uwagę w opublikowanym 29 czerwca 1939 r. w „Prawdzie” artykule jeden z wybitnych przywódców politycznych ZSRR — Żdanow.

Żdanow twierdził, że Anglicy i Francuzi wysuwają nieistotne problemy, by stworzyć wrażenie istnienia poważnych różnic pomiędzy nimi a ZSRR i zerwać pertraktację. Jako uzasadnienie swojej tezy autor artykułu wysunął m. in. fakt, że rozmowy trwają już 75 dni, z czego 50 dni zmarnowano wskutek różnego rodzaju kruczków, stosowanych przez przedstawicieli Anglii i Francji.

Artykuł Żdanowa wywołał na całym świecie wielką sensację. Ale nie wpłynął bynajmniej na stanowisko Chamberlaina i Daladiera.

25 lipca rządy Anglii i Francji przyjęły wreszcie propozycję ZSRR w sprawie nawiązania bezpośrednich rozmów pomiędzy sztabami i zdecydowały się na wysłanie do Moskwy misji wojskowych. Jednak z wysłaniem misji bynajmniej się nie śpieszono. Wyruszyły one w podróż dopiero w 11 dni później i to nie samolotem ale okrętem! W rezultacie podróż zamiast kilku godzin trwała 6 dni.

Na dodatek po przybyciu misji do Moskwy wyszło na jaw, że misje składają się z drugorzędnych przedstawicieli armii Anglii i Francji, którzy nie otrzymali żadnych pełnomocnictw do podpisania jakiegokolwiek układu. Słowem, była to kolejna sztuczka Chamberlaina et Co.

Co więcej. Przeciągając w nieskończoność pertraktację z ZSRR Anglicy prowadzili równocześnie rozmowy z... Niemcami.

Ambasador angielski w Berlinie, Henderson, w swojej książce „Niepowodzenie pewnej misji” przyznał potem, że w tym właśnie okresie rozwijał szczególnie żywą działalność dyplomatyczną.

Minister spraw zagranicznych Anglii, Halifax, w przemówieniu z dnia 30 czerwca 1939 r. dawał Niemcom niedwuznacznie do zrozumienia, że „można się dogadać”. Halifax wyraził gotowość porozumienia się z Niemcami we wszystkich sprawach, które „wywołują niepokój na świecie”.

„W takiej atmosferze — mówił Halifax — moglibyśmy przedyskutować problem kolonialny, zagadnienie surowców, barier handlowych, „przestrzeni życiowej” (słynny „Lebensraum” — uw. nasza) i wszystkie inne sprawy dotyczące Europejczyków”.

A co rozumiał Hitler przez „Lebensraum”, nie trzeba chyba dzisiaj nikomu przypominać...

23 lipca 1939 r. prasa angielska zamieściła wiadomość o prowadzonych jakoby pertraktacjach pomiędzy pełnomocnikiem Niemiec Wohltatem a przedstawicielem Anglii — Hudsonem.

Gazeta „News Chronicle” zakomunikowała, że jeszcze przed wrześniem 1939 r. Anglia i Francja zamierzają zwrócić się do Niemiec z propozycją udzielenia im pożyczki w sumie 100 milionów funtów i wspólnej eksploatacji kolonii afrykańskich.

Sytuacja była całkowicie jasna. Anglia, wierna swej tradycyjnej polityce wyciągania cudzymi rękami kasztanów z ognia, nie miała najmniejszego zamiaru przeciwstawienia się agresji niemieckiej i zawarcia porozumienia z ZSRR. Przeciwnie — Anglicy nadal dążyli do skierowania agresji Niemiec na wschód, widząc w Hitlerze narzędzie do pokonania „bolszewizmu”.

W tych warunkach trudno było wymagać od Związku Radzieckiego, żeby dobrowolnie niósł siebie w ofierze gwoździ polityków angielskich, którym nie chodziło ani o Polskę, ani o pokój. Związek Radziecki przyjął niemiecką propozycję zawarcia paktu o nieagresji. Było to logiczną konsekwencją stanowiska mocarstw zachodnich. Podkreślił to wyraźnie marszałek Woroszyłow w swoim wywiadzie, udzielonym 27 sierpnia 1939 r. korespondentowi „Izwestij”.

„Pytanie: Agencja Reutera doniosła przez radio: Woroszyłow oświadczył dzisiaj szefom misji wojskowych angielskiej i francuskiej, że wskutek podpisania paktu o nieagresji między ZSRR a Niemcami rząd radziecki uważa za bezużyteczne kontynuowanie rozmów z Anglią i Francją. Czy informacja agencji Reutera jest ścisła?”

Odpowiedź: Nie. Nie odpowiada ona prawdzie. Rokowania wojskowe z Anglią i Francją zostały przerwane, nie dlatego że ZSRR podpisał pakt o nieagresji z Niemcami. Przeciwnie, pakt o nieagresji z Niemcami podpisany został między innymi dlatego, że pertraktacje wojskowe z Anglią i Francją znalazły się w ślepych zaułku, wskutek nie dających się przezwyciężyć rozdzźwięków".

A jaki był stosunek przedwrześniowej Polski do planów współpracy ze Związkiem Radzieckim? Czy może ówczesny rząd polski był tylko Bogu ducha winną ofiarą machinacji politycznych Anglii i Francji, podczas gdy sam szczerze dążył do uzyskania pomocy ZSRR i miał prawo do żalu, kiedy pomocy tej nie otrzymał?

W datowanej 27 marca 1938 r. instrukcji dla ambasadora w Paryżu, Łukasiewicza, minister Beck pisał:

„Proszę oświadczyć rządowi francuskiemu, najlepiej przewodniczącemu Rady Ministrów, p. Daladier, że rząd polski poczynił pewne zastrzeżenia w sprawie angielskiej propozycji wspólnego oświadczenia Wielkiej Brytanii, Francji, ZSRR i Polski". („Polska Biała Księga" str. 36).

Niechętny stosunek Polski do sprawy porozumienia z ZSRR służył jako doskonały wykręt dla Chamberlaina, który 3 kwietnia 1939 r. oświadczył:

„Mamy do wypełnienia bardzo trudne zadanie. Należy brać pod uwagę nie tylko to, czego się samemu życzy, ale także i to, czego chcą inni partnerzy".

Polityka Becka podczas kryzysu w r. 1939 była kontynuacją całej jego dotychczasowej linii postępowania. Tylko naiwni mogą sądzić, że w obliczu niebezpieczeństwa niemieckiego najazdu Beck faktycznie zmienił swoją pozycję. Pełne gromkich frazesów, antyniemieckie mowy Becka nie wprowadziły w błąd nawet Hitlera, który bardzo trafnie ocenił polskiego ministra spraw zagranicznych już w przeddzień wojny.

25 sierpnia 1939 r. ambasador francuski Coulondre zapewnia Hitlera, że rząd francuski dokłada wszelkich starań, by znaleźć pokojowe rozwiązanie i wywiera w tym kierunku wpływ na rząd polski. Hitler odpowiedział wówczas dosłownie:

„Wierzę, jestem nawet przekonany o umiarkowaniu takich ludzi, jak Beck, ale oni nie są już panami sytuacji".

To świadectwo, wystawione Beckowi przez Hitlera, mówi samo za siebie i tłumaczy bardzo wiele.

W decydującej fazie rozmów angielsko-radzieckich, właśnie stanowisko rządu polskiego stało się najważniejszą bezpośrednią przyczyną zerwania rokowań. Związek Radziecki zaproponował Polsce konkretną i natychmiastową pomoc wojskową. Rząd polski propozycję tę jednak odrzucił. Oto, co oświadczył na ten temat marsz. Woroszyłow w cytowanym powyżej wywiadzie:

„Pytanie: W jaki sposób zakończyły się pertraktacje z misjami wojskowymi Anglii i Francji?

Odpowiedź: Wskutek ujawnienia się poważnych rozbieżności pertraktacje zostały przerwane i misje wojskowe wyjechały z Moskwy.

Pytanie: Czy wolno wiedzieć, na czym polegały te rozbieżności?

Odpowiedź: Radziecka misja wojskowa uważała, że ZSRR nie posiadając wspólnej granicy z agresorem mógłby udzielić pomocy Francji, Anglii i Polsce jedynie pod warunkiem przepuszczenia jego wojsk przez terytorium polskie, nie ma bowiem innej możliwości, by wojska radzieckie mogły wejść w kontakt z wojskami napastnika. Podobnie jak wojska angielskie i amerykańskie podczas ubiegłej wojny światowej nie mogłyby współdziałać z siłami zbrojnymi Francji, gdyby nie miały możliwości operowania na terytorium francuskim, tak samo radzieckie siły zbrojne nie mogłyby wziąć udziału w akcji wojennej razem z siłami zbrojnymi Francji i Anglii, jeśli by nie zostały przepuszczone przez terytorium Polski.

Mimo całej oczywistości takiego stanowiska, francuska i angielska misja wojskowa nie zgodziły się z takim stanowiskiem misji radzieckiej, a rząd polski otwarcie oświadczył, że nie potrzebuje i nie przyjmie pomocy ZSRR. Ta okoliczność uczyniła niemożliwą wszelką współpracę wojskową między ZSRR a tymi krajami. Taka jest rozbieżność zdań. Na tym pertraktacje przerwano”.

Oświadczenie to nie wymaga żadnych komentarzy.

Polska nie miała żadnych podstaw do uskarżania się na stanowisko ZSRR wobec konfliktu polsko-niemieckiego.

Winę za to, co się stało, ponosi w całej pełni ówczesny rząd polski, który prowadził iście samobójczą politykę.

W świetle wyżej przytoczonych dokumentów staje się jasne, że pakt radziecko-niemiecki nie był ani „zdradą”, ani tym bardziej „ciosem, zadany w plecy”, lecz był spowodowany koniecznością, był skutkiem ówczesnej linii politycznej Anglii, Francji i Polski.

Związek Radziecki doskonale sobie zdawał sprawę z charakteru tego paktu i wiedział, że podpisuje go ze swym śmiertelnym wrogiem, z którym w najbliższej przyszłości spotka się na polu boju. I właśnie z tego punktu widzenia, z punktu widzenia zwycięstwa nad hitlerowskimi Niemcami, pakt z sierpnia 1939 r. przyniósł Związkowi Radzieckiemu korzyści.

„Cośmy zyskali podpisując z Niemcami pakt o nieagresji? Zapewniliśmy naszemu państwu pokój w ciągu półtora roku i możliwość przygotowania sił dla odparcia napaści, jeśliby Niemcy zaryzykowały napaść na nasz kraj pomimo paktu. To jest konkretny nasz zysk i konkretna strata faszystowskich Niemiec”.

Tak ocenił znaczenie paktu radziecko-niemieckiego dla wyniku wojny z Niemcami generalissimus Stalin w swoim przemówieniu z dn. 3 lipca 1941 roku.

Mgr ADAM KULIK

PLANOWA GOSPODARKA RADZIECKA (dokończenie)

W pierwszej części artykułu omówiliśmy plan Goelro, pierwszy pięcioletni plan rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na lata 1928/29 — 1932/33 oraz drugi pięcioletni plan na lata 1933 — 1937. Dzięki realizacji tych planów Związek Radziecki zajął pierwsze miejsce wśród innych państw pod względem tempa rozwoju przemysłu, prześcignął też inne państwa pod względem poziomu techniki stosowanej w produkcji przemysłowej i rolnej. Realizacja omówionych planów gospodarczych stworzyła ekonomiczną podstawę do umocnienia ustroju socjalistycznego, do budowy społeczeństwa bezklasowego.

TRZECI PLAN PIĘCIOLETNI

W marcu 1939 r. zatwierdzono trzeci pięcioletni plan rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na lata 1938 — 1942. W oparciu o osiągnięcia poprzednich pięcioletek trzecia pięcioletka wprowadza Związek Radziecki w nowy okres rozwoju, w okres zakończenia budowy społeczeństwa bezklasowego i stopniowego przejścia od socjalizmu do komunizmu. Przejście do komunizmu wymaga obfitości produktów w kraju, wysokiego poziomu ekonomicznego, wyższego niż poziom przodujących pod względem ekonomicznym państw kapitalistycznych. Wprawdzie Związek Radziecki z końcem drugiej pięcioletki prześcignął już państwa kapitalistyczne pod względem techniki produkcji i tempa rozwoju przemysłu, ale pod względem stosunków ekonomicznych, to znaczy ilości produkcji przypadającej

na jednego mieszkańca — pozostawał w tyle. Np. w zestawieniu ze Stanami Zjednoczonymi w ZSRR w 1937/38 r. przypadało na jednego mieszkańca $5\frac{1}{2}$ raza mniej elektroenergii, 3 razy mniej żelaza, prawie 4 razy mniej stali, $4\frac{1}{3}$ raza mniej węgla kamiennego itp.

Począwszy od trzeciej pięciolatki sprawa osiągnięcia w Związku Radzieckim na 1 mieszkańca wyższej produkcji niż działo się to w krajach kapitalistycznych, stała się hasłem, wokół którego skupiały się wysiłki narodu. Hasło to miało być zrealizowane w 10 — 15 lat.

Trzeci pięcioletni plan rozwoju gospodarki narodowej ZSRR wysunął jako zadanie:

- a) wzrost konsumpcji ludności 1,5 do 2 razy,
- b) stworzenie rezerw paliwa, elektroenergii, niektórych środków obrony i środków transportu.

Punkt b) miał szczególnie doniosłe znaczenie w związku z ogromnym rozrostem przemysłu radzieckiego i innych dziedzin gospodarki narodowej, a także wobec narastania sił agresywnych imperializmu na arenie międzynarodowej.

Dla wykonania tych zadań potrzebne było:

1. dalsze znaczenie narastania ilości urządzeń technicznych we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej, a zatem wszechstronny rozwój przemysłu budowy maszyn i całego przemysłu ciężkiego;
2. radykalne usprawnienie organizacji i ulepszenie technologii produkcji z szerokim uwzględnieniem najnowszych osiągnięć nauki i wynalazczości;
3. ilościowe, a głównie jakościowe polepszenie stanu kadr pracowniczych;
4. pełne opanowanie nowej techniki w przemyśle, transporcie i rolnictwie;
5. zapewnienie wysokiej wydajności pracy przez pełne popieranie ruchu stachanowskiego i wzmacnianie dyscypliny pracy;
6. podniesienie kulturalno-technicznego poziomu robotników.

Na koniec trzeciej pięciolatki w 1942 r. ogólna wartość produkcji przemysłowej miała wynieść 184 mld rubli (w cenach 1926/27 roku) wobec 95,5 mld rubli w 1937 r. Przyrost wynosi zatem 92%, w tym przyrost środków produkcji miał wynieść 107%, a przyrost przedmiotów konsumpcyjnych — 72%. Średni roczny procent przyrostu produkcji przemysłowej w trzeciej

pięciolatce planowano na 14%, w tym środków produkcji — 15,7%, przedmiotów konsumpcyjnych — 11,5%.

Trzecią pięciolatkę planowano w okresie dojrzewającej drugiej wojny światowej. Dlatego też szczególny nacisk położono na szybki wzrost przemysłu ciężkiego i wojennego.

Przemysł budowy maszyn miał zwiększyć się 2,3 raza: od wartości 27,5 mld na początku trzeciej pięciolatki miał dojść do wartości 63 mld rubli w ostatnim roku trzeciej pięciolatki. W szczególności okres trzeciej pięciolatki miał dostarczyć:

270 000 frezarek do cięcia metali, a to stanowi 75% ogólnej ilości frezarek w okresie drugiej pięciolatki,

1 390 000 samochodów, co w przybliżeniu stanowi 2,5 raza więcej niż wynosił park samochodowy ZSRR w okresie drugiej pięciolatki,

traktory rolnicze o mocy 5 527 koni, co odpowiada zwiększeniu ich ilości o $\frac{2}{3}$,

140 000 sztuk kombajnów, czyli 109% ich ogólnej ilości w drugiej pięciolatce,

4 203 000 wrzecion, czyli prawie połowę dawnego stanu inwentarza.

Forsowny wzrost produkcji maszyn miał w trzeciej pięciolatce zwiększyć ponad dwukrotnie zdolność wytwórczą w produkcji samolotów, tanków, pocisków, karabinów, armat i prochu.

W dziedzinie metalurgii na rok 1942 planowano produkcję

surówki 22 mln ton, wzrost o 52% w stosunku do 1937 r.

stali 28 mln ton, „ „ 58% „ „ „ „ „ „

walcówki 21 mln ton, „ „ 62% „ „ „ „ „ „

Masowa produkcja maszyn wymagała coraz większych ilości stali specjalnej instrumentalnej, precyzyjnej, wymagała twardych, nierdzewnych, odpornych na kwas i ogień stopów metali. Realizacja trzeciego planu pięcioletniego miała zaspokoić te potrzeby, dlatego też trzecią pięciolatkę nazwano **pięciolatką stali specjalnej**. Zaznaczyć należy, że w rozbudowie fabryk produkujących stal specjalną położono nacisk na rejony wschodnie. Ich udział w ogólnokrajowej produkcji stali miał wzrosnąć z 28% do 35%.

W dziedzinie energetyki planowano zwiększyć moc elektrowni z 36,4 mld do 75 mld kWh, czyli 2,1 raza. Pozwoliłoby to usunąć pewną dysproporcję między szybkim tempem wzrostu przemysłu, a wolniejszym tempem rozrostu źródeł elektro-

energii. Pozwoliłoby to wprowadzić zasadę, że rozrost elektrowni poprzedza rozbudowę przemysłu. Planowane zwiększenie elektrowni pozwoliłoby też stworzyć racjonalny system rezerw mocy elektrycznej. Trzecią pięciolatkę charakteryzuje przejście do budowy średnich i małych fabryk w ogóle, a w szczególności średnich i małych elektrowni ciepłych o mocy 24 000 kW, 12 000 kW i mniejszej.

Roczne wydobycie węgla wzrosnąć miało z końcem trzeciej pięciolatki do 243 mln t, czyli o 90%, a wydobycie ropy łącznie z gazem ziemnym do 54 mln t, czyli o 77% w stosunku do 1937 r.

Trzecia pięciolatka planowała wzmożone wydobycie paliw miejscowych, np. torfu, wydobycie ropy w nowych rejonach, w szczególności uralo-nadwołżańskich, a również stworzenie przemysłu sztucznego paliwa płynnego.

Szybki rozwój przemysłu chemicznego był jednym z najważniejszych zadań wysuniętych przez trzeci pięcioletni plan rozbudowy gospodarki narodowej, dlatego też **trzecią pięciolatkę nazywają również i pięciolatką chemii**. Produkcję przemysłu chemicznego projektowano zwiększyć w trzeciej pięciolatce 2,4 raza. Szczególnie wzrosnąć miała produkcja kauczuku, kwasów siarkowego i azotowego, amoniaku syntetycznego, sztucznego włókna itp. Rozwój przemysłu chemicznego miał znaczenie nie tylko dla bieżących potrzeb gospodarki narodowej, ale i dla wzmocnienia obronności ZSRR.

Trzeci pięcioletni plan projektował znaczny wzrost produkcji również i w **przemysle lekkim**. Np. w ostatnim roku planu w dziedzinie przemysłu tekstylnego miała być zwiększona produkcja

tkanin bawełnianych do 4 900 mln m (o 42% więcej wobec 1937 r.),

tkanin wełnianych do 177 mln m (o 67% więcej wobec 1937 r.),

tkanin lnianych do 385 mln m (o 38% więcej wobec 1937 r.),

tkanin jedwabnych do 76 mln m (o 31% więcej wobec 1937 r.).

W dziedzinie rolnictwa trzeci pięcioletni plan projektował wzrost ogólnej wartości produkcji rolnej z 20,1 mld rubli w 1937 r. do 30,5 mld rubli w 1942 r., czyli o 52%. W ostatnim roku trzeciej pięciolatki

zbiór zbóż miał wynosić mld pudów zboża przy średniej wydajności 13 q z ha;

zbiór buraków cukrowych — 282 m'ln q (wzrost o 30%);

zbiór surowca bawełny — 32,9 mln q (wzrost o 28%);

zbiór włókien lnu — 8,5 mln q (wzrost o 49%).

W dziedzinie transportu wzrost ilości przewozów towarowych w trzeciej pięcioletce planowano następująco:

	1937 r. (w miliardach ton na kilometr)	1942 r.
transport kolejowy	355	510
„ rzeczny	33	58
„ morski	37	51

Projektowano budowę 11 000 km nowych dróg kolejowych, zmianę 8 000 km linii jednotorowej na dwutorową i zelektryfikowanie 1 840 km sieci kolejowej.

Do momentu wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej w czerwcu 1941 r. wypełniano zadania nakreślone trzecim pięcioletnim planem rozwoju gospodarki narodowej. Świadczą o tym choćby poniższe cyfry. Globalna wartość produkcji przemysłowej ZSRR wynosiła w 1937 r. 95,5 mld rubli, zaś w 1940 r. — 138,5 mld rubli. Wzrosła zatem o 45%. W ramach przemysłu ciężkiego obserwujemy jeszcze wyższy wzrost produkcji, bo o 52%, w tym produkcja maszyn i obróbka metali zwiększyła się w ciągu trzech lat o 76%. W latach 1938—40 przemysł państwowy uruchomił 2 900 nowych przedsiębiorstw, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w okresie pierwszej pięcioletki. Wybuch wojny przerwał realizację trzeciego pięcioletniego planu gospodarczego, całą wytwórczość gospodarczą podporządkowano potrzebom wojskowej obrony kraju.

Punktem ciężkości wszystkich dotąd omówionych planów gospodarczych ZSRR było uprzemysłowienie kraju, przy czym rozwój przemysłu ciężkiego był zawsze zadaniem najważniejszym. Ten styl gospodarki radzieckiej dał pozytywne efekty, wysuwając ZSRR na czoło innych państw pod względem tempa rozwoju i poziomu stosowanej w przemyśle i rolnictwie techniki; ten styl gospodarki uczynił ZSRR krajem potężnym i niezależnym pod względem techniczno-ekonomicznym; ten styl gospodarki stworzył ekonomiczne podstawy budowy bezklasowe-

go społeczeństwa socjalistycznego. A teraz w obliczu ciężkiej wojny ten styl planowej gospodarki radzieckiej okazał się zbawienny dla utrzymania samodzielności ZSRR. Druga wojna światowa wykazała, jak dalece plany pięcioletnie zwiększyły obronność kraju, wykazała, na jaki poziom wojenno-ekonomicznej potęgi wzniosł się Związek Radziecki dzięki stosowaniu gospodarki planowej.

W ramach planów pięcioletnich w porę stworzono w latach pokoju przemysł wojenny. W czasie wojny był on w możności zorganizować na swoje potrzeby pracę innych fabryk i dać wielką produkcję wojenną.

W ciągu 3 ostatnich lat wojny przemysł radziecki produkował, rocznie:

- ponad 30 000 tanków, samochodów i pancerek,
- do 40 000 samolotów,
- do 120 000 dział wszelkiego kalibru,
- do 100 000 minomiotów,
- do 450 000 karabinów ręcznych i maszynowych.

Budownictwo przemysłowe w okresie pięciolatek zmieniło geografie ekonomiczną ZSRR. Dawne rejony przemysłowe rozrosły się, zmieniając nieraz swoją przedrewolucyjną specjalność. Powstały **nowe potężne ośrodki przemysłu**. Stworzono na wschodzie drugą bazę metalurgiczną. Miała ona decydujące znaczenie w czasie wojny: to na **Uralu i Syberii opierał się cały przemysł ciężki i wojenny**, kiedy czasowo stracono południową bazę.

Radziecka gospodarka planowa umożliwiła w lata wojny odniesienie ekonomicznego zwycięstwa nad Niemcami.

CZWARTY PLAN PIĘCIOLETNI

W okresie drugiej wojny światowej znacznie wzmogła się produkcja przemysłu ciężkiego i wojennego w nowych, rozbudowanych w lata pierwszych planów pięcioletnich, wschodnich rejonach przemysłowych Uralu, Syberii. Równocześnie okupacja i działania wojenne spowodowały poważne straty gospodarcze na zachodzie i południu. Zniszczono 1 710 miast i 70 000 wsi, w nich ponad 6 000 000 budynków. Zniszczono 31 850 zakładów przemysłowych, 65 000 km torów kolejowych. Globalna **suma strat wojennych ZSRR w drugiej wojnie światowej wynosi 679 mld rubli przedwojennych**.

Nawrót do produkcji pokojowej, nawrót do dawnego planowego podnoszenia ilości i jakości produkcji, do planowego

podnoszenia dobrobytu mas przez zwiększenie konsumpcji na głowę, wymagał w pierwszym rządzie **usunięcia zniszczeń, odbudowy zrujnowanych odcinków gospodarki narodowej**. Zadanie to uwidacznia już w samej nazwie nowy plan gospodarczy, zatwierdzony w marcu 1946 r. przez Radę Najwyższą ZSRR — **pięcioletni plan odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na lata 1946 — 1950**.

Plan gospodarczy na lata 1946 — 1950 stawia obok zadania **odbudowy zniszczeń** — zadanie dalszej **rozbudowy** gospodarki narodowej. Planuje osiągnięcie przedwojennego poziomu produkcji przemysłowej już po 3 latach, a potem przekroczenie tego poziomu. Po zakończeniu okresu odbudowy już w okresie pierwszego powojennego planu gospodarczego Związek Radziecki podejmuje dalszą rozbudowę swej gospodarki. ZSRR podejmuje zapoczątkowane w trzeciej pięcioletce hasło osiągnięcia i przekroczenia poziomu ekonomicznego przodujących państw kapitalistycznych, czyli osiągnięcie **najwyższej na świecie konsumpcji na głowę ludności**. Oczywiście wykonanie takiego zadania nie jest i być nie może obliczone na okres jednej pięcioletki — będzie to sprawa kilku pięcioletek.

Aby osiągnąć planową odbudowę i rozbudowę potencjału gospodarczego ponad poziom 1940 roku, czwarty pięcioletni plan wysuwa następujące zadania w poszczególnych dziedzinach:

1. odbudowę i rozwój w pierwszym rządzie przemysłu ciężkiego i transportu kolejowego;
2. rozwój rolnictwa i przemysłu na użytek szerokiej konsumpcji celem wzrostu dobrobytu mas, podniesienia poziomu życiowego obywateli radzieckich;
3. dalszy postęp stosowanej we wszystkich gałęziach gospodarki techniki w oparciu o wszechstronny rozwój nauki radzieckiej;
4. szybkie nagromadzenie środków finansowych, koniecznych do realizacji odbudowy i dalszego rozkwitu gospodarki narodowej;
5. zwiększenie obronności kraju.

W ostatnim roku czwartej pięcioletki roczna wartość produkcji przemysłowej ZSRR ma osiągnąć **205 mld rubli** w cenach lat 1926/27, czyli o 48% więcej niż w 1940 r. W okresie czwartej pięcioletki uruchomi się **5 900 fabryk** odbudowanych i zbudowanych od nowa.

W dziedzinie energetyki i paliw czwarty plan pięcioletni zakreśla szybkie tempo rozbudowy. W 1950 r. produkcja elek-

troenergii osiągnąć ma 82 mld kWh, czyli o 70% więcej niż w 1940 r.

Plan przewiduje odbudowę 6 zniszczonych hydrostacji na Dnieprze, budowę 30 nowych elektrowni, uruchomienie 9 nowych wielkich elektrowni wodnych i zapoczątkowanie budowy 5 takich elektrowni. Nowe elektrownie dadzą na 1950 r. moc 11,7 mln kW, co razem z istniejącymi przedstawiać będzie moc dwukrotnie wyższą niż moc ogółu elektrowni w 1940 r. Energia elektryczna przekazywana będzie na dalekie przeszerzenie przewodami wysokiego napięcia.

Podobnie jak w poprzedniej pięciolatce dąży się do zorganizowania rezerw elektroenergii. Dlatego też ogólny wzrost ilości wyprodukowanej elektroenergii sięga 70%, gdy produkcja przemysłowa w całości da wzrost 48%.

Zaleca się też budowę wiejskich małych elektrowni ciepłych, wodnych i o napędzie wiatrakowym.

W 1950 r. wydobyte węgla osiągnie cyfrę 250 mln t, czyli o 51% więcej niż w 1940 r.

Wydobyte nafty w 1949 r. osiągnie poziom przedwojenny — w 1959 r. przekroczy go o 14%, osiągając sumę 35,4 mln t rocznie.

W dziedzinie metalurgii czwarta pięciolatka planuje odbudowę zniszczonego w czasie wojny przemysłu metalurgicznego w zagłębiu donieckim i azowskim na Ukrainie, oraz dalszą rozbudowę bazy metalurgicznej na Uralu i Syberii. Plan projektuje uruchomienie nowych 45 wielkich pieców, 180 pieców martenowskich, 90 pieców elektrycznych, 104 walcownie. Tak wzmocniona baza wytwórcza da w 1950 r. 19,5 mln t żelaza, 25,4 mln t stali, 19,1 mln t koksu, 11,7 mln t walcówki. Przedwojenny poziom produkcji czarnych metali ma być tym samym przekroczony o 35%.

Przemysł budowy maszyn w czwartej pięciolatce ma przed sobą wyjątkowo poważne zadania. Winien mianowicie nie tylko zastąpić zniszczone warsztaty i tabor kolejowy nową produkcją, ale też musi umożliwić wzmoczoną mechanizację pracy i wprowadzenie najnowszych udoskonaleń technicznych do każdej dziedziny gospodarki narodowej. Tą drogą realizatorzy planu osiągną oszczędność na sile roboczej, w czasie produkcji, a tym samym obniżą koszty własne. Tą drogą jedynie dojść można do wykonania planu, który nakreślił tempo rozbudowy jeszcze szybsze niż kiedykolwiek dotąd.

Przemysł budowy maszyn zwiększył w czwartej pięciolatce dwukrotnie w stosunku do okresu przedwojennego ilość produkowanych urządzeń fabrycznych.

Wzmoczona rozbudowa przemysłu ciężkiego daje między innymi w konsekwencji zwiększenie siły obronnej kraju.

Jak w poprzednich pięciolatkach tak i teraz forsowny rozwój przemysłu ciężkiego jest podstawą umocnienia techniczno-ekonomicznej niezależności ZSRR i wzmocnienia jego obronności.

W dziedzinie transportu czwarta pięciolatka przewiduje zbudowanie nowych linii kolejowych długości 7 230 km (w tym blisko połowa w rejonie Syberii), odbudowanie lub zbudowanie drugich linii torów długości 12 500 km, zelektryfikowanie odcinka 5 325 km kolei. Produkcja taboru kolejowego na potrzeby komunikacji da:

	w 1950 r.	łącznie w okresie czwartej pięciolatki
lokomotyw	2 200	7 585
wagonów kolejowych	150 000	427 000

W dziedzinie rolnictwa plan przewiduje pełną likwidację zniszczeń i wzrost produkcji w stosunku do poziomu przedwojennego o 27%. **Zbiór zbóż** wyniesie w 1950 r. ok. **127 mln t** przy średniej urodzajności 12 q z 1 ha, buraka cukrowego — 26 mln t przy urodzajności 190 q na 1 ha, surowca bawełny — 3,1 mln t przy zbiorze 18,4 q z jednego hektara.

W czasie czwartej pięciolatki wyprodukuje się na potrzeby rolnictwa ponad **325 000 traktorów** oraz maszyny rolnicze wartości 4 500 mln rubli. W drugiej pięciolatce produkcja maszyn rolniczych i traktorów osiągnęła poziom najwyższy. Obecna pięciolatka (w zestawieniu z drugą) dostarczy rolnictwu traktorów o 40% więcej, maszyn rolniczych o 140%, nawozów sztucznych o 100%.

Przemysł spożywczy w roku 1950 przekroczy poziom przedwojenny w produkcji przetworów mięsnych, rybnych, w produkcji tłuszczów, cukru, wyrobów cukierniczych.

Przemysł lekki w 1950 r. wyprodukuje:

tkanin bawełnianych	— 4 686 mln m
tkanin wełnianych	— 159,4 mln m
obuwia skórzanego	— 240 mln par.

Rozwój rolnictwa, przemysłu spożywczego i lekkiego przy równoczesnym planowanym podwyższeniu płac o 48% do koń-

ca pięciolatki i niższe cen towarów — to droga, na jakiej czwarty plan pięcioletni osiągnie wzrost dobrobytu mas.

Realizacja pięcioletniego planu odbudowy i rozbudowy wymaga znacznych nakładów finansowych. Jedną z dróg ich uzyskania będzie walka o maksymalne **zniżenie kosztów produkcji**. Oszczędności, jakie przewiduje się uzyskać dzięki obniżce kosztów produkcji w przemyśle, transporcie i rolnictwie, wyniosą w okresie lat 1946—1950 160 mld rubli.

W styczniu 1947 r. Państwowa Komisja Planowania przy Radzie Ministrów ZSRR ogłosiła sprawozdanie z wykonania planu odbudowy i rozbudowy gospodarczej w pierwszym roku jego realizacji — w r. 1946. W roku tym **odbudowano i uruchomiono 800 fabryk, 117 turbin** (w tym dwie po 100 000 kW), oddano do dyspozycji 6 m'n m² budynków mieszkalnych, czyli 1½ raza więcej niż w 1945 r.

Jak wynika z sprawozdania znaczna ilość działów produkcji przekroczyła plan (np. Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mlecznego — 110%, Ministerstwo Przemysłu Celulozo-Papierniczego 110%, Ministerstwo Przemysłu Elektrycznego — 106%), niektóre działy produkcji wykonały plan w 100%, lub prawie 100%. Jedynie produkcja maszyn rolniczych była znacznie niższa od zaplanowanej.

Skutkiem klęski posuchy na znacznym terytorium części europejskiej ZSRR produkcja zbóż, słoneczników, buraka cukrowego była w 1946 r. niższa niż w 1945 r.

We wszystkich innych dziedzinach produkcja była wyższa niż w roku 1945.

Niedawno ogłoszono obszerne sprawozdanie z osiągnięć przy realizacji państwowego planu gospodarczego ZSRR za II kwartał roku 1947. W sprawozdaniu tym poddano analizie 30 pozycji z różnych dziedzin życia gospodarstwa narodowego.

Z tych 30 pozycji zaledwie 4 nie osiągnęły określonego planu w 100%, a wszystkie pozostałe wykazują znaczne nadwyżki. Nie osiągnięte zostało pełne 100% w dziale budowy pojazdów motorowych (99,8%), w produkcji maszyn rolniczych (99,7%), w przemyśle drzewnym (97%) i w rybołówstwie Dalekiego Wschodu (93%).

Natomiast przekroczenie planu państwowego w pozostałych 26 pozycjach wahają się w granicach od 1% (konstrukcja central elektrycznych) do 29% (aparaty medyczne).

Jak widać w wykonaniu planu są pewne wahania. Powodują je nie dające się przewidzieć czynniki korzystne lub niekorzystne. Autorzy planu pięcioletniego na lata 1946—1950, nie mogli np. przewidzieć, że w roku 1946 będą wyjątkowo niekorzystne warunki atmosferyczne, które mocno dadzą się we znaki rolnictwu.

Ale we wszystkich dotychczasowych pięciolatkach, jak i w dzisiejszej, wahania w wykonaniu planu mają w zdecydowanej większości charakter pozytywny: **większość działów produkcji przekracza zadania nakreślone planem. W rezultacie radzieckie plany gospodarcze są wykonywane przedterminowo.** Tak było z planem elektryfikacji; tak było z pierwszą i drugą pięciolatką; tak byłoby — sądząc według wyników 3^{1/2} letniego okresu — i z trzecią pięciolatką, gdyby działania wojenne nie zakłóciły jej wykonania, **tak będzie z dzisiaj realizowaną czwartą pięciolatką.**

Pierwsza pięciolątka — to pięciolątka nasilonego budownictwa nowego przemysłu. Druga pięciolątka — to pięciolątka przebudowy techniki stosowanej w gospodarce narodowej. Trzecia pięciolątka — to pięciolątka stali specjalnych i chemii; czwarta pięciolątka — to pięciolątka odbudowy.

Oto niektóre cechy charakterystyczne poszczególnych pięciolatek, które ilustrują różnice między nimi. Różnice te uwarunkowane są specyficznymi potrzebami okresów historycznych, potrzebami wpływającymi z kolejnych etapów rozwoju gospodarczego Związku Radzieckiego.

Ale wszystkie te plany powiązane są **wspólnością celu, dla jakiego je opracowywano i realizowano — są to wszystko plany budownictwa socjalistycznego. Dążyły one i dążą do zapewnienia niezależności i samodzielności gospodarki radzieckiej, dążyły i dążą do zwiększenia dobrobytu ludności i do zwiększenia obronności kraju.**

Cele wysuwane przez plany pięcioletnie są **wspólne wszystkim ludom Związku Radzieckiego**, dlatego też każdy z oddzielna obywatel ZSRR oddaje z zapałem swój wysiłek realizacji tego planu, jaki czeka na jego pracę w danym roku, miesiącu, dniu. **Jedynie w oparciu o taki stosunek świata pracy do planowej gospodarki mogą być i są realizowane plany gospodarcze, zwiększające w nieznanym dawniej tempie potęgę ekonomiczną Związku Radzieckiego.**

MOSKWA LICZY 800 LAT

W dniach 6 — 8 września Moskwa święciła 800-lecie swego istnienia. Przed 800 laty w r. 1147 w starych kronikach występuje po raz pierwszy nazwa Moskwa. Tę chwilę uważa historia za narodziny miasta, któremu sądzone było odegrać poważną rolę na przestrzeni dziejów, a z czasem stać się stolicą nie państwa, ale części świata.

Moskwa — słowo, na którego dźwięk nie pozostanie obojętną twarz żadnego obywatela ZSRR i wielu milionów poza jego granicami. Gdy wspomnieć w rozmowie z radzieckim człowiekiem Moskwę — oczy jego, zda się, jaśnieją cieplejszym blaskiem, usta układają się w uśmiech. To jego Moskwa, ukochane, bliskie miasto, mózg i serce wielkiego państwa, miasto, z którym wiąże się tyle wspomnień i tyle nadziei. Uśmiecha się człowiek i spojrzy w górę. Zda się, widzi w powietrzu baszty Kremla z jego rubinowymi gwiazdami, ciemne świerki wokół mauzoleum Lenina na Placu Czerwonym, zda się, słyszy kuran-ty z basz kremlofskich, wydzwaniające temu wielomilionowe-mu miastu godziny pracy, nauki, rozrywki i snu.

Historia Moskwy to może nie tyle historia rozwoju, ile historia odradzania się. Spalona w XIII wieku przez hordy tatarskie — powstała z popiołów. Nawet pożoga napoleońska nie zdołała jej zniszczyć. Odbudowana ponownie staje się ogniskiem intensywnego życia gospodarczego i politycznego. To wiecznie żywotne miasto jest XIX w. ogniskiem ruchu rewolucyjnego: tu działają dekabryści, tu walczą „narodnicy” pod wodzą Czernyszewskiego i Dobrolubowa. Tu wreszcie rozwija się i krzepnie ruch robotniczy zapoczątkowany słynnym straj-

kiem w fabryce Morozowa w r. 1885. Rok 1905 — w Moskwie trwają barykady przez 9 dni. Już wtedy „wschodził październik łuną w czerwieni” — wschodził, by przynieść ostateczne zwycięstwo robotnikom moskiewskim.

Po zwycięstwie Rewolucji Listopadowej Moskwa rozrasta się w niesłychanym tempie.

Pięciolatki radzieckie rozwinęły przemysł stolicy i radykalnie zmieniły jej oblicze. Powstały w Moskwie takie olbrzymie przemysłowe, jak Zakłady Budowy Samochodów im. Stalina (ZIS), jak wielka fabryka łożysk kulkowych, i wiele innych. Moskwa produkuje obrabiarki, kotły, maszyny rolnicze, przybory elektryczne, wyroby włókiennicze itd.

Globalna produkcja przemysłu moskiewskiego byław 1940 r. 21 razy większa niż w r. 1913, a w przemyśle metalowym prawie 100 razy. Przed ostatnią wojną fabryki moskiewskie dawały około 15% produkcji całego Związku Radzieckiego. Kilkakrotnie wzrosła sieć szkół wszystkich stopni, instytutów badawczych, kin, muzeów, zakładów leczniczych itd.

Brzegi rzeki Moskwy i jej dopływu Jauzy ujęto w granit i zbudowano 50 km pięknych bulwarów nadbrzeżnych. Rzekę Moskwę połączono z Wołgą, kanałem o długości 128 km. Moskwa stała się w ten sposób portem pięciu mórz: Bałtyckiego, Białego, Czarnego, Azowskiego i Kaspjskiego. W ciągu trzech lat zbudowano na rzece Moskwie 11 wielkich mostów. Wyasfaltowano 5 mln. m² jezdni moskiewskich. Rozszerzono i zrekonstruowano główne ulice i place miasta.

Znikają stare ulice i powstają nowe. Na ulicach Moskwy wyrosło wiele monumentalnych gmachów: hotel „Moskwa”, pałac Rady Ministrów i in. Powstały piękne domy klubów fabrycznych, bibliotek, olbrzymie stadiony sportowe.

Na placu Czerwonym pod ścianami Kremla wzniesiono granitowe mauzoleum Lenina. W dniu, gdy mauzoleum jest otwarte, pod ulewnym nawet deszczem, przesuwają się długi sznur mieszkańców Moskwy i przyjezdnych, pragnących obejrzeć i oddać hołd spoczywającym tam zabalsamowanym zwłokom twórcy państwa radzieckiego.

Pod ulicami Moskwy wyryto tunele najpiękniejszego na świecie metro, którego 29 podziemnych stacji — to prawdziwe pałace, każdy w innym stylu. Moskiewskie metro wciąż się rozbudowuje. Rozbudowy jego nie przerywano nawet podczas wojny.

Podczas wojny rozpoczęto również, zakończoną już obecnie, budowę gazociągu Saratów-Moskwa, zaopatrującego stolicę w palny gaz saratowski.

Dzisiejsza Moskwa to wielki ośrodek nauki. Liczy ona 130 000 studentów, 596 000 uczniów. 2 253 biblioteki z 42 mln tomów pomagają uczącym się i pozwalają godziwie odpocząć. Tysiące klubów robotniczych i świetlic, teatry, kina, lokale rozrywkowe — wszystko przepełnione po brzegi wesołym roześmianym tłumem, który umie pracować do samozaparcia i bawić się do zapamiętania.

Opracował ANDRZEJ RYSZKIEWICZ

BIBLIOGRAFIA

POLSKICH WYDAWNICTW POWOJENNYCH DOTYCZĄCYCH ZWIĄZKU RADZIECKIEGO

W zestawieniu uwzględniono również niektóre publikacje w języku polskim, jakie ukazały się w latach ostatnich w ZSRR, a które można było po wojnie otrzymać na polskim rynku księgarskim. Podano również nieliczne wydawnictwa powojenne dotyczące Rosji z okresu przed Rewolucją Listopadową.

Prace ogólne — Publicystyka

1. ALEKSANDROW JERZY. *Na drodze Lenina, pod wodzą Stalina*. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 25.
2. BOGUSZEWSKA HELENA. *Nigdy nie zapomnę*. (Zawiera m. in. opis wycieczki do Moskwy). Warszawa 1946 „Wiedza“ s. 165.
3. BRUS WŁ[ODZIMIERZ]. *Urojenia i rzeczywistość. Prawda o ZSRR* [b. m.] 1945 Gł. Pol.-Wych. Wojska Polskiego s. 76.
4. ditto [Warszawa] 1946 „Książka“ s. 117.
5. DOMINKO JÓZEF. *Spółdzielczość spożywców w Związku Radzieckim*. (Łódź) 1947 Społem s. 70.
6. GORKIN A. *Jedność i przyjaźń bojowa narodów ZSRR 1917—1942*. Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 39.
7. *Historia Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików)*. Krótki kurs. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 397.
8. KALININ MICHAŁ. *O moralnym obliczu naszego narodu*. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 47.
9. KALININ MICHAŁ. *Sila państwa Radzieckiego*. Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 42.
10. KONONOW ALEKSANDER. *Opowiadanie o Leninie*. Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 82.

11. **Konstytucja (ustawa zasadnicza) Związku Socjalistycznych Republiki Rad.** (Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych) s. 60.
12. **KOWNATOR R. Matka Lenina.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 30.
13. [„Lenin“] **Lenin Włodzimierz Iljcz.** Krótki zarys życia i działalności. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 251.
14. **ŁAWRYNOWICZ WINCENTY. Ciężki przemysł sowiecki.** (Bytom) 1946 Centralny Zarząd Przemysłu Hutniczego s. 92.
15. **MELCER WANDA. 6 tygodni w ZSRR.** (Warszawa) 1947 „Książka“ s. 167.
16. **MICHAJŁOW N. ZSRR.** Przekład z rosyjskiego. Wrocław 1945 Biblioteka Przekładów s. 54.
17. **O konstytucji radzieckiej.** Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 42.
18. **O Leninie.** Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 94.
19. **O Leninie i Stalinie.** (Przedruk artykułów). Warszawa 1945 „Książka“ s. 34.
20. **O Związku Radzieckim.** (Zbiór artykułów). Warszawa 1945 „Książka“ s. 36.
21. **Ojczyzna pracy.** (Warszawa 1946) Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 28.
22. **Periodica USSR.** 1946. Moscow (1946) Międzynarodowa Księga (recte: Warszawa, Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej) s. 9.
23. **Pokolenie Stalinskie.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 115.
24. **SEREBRENNIKOW G. Kobieta w Związku Radzieckim.** Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 54.
25. [„STALIN“] **J. W. Stalin.** Krótki życiorys. Moskwa 1940 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 95.
26. [„STALIN“] **Józef Stalin — marszałek Związku Radzieckiego.** [Poznań] 1945 „Wolność“ s. 32.
27. **STALIN JÓZEF W. O Leninie.** Moskwa 1946 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 94.
28. **STALIN JÓZEF W. Przemówienie na przedwyborczym zebraniu.** 11 grudnia 1937 r. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 15.
29. **STALIN JÓZEF W. Przemówienie na zebraniu przedwyborczym...** 9 lutego 1946 r. Moskwa 1946 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 23.
30. **STALIN J., MOŁOTOW W. Przemówienia wygłoszone 7 i 9 lutego 1946 roku na przedwyborczych zebraniach w Moskwie w związku z wyborami do Rady Najwyższej ZSRR.** Łódź 1946 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 31.
31. **SZTACHELSKA IRENA. Kobieta w ZSRR.** (Warszawa 1946) Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 24.
32. **ŚWIĄTKOWSKI HENRYK. Z mego pobytu w ZSRR.** (Warszawa 1947) Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 38.
33. **WASOWSKI JÓZEF. Podróż do ZSRR.** Lublin 1945 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 42.
34. ditto **Paryż.** 1945. Rada Narodowa Polaków we Francji s. 31.

35. WYSZYŃSKI ANDRZEJ. **Wolność wolnych narodów w czasie wojny i pokoju.** Warszawa 1947 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 16.
36. ŻUŁAWSKI BR. **Czwarta pięciolatka ZSRR.** [b. m.] 1946 Gł. Zarz. Pol.-Wych. Wojska Polskiego s. 29.

Nauka — Sztuki piękne — Religia

37. BOLSZAKOW I. **Dwadzieścia pięć lat filmu radzieckiego.** Tłum. A. Sidrańskiej [Łódź 1946] s. 30.
38. DEMBOWSKI JAN. **Nauka radziecka.** [Warszawa] 1947 „Książka” s. 236.
39. ETTINGER PAWEŁ. **Polski ex-libris w Moskwie roku 1922.** Kraków 1946 Towarzystwo Miłośników Książki s. 17, tabl. 24.
40. FEDOROW F. **Religia i kościół w Związku Radzieckim.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 27.
41. LENIN WŁODZIMIERZ I. **Pamięci Hercena. O dumie narodowej Wielkorusów.** (Warszawa) 1945 „Książka” s. 19.
42. TYNIAŃOW JURIJ. **Puszkina. Powieść.** (Warszawa 1947) „Książka” s. 418.
43. **Wystawa grafiki, akwarel i rysunków artystów Związku Radzieckiego.** Warszawa 1946 Muzeum Narodowe s. 24, tabl. 7.
44. **Kultura.** Pismo poświęcone kulturze radzieckiej. [dwutygodnik]. Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej Red. Komitet. Kraków nr 1: 1.XII.1945, nr 7 (ostatni): 1.VI. 1946.

Rosja carska

45. BOBIŃSKA CELINA. **W walce z caratem.** Warszawa 1946 Państw. Instytut Wydawniczy s. 31.
46. DRUKIER BOLESŁAW. **Tradycje przyjaźni demokracji polskiej i rosyjskiej.** Materiał do referatu. Warszawa 1946 „Poradnik Prac. Społecznego” s. 23.
47. [„KUTUZOW“]. **Michał Kutuzow.** (W 200-letnią rocznicę urodzin) Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 46.

Rewolucja Październikowa

48. MAJAKOWSKI WŁODZIMIERZ. **Dobrze!** Poemat październikowy. Przeł. Artur Sandauer (Łódź) 1945 „Książka” s. 69.
49. **Narodziny władzy radzieckiej.** Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 112.
50. **Październik.** (Teksty inscenizowane dla świetlic na rocznicę Rewolucji Październikowej) Warszawa 1947 Tow. Uniwersytetów Robotniczych s. 93.
51. **Październik.** W 28 rocznicę Rewolucji Październikowej. Warszawa 1945 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 31.
52. STALIN JÓZEF W. **XXVII rocznica wielkiej październikowej rewolucji socjalistycznej.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 30.
53. **W 28 rocznicę rewolucji październikowej** (Franciszek Fiedler, Ostap Dłuski). Warszawa 1945 „Głos Ludu” s. 31.
54. WIDY-WIRSKI FELIKS. **Polska i rewolucja.** [zawiera: Polska i Rewolucja — przemówienie wygłoszone w Poznaniu w 28 rocznicę

Revolucji Październikowej]. Poznań 1945 „Zryw“ s. 368.
przemówienie wygłoszone w Poznaniu w 28 rocznicę Rewolucji
Październikowej]. Poznań 1945 „Zryw“ s. 368.

Związek Radziecki w czasie drugiej wojny światowej

55. **Armia, która przyniosła nam wolność.** (W 28 rocznicę Armii Czerwonej). [b. m.] 1946 Gł. Zarz. Pol.-Wych. Wojska Polskiego s. 38.
56. **BAZYLEWICZ K. Zwycięstwo narodów słowiańskich w odwiecznej walce z niemieckimi najeźdźcami.** [Poznań] (1945 „Wolność“) s. 16.
57. **Bitwa pod Lenino.** [Bydgoszcz 1945] s. 7.
58. **BRUS W[ODZIMIERZ]. ZSRR a wojna polsko-niemiecka w 1939 r.** (Warszawa) 1946 „Książka“ s. 69.
59. ditto Wyd. Gł. Zarz. Pol.-Wych. Wojska Polskiego Biblioteczka Żołnierza nr 45.
60. **BURDA ANDRZEJ. Wielka godzina Słowian.** Kraków 1945 s. 15.
61. **Charków.** Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 26.
62. **EHRlich STANISŁAW. Strategia zwycięstwa.** (Łódź) 1945 „Czytelnik“ s. 48.
63. **Komunikat nadzwyczajnej komisji państwowej do ustalenia i zbadania zbrodni niemieckich...** O zniszczeniach i bestialstwach dokonanych przez niemieckich najeźdźców faszystowskich w mieście Kijowie. Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 22.
64. **Leningrad walczący.** Zbiór dokumentów, szkiców, opowiadań. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 95. tabl. 16.
65. **MOŁOTOW W[IACZESŁAW M.]. Noty komisarza ludowego spraw zagranicznych ZSRR.** Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 82.
66. **Orzeł.** (Bitwa lipcowa 1943). Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 84.
67. **Ramię przy ramieniu z bratnią Armią Czerwoną.** Armia Polska w ZSRR. Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 46.
68. **Rozprawa sądowa w sprawie o bestialstwa popełnione przez niemieckich najeźdźców faszystowskich i ich sługusów na terytorium miasta Krasnodaru.** Moskwa 1943 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 35.
69. **Rozprawa sądowa w sprawie o bestialstwa popełnione przez niemieckich najeźdźców faszystowskich na terytorium miasta Charkowa i obwodzie charkowskiego w okresie przejściowej ich okupacji.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 95.
70. **RUDENKO [R. A.]. Proces głównych niemieckich przestępców wojennych w Norymberdze...** [Poznań] 1946 „Wolność“ s. 47.
71. **SIMONOW K[ONSTANTY]. Po drodze do Petsamo.** Notatki korespondenta wojennego. Moskwa 1942 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 66.
72. **SŁUCZAŃSKI EDWARD. O Armii Czerwonej — armii wyzwolicieli.** (Warszawa) 1946 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 10.

73. STALIN JÓZEF W. **O wielkiej wojnie narodowej Związku Radzieckiego.** Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 131.
74. ditto (Poznań) 1945 „Wolność“ s. 151.
75. STALIN JÓZEF W. **Rozkaz ludowego komisarza obrony nr 55. 23 lutego 1942.** Moskwa 1942 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 15.
76. STALIN JÓZEF W. **Rozkaz nr 5 wodza naczelnego...** Moskwa 23 lutego 1945 r. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 10.
77. STALIN JÓZEF W. **Rozkaz nr 20 wodza naczelnego sił zbrojnych ZSRR.** Moskwa 1 maja 1945 roku. Moskwa 1945 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 7.
78. STALIN JÓZEF W. **Rozkaz nr 70 wodza naczelnego sił zbrojnych ZSRR.** Moskwa 1 maja 1944 r. Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 11.
79. SZCZERBAKOW ALEKSANDER. **Pod sztandarem Lenina — Stalin na naród radziecki kroczy ku zwycięstwu.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 10.
80. SZKAPSKA M. **Tak było w rzeczywistości.** Moskwa 1942 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 47.
81. ŚWINARSKI ST., CIEPLAK IGNACY. **Bitwa pod Stalingradem.** (Opracowali na podstawie źródeł radzieckich...) Warszawa 1947 Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy s. 80.
82. TICHONOW M[IKOŁAJ]. **Leningrad.** Moskwa 1943. Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 91.
83. TICHONOW M[IKOŁAJ]. **Leningradzkie opowiadania 1942.** Moskwa 1942 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych.
84. **Trzy lat wojny narodowej Związku Radzieckiego.** Moskwa 1944 Wydawnictwo Literatury w Językach Obcych s. 14.
85. WERNER HENRYK. **Znaczenie historyczne bitwy pod Lenino.** [Warszawa] 1945 „Książka“ s. 15.

Stosunki polsko-radzieckie — Jedność narodów słowiańskich

86. BATOWSKI HENRYK. **Współpraca słowiańska.** Zagadnienia polityczne, kulturalne i gospodarcze w przeszłości i teraźniejszości. Warszawa 1946 Państwowy Instytut Wydawniczy s. 103.
87. B[OREJSZA] J[ERZY]. **W sprawie granic.** Lublin 1944 Resort Informacji i Propagandy PKWN s. 12.
88. FIEDLER FRANCISZEK. **W sprawie granic wschodnich.** (Warszawa) 1945 „Książka“ s. 47.
89. ditto wyd. w r. 1946.
90. GÓRA B. **Poznaj prawdę!** (O stosunku Związku Radzieckiego do Polski). [b. m. 1946] Gł. Zarz. Pol.-Wych. Wojska Polskiego s. 28.
91. ditto [Warszawa] 1947 Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 15.
92. **Jak zorganizować koło Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.** (Warszawa 1946) Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 16.
93. KORNATOWSKI WIKTOR. **Podstawy polskiej polityki słowiańskiej a stosunki polsko-rosyjskie.** (Warszawa 1946) Tow. Przyj. Polsko-Radzieckiej s. 37.
94. **Most przyjaźni.** Warszawa 1947 Komitet Słowiański w Polsce s. 218, tab. 64.
95. **Notatnik referenta nr 4.** — wrzesień 1946 r. Polityka Polskiej Partii Robotniczej. Polska a ZSRR. (Łódź) 1946 KC PPR kart 44.

96. **Stosunki radziecko-polskie w świetle dokumentów.** Moskwa 1944
Wojskowy Lud. Komisariat Obrony s. 8.
97. **Układ o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej pomiędzy Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich.** Przedmowa Józefa Wasowskiego. Warszawa 1945
[b. n.] s. 14.
98. **Układ polsko-radziecki.** Kraków 1945 [b. n.] s. 8.
99. **WASOWSKI JÓZEF. Rozsądna przyjaźń.** Warszawa 1947 [b. n.] s. 6
100. **WENDE JAN KAROL. Polska a Związek Radziecki.** Warszawa 1945
Stronnictwo Demokratyczne s. 19.
101. **Przyjaźń.** Miesięcznik. Organ Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej
Redaguje komitet pod przew. wiceministra Leona Kruczkowskiego. Warszawa, nr 1 marzec 1946.

W ostatnich czasach opuściły prasę następujące broszury z cyklu Biblioteka Prelegenta Tow. Przyjaźni Polsko-Radzieckiej:

1. **ZSRR — nasz sąsiad i sojusznik 1917—1947.**
2. **Bogactwa naturalne ZSRR.**
3. **Elektryfikacja ZSRR.**
4. **Polityka zagraniczna ZSRR (w druku).**
5. **Szkolnictwo w ZSRR.**
6. **Kobieta w ZSRR.**
7. **Hutnictwo w ZSRR.**
8. **Gospodarka rolna w ZSRR (w druku).**
9. **Plany pięcioletnie ZSRR. (w druku).**

Ponadto ukażą się w najbliższym czasie:

1. **ALEKSANDROW. O demokracji radzieckiej.** Wyd. „Książka“.
2. **BOBIŃSKA. Prosty człowiek w ZSRR.** Wyd. „Książka“.
3. **KURSKI. Nowa pięcioletka powojenna.** Wyd. „Książka“.
4. **STAREWICZ. 30 lat Związku Radzieckiego.** Wyd. „Książka“.
5. **ZSRR w odbudowie.** Album Wyd. „Książka“.
6. **Narodziny władzy radzieckiej.**
7. **BRUS. Urojenia i rzeczywistość.** Wyd. nowe, zmienione i uzupełnione.
8. **KOWALCZYK. Naród buduje (rzecz o gospodarce radzieckiej).**
9. **GRZYBOWSKI. Ustrój Związku Radzieckiego** wyd. St. Kamiński w Krakowie.
10. **WERTH. Rok Stalingradu** przekł. z angielskiego wyd. Wojsk. Inst. Nauk.-Wyd.
11. **10 druzgocących ciosów (opis głównych operacji armii radzieckiej w 1944 r.)** wyd. Wojsk. Inst. Nauk.-Wydawn.
12. **Teatr.** Miesięcznik wydawany przez Państwowy Instytut Wydawniczy nr specjalny 15 października 1947 r.

Zestawienie artykułów o ZSRR drukowanych w dwutygodniku „Poradnik Pracownika Społecznego“

1. **Rocznica umowy o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej między Polską a ZSRR — nr 1(15) z 15 kwietnia 1946 r.**
2. **Współpraca polsko-radziecka na polu filmowym — nr 2(16) z 1 maja 1946 r.**

3. **Tradycje przyjaźni demokracji polskiej i rosyjskiej** — nr nr 3—4 (17—18) z 1 czerwca 1946 r. i 10—11(24—25) z 1—15 września 1946 r.
4. **Pomoc Związku Radzieckiego Warszawie** — nr 8(22) z 1 sierpnia 1946 r.
5. **Związek Radziecki Wojsku Polskiemu** — nr 10—11(24—25) z 1—15 września 1946 r.
6. **W rocznicę rewolucji w Rosji** — nr 16—17(30—31) z 15 listopada 1946 r.
7. **Wielka rocznica sprzymierzonej armii** — nr 1—2(33—34) z 1—15 lutego 1946 r.
8. **Nasza współpraca gospodarcza ze Związkiem Radzieckim i Czechosłowacją** — nr 7(39) z 1 maja 1947 r.
9. **Walka o pokój** — nr 8(40) z 15 maja 1947 r.
10. **Dlaczego uroczystości obchodzimy 30 rocznicę Rewolucji Listopadowej** — nr 15(47) z 1 października 1947 r.
11. **Planowa gospodarka radziecka** — nr 15(47) z 1 października 1947 r. i nr 16(48) z 15 października 1947 r.
12. **Dnieproges** — nr 15(47) z 1 października 1947 r.
13. **Stosunki handlowe polsko-radzieckie** — nr 15(47) z 1 października 1947 r.
14. **Wielkość i znaczenie kultury ZSRR** — nr 15(47) z 1 października 1947 r.
15. **Co trzeba wiedzieć o Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej** — nr 15(47) z 1 października 1947 r.
16. **ZSRR walczy o pokój** — nr 16(48) z 15 października 1947 r.
17. **Antyradziecka gra dyplomatyczna w przededniu drugiej wojny światowej** — nr 16(48) z 15 października 1947 r.
18. **Moskwa liczy 800 lat** — nr 16(48) z 15 października 1947 r.

KRONIKA POLITYCZNA

UTWORZENIE BIURA INFORMACYJNEGO
KILKU PARTII KOMUNISTYCZNYCH

KOMUNIKAT O NARADZIE INFORMACYJNEJ

PAP doniósł: W końcu września odbyła się w Polsce Narada Informacyjna, w której udział wzięły następujące partie: Komunistyczna Partia Jugosławii — E. Kardel i M. Džilas; Bułgarska Partia Robotnicza (komunistów) — W. Czerwienkow i W. Poptomow; Komunistyczna Partia Rumunii — G. Dej i A. Pauker; Węgierska Partia Komunistyczna — M. Parkasz i I. Rewaj; Polska Partia Robotnicza — W. Gomułka i H. Minc; Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) — A. Żdanow i G. Malenkow; Francuska Partia Komunistyczna — J. Duclos i E. Fajon; Komunistyczna Partia Czechosłowacji — R. Slanski i S. Basztowański oraz Komunistyczna Partia Włoch — L. Longo i E. Reale.

Uczestnicy narady wysłuchali sprawozdań informacyjnych o działalności Centralnych Komitetów Partii reprezentowanych na naradzie: w imieniu Komunistycznej Partii Jugosławii — E. Kardela i M. Džilasa; w imieniu Bułgarskiej Partii Robotniczej (komunistów) — W. Czerwienkowa; w imieniu Komunistycznej Partii Rumunii — G. Deja; w imieniu Węgierskiej Partii Komunistycznej — I. Rewaja; w imieniu Polskiej Partii Robotniczej — W. Gomułka; w imieniu Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików) — G. Malenkowa; w imieniu Francuskiej Partii Komunistycznej — J. Duclos; w imieniu Komunistycznej Partii Czechosłowacji — R. Slanskiego; oraz w imieniu Komunistycznej Partii Włoch — L. Longe.

Po wymianie zdań odnośnie tych informacji, uczestnicy narady postanowili omówić sytuację międzynarodową oraz sprawy wymiany doświadczeń i koordynacji działalności partii komunistycznych, reprezentowanych na naradzie.

Referat o sytuacji międzynarodowej wygłosił A. Żdanow. Uczestnicy narady po dyskusji nad referatem uzgodnili całkowicie swoje poglądy na obecną sytuację międzynarodową oraz wynikające z niej zadania i jednogłośnie uchwalili deklarację w sprawie sytuacji międzynarodowej.

Referat o wymianie doświadczeń i koordynacji działalności partii komunistycznych wygłosił W. Gomułka. W tej sprawie narada, mając na względzie ujemne skutki wywołane brakiem kontaktu między reprezentowanymi na naradzie partiami i biorąc pod uwagę konieczność wzajemnej wymiany doświadczeń, postanowiła utworzyć Biuro Informacyjne.

Biuro Informacyjne składać się będzie z przedstawicieli Komitetów Centralnych wyżej wymienionych partii.

Zadaniem Biura Informacyjnego będzie organizowanie wymiany doświadczeń między partiami i w miarę potrzeby koordynacja ich działalności na zasadzie wzajemnego porozumienia.

Postanowiono, że Biuro Informacyjne wydawać będzie swój organ prasowy.

Ustalono, że siedzibą Biura Informacyjnego i redakcji jego organu będzie Belgrad.

REZOLUCJA W SPRAWIE WYMIANY DOŚWIADCZEŃ I KOORDYNACJI DZIAŁALNOŚCI PARTII REPREZENTOWANYCH NA NARADZIE

Narada stwierdza, że nieutrzymanie łączności przez partie komunistyczne, uczestniczące w naradzie jest w obecnej sytuacji poważnym brakiem. Doświadczenie wykazało, że brak łączności między partiami komunistycznymi jest niesłuszny i szkodliwy. Potrzeba wymiany doświadczeń i dobrowolnej koordynacji działalności poszczególnych partii dojrzała w szczególności w skomplikowanej powojennej sytuacji międzynarodowej, kiedy brak łączności między partiami komunistycznymi może wyrządzić szkodę klasie robotniczej.

Wobec powyższego uczestnicy narady uzgodnili co następuje:

1. Tworzy się Biuro Informacyjne, złożone z przedstawicieli Komunistycznej Partii Jugosławii, Bułgarskiej Partii Robotniczej (komunistów), Komunistycznej Partii Rumunii, Węgierskiej Partii Komunistycznej, Polskiej Partii Robotniczej, Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), Francuskiej Partii Komunistycznej, Komunistycznej Partii Czechosłowacji i Komunistycznej Partii Włoch.
2. Porucza się Biuru Informacyjnemu zadanie zorganizowania wymiany doświadczeń i w razie potrzeby koordynacji działalności partii komunistycznych na zasadzie wzajemnego porozumienia.
3. W skład Biura Informacyjnego wchodzi przedstawiciele Komitetów Centralnych, po dwóch z każdego KC, przy czym delegacje Komitetów Centralnych będą wyznaczone i zmieniane przez Komitety Centralne.
4. Biuro Informacyjne będzie wydawało organ prasowy — dwutygodnik, a z czasem tygodnik. Organ prasowy będzie się ukazywał w języku francuskim i rosyjskim, a w miarę możliwości również w innych językach.

Siedzibą Biura Informacyjnego będzie Belgrad.

W obronie suwerenności i niepodległości narodowej

DEKLARACJA

Narady przedstawicieli Komunistycznej Partii Jugosławii, Bułgarskiej Partii Robotniczej (komunistów), Komunistycznej Partii Rumunii,

Węgierskiej Partii Komunistycznej, Polskiej Partii Robotniczej, Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), Francuskiej Partii Komunistycznej, Komunistycznej Partii Czechosłowacji i Komunistycznej Partii Włoch — w sprawie sytuacji międzynarodowej.

Przedstawiciele Komunistycznej Partii Jugosławii, Bułgarskiej Partii Robotniczej (komunistów), Komunistycznej Partii Rumunii, Węgierskiej Partii Komunistycznej, Polskiej Partii Robotniczej, Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), Francuskiej Partii Komunistycznej, Komunistycznej Partii Włoch po wymianie zdań na temat sytuacji międzynarodowej uchwalili następującą deklarację:

W sytuacji międzynarodowej, w wyniku drugiej wojny światowej i w okresie powojennym, zaszły istotne zmiany.

Cechą charakterystyczną tych zmian jest nowy układ głównych sił politycznych, działających na arenie światowej, zmiana stosunków między państwami — zwycięzcami w drugiej wojnie światowej i ich przegrupowanie.

Dopóki toczyła się wojna, państwa sojusznicze w wojnie przeciw Niemcom i Japonii szły razem i stanowiły jeden obóz. Jednakże w obozie sojuszników już w czasie wojny istniały różnice, jeśli chodzi o określenie zarówno celów wojny, jak i zadań powojennej organizacji świata. Związek Radziecki i kraje demokratyczne uważały, że zasadniczym celem wojny jest odbudowa i umocnienie ładu demokratycznego w Europie, likwidacja faszyzmu i zapobieżenie możliwości nowej agresji ze strony Niemiec, osiągnięcie wszechstronnej, trwałej współpracy narodów Europy. Stany Zjednoczone Ameryki, a wraz z nimi Anglia postawiły sobie w tej wojnie inny cel — pozbycie się konkurentów na rynkach światowych (Niemcy i Japonia) i umocnienie swej dominującej pozycji. Ta różnica w określeniu celów wojny i zadań powojennej organizacji zaczęła się pogłębiać w okresie powojennym. Skrystalizowały się dwie przeciwstawne linie polityczne: na jednym biegunie polityka ZSRR i krajów demokratycznych, dążąca do podważenia imperializmu i wzmocnienia demokracji, na drugim zaś biegunie polityka Stanów Zjednoczonych Ameryki i Anglii, zmierzająca do umocnienia imperializmu i zdławienia demokracji. Wobec tego, że ZSRR i państwa nowej demokracji stały się przeszkodą w urzeczywistnieniu imperialistycznych planów walki o panowanie nad światem i rozgromienie ruchów demokratycznych, została podjęta kampania przeciwko ZSRR i krajom nowej demokracji, podsycana również groźbami nowej wojny ze strony najbardziej zaciekłych polityków imperialistycznych w Stanach Zjednoczonych Ameryki i w Anglii.

W ten sposób powstały dwa obozy — obóz imperialistyczny i antydemokratyczny, którego głównym celem jest ustanowienie światowego panowania imperializmu amerykańskiego i rozgromienie demokracji oraz obóz antyimperialistyczny i demokratyczny, którego zasadniczym celem jest podważenie imperializmu, wzmocnienie demokracji i likwidacja resztek faszyzmu.

Walka dwóch przeciwstawnych obozów — imperialistycznego i antyimperialistycznego — toczy się w warunkach dalszego zaostrzania się powszechnego kryzysu kapitalizmu, osłabienia sił kapitalizmu i wzmocnienia sił socjalizmu i demokracji.

Dlatego obóz imperialistyczny i jego kierownicza siła — Stany Zjednoczone Ameryki, ujawniają szczególnie agresywną aktywność. Aktywność ta rozwija się równocześnie we wszystkich dziedzinach — w dziedzinie poczynań wojskowo-strategicznych, ekspansji ekonomicz-

nej i walki ideologicznej. Plan Trumana — Marshalla jest tylko składową częścią, europejskim odcinkiem ogólnego planu światowej polityki ekspansji, realizowanej przez Stany Zjednoczone Ameryki we wszystkich częściach świata. Plan ekonomicznego i politycznego ujarzmiania Europy przez imperializm amerykański uzupełniają plany ekonomicznego i politycznego ujarzmienia Chin, Indonezji, krajów Ameryki Południowej.

Wczorajsi napastnicy — kapitalistyczni magnaci Niemiec i Japonii — przysposabiani są przez Stany Zjednoczone Ameryki do nowej roli — narzędzia imperialistycznej polityki Stanów Zjednoczonych Ameryki w Europie i Azji.

Arsenał środków taktycznych, stosowanych przez obóz imperialistyczny jest nader różnorodny. Łączy się tu i bezpośrednia groźba użycia siły, szantaż i wymuszenie, wszelkie środki politycznego i ekonomicznego nacisku, przekupstwa, wykorzystania wewnętrznych przeciwieństw i waśni dla wzmocnienia własnych pozycji, a wszystko to osłania się maską liberalno-pacyfistyczną, dla oszukania i omamienia ludzi niezbyt biegłych w polityce.

Odrębne miejsce w arsenale taktycznych środków imperialistów zajmuje wykorzystywanie zdradzieckiej polityki prawicowych socjalistów w rodzaju Bluma we Francji, Attlee i Bevin w Anglii, Schumachera w Niemczech, Rennera i Scherfa w Austrii, Saragata we Włoszech itd., którzy dążą do ukrycia prawdziwej, grabieżczej istoty polityki imperialistycznej pod maską demokracji i frazeologii socjalistycznej, w rzeczywistości zaś są wiernymi poplecznikami imperialistów, wnoszącymi rozkład w szeregi klasy robotniczej, zatruwającymi jej świadomość. Nie jest przypadkiem, że polityka zagraniczna angielskiego imperializmu znalazła w osobie Bevin'a rzecznika najbardziej konsekwentnego i gorliwego.

W tych warunkach antyimperialistyczny obóz demokratyczny musi się zewrzeć, opracować uzgodnioną platformę działania, opracować swoją taktykę przeciwko głównym siłom obozu imperialistycznego, przeciwko amerykańskiemu imperializmowi, przeciwko jego angielskim i francuskim sojusznikom, przeciwko prawicowym socjalistom, przede wszystkim w Anglii i we Francji.

Dla udaremnienia planów imperialistycznych agresji konieczny jest wysiłek wszystkich demokratycznych, antyimperialistycznych sił Europy. Prawicowi socjaliści są zdrajcami tej sprawy. Z wyjątkiem tych krajów nowej demokracji, gdzie blok komunistów i socjalistów z innymi postępowymi partiami demokratycznymi tworzy trzon oporu tych krajów wobec imperialistycznych planów, socjaliści w większości innych krajów, a przede wszystkim francuscy socjaliści i angielscy labourzyści — Ramadier, Blum, Attlee i Bevin — swoją służalczą uległością ułatwiają amerykańskiemu kapitałowi realizowanie jego celów, zachęcają go do szantażu i spychają swoje kraje na drogę wasalnej zależności od Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Wobec tego przed partiami komunistycznymi staje szczególnie doniosłe zadanie. Muszą one ująć w swoje ręce sztandar obrony niepodległości narodowej swoich krajów. Jeśli partie komunistyczne będą twarżo stać na swoich pozycjach, jeśli nie dadzą się zastraszyć i nie ulegną szantażowi, jeśli będą odważnie stać na straży demokracji, suwerenności narodowej, wolności i niezawisłości swoich krajów, jeśli potrafią w walce przeciw próbom ekonomicznego i politycznego ujarzmienia swych krajów stanąć na czele wszystkich sił gotowych bronić sprawy

honoru i niepodległości narodowej, to żadne plany ujarznienia krajów Europy i Azji nie dadzą się urzeczywistnić.

Jest to obecnie jedno z podstawowych zadań partii komunistycznych.

Trzeba mieć na uwadze, że między pragnieniem imperialistów rozpętania nowej wojny a możliwością zorganizowania wojny istnieje ogromny dystans. Narody świata nie chcą wojny. Siły opowiadające się za pokojem są tak liczne i wielkie, że jeżeli będą one bronić twardo i nieustępliwie pokoju, jeśli okażą wytrwałość i hart, to plany napastników czeka całkowite bankructwo. Nie należy zapominać, że imperialistyczni agenci swą wrzawą o niebezpieczeństwie wojny chcą zastraszyć ludzi chwiejnych i o słabych nerwach oraz wymóc drogą szantażu ustępstwa dla napastnika.

Główne niebezpieczeństwo dla klasy robotniczej w chwili obecnej polega na niedocenianiu sił własnych i na przecenianiu sił obozu imperialistycznego. Podobnie jak monarchijska polityka w przeszłości utworzyła drogę hitlerowskiej agresji, tak też ustępstwa wobec nowego kursu Stanów Zjednoczonych Ameryki i obozu imperialistycznego mogą sprawić, że jego inspiratorzy staną się jeszcze bardziej bezczelni i agresywni. Dlatego partie komunistyczne powinny stanąć na czele oporu wobec planów imperialistycznych ekspansji i agresji we wszystkich dziedzinach — państwowej, politycznej, ekonomicznej i ideologicznej, powinny one jednoczyć się i łączyć swoje wysiłki na podstawie wspólnej, antyimperialistycznej i demokratycznej platformy oraz skupić wokół siebie wszystkie demokratyczne i patriotyczne siły swych narodów.

P O L S K A

PPS WOBEC UTWORZENIA BIURA INFORMACYJNEGO

Na wspólnym posiedzeniu przedstawicieli CKW PPS i KC PPR, przedstawiciele KC PPR poinformowali CKW PPS o wynikach konferencji partii komunistycznych z udziałem PPR oraz o utworzeniu Biura Informacyjnego partii, które brały udział w naradzie.

W kołach CKW PPS uważają, że powołanie Biura Informacyjnego oznacza konsolidację ruchu robotniczego na odcinku komunistycznym.

Zdaniem miarodajnych czynników CKW PPS, które znajduje potwierdzenie w opinii przedstawicieli KC PPR, powołanie tego Biura nie wpłynie na zmianę dotychczasowej współpracy między PPR i PPS.

46 CZŁONKÓW RADY NACZELNEJ PSL ŻĄDA USUNIĘCIA MIKOŁAJCZYKA

Członkowie Lewicy PSL: Niećko Józef, Wycech Czesław, Banach Kazimierz, Dębski Jan i 33 członków Rady, znanych działaczy w ruchu ludowym podpisali wniosek o zwołanie Rady Naczelnej PSL, który uzasadniają następująco:

„Stwierdzamy, że obecne kierownictwo PSL ze Stanisławem Mikołajczykiem na czele sprzeniewierzyło się programowi stronnictwa i złamało uchwały Kongresu, który wytyczył drogę współdziałania PSL w budowie Polski Ludowej w oparciu o sojusz chłopsko-robotniczy, szczere porozumienie ze stronnictwami demokratycznymi i wytrwałe dążenie do jedności chłopskiej.

Wprowadzenie stronnictwa wbrew tym uchwałom na manowce bezwzględnej walki ze wszystkimi podstawowymi założeniami i siłami,

na których opiera się byt Polski Ludowej, postawiło PSL w obliczu ostatecznej katastrofy, a państwu i wsi przyniosło nieobliczalne straty.

Obecne kierownictwo prowadziło tę politykę poza statutowymi władzami, gdyż Kongres i Rada Naczelna są pomijane przy podejmowaniu najważniejszych decyzji. Kierownictwo narzuca swoją politykę stronnictwu przy pomocy zespołu ludzi dobrowolnie dobranych i bezkrytycznie uległych.

W tym stanie rzeczy żądamy na podstawie par. 64 statutu PSL zwołanie Rady Naczelnej, celem usunięcia Stanisława Mikołajczyka i wyboru nowego NKW PSL“.

Posłowie na Sejm — Witos Andrzej i Piotr Chwaliński oraz b. członek Naczelnego Komitetu Wykonawczego PSL, Korga Franciszek wystosowali na ręce wiceprzewodniczącego Rady Naczelnej PSL ob. Chadaję Pawła pismo następującej treści:

„Stwierdzamy, że dotychczasowe kierownictwo doprowadziło do katastrofy stronnictwa. To nas zmusza do przedsięwzięcia kroków stanowczych, celem ratowania wsi i Ruchu Ludowego.

Wobec tego żądamy zwołania Rady Naczelnej PSL z następującym porządkiem dziennym:

- 1) zmiana kierownictwa PSL,
- 2) sprawa zwołania Kongresu“.

Ponadto żądanie zwołania Rady Naczelnej, uzasadniając pilną konieczność omówienia aktualnej sytuacji politycznej podpisali ob. ob.: Trojanowski Edward z Krakowskiego, Denkwicz Jan, Żelazowski Wincenty, Szymczyszyn z Lubelskiego, Dusza Jan z Warszawy oraz poseł Laskowski z powiatu warszawskiego.

NOTA POLSKA DO DOWÓDCY STREFY BRYTYJSKIEJ

Szef Polskiej Misji Wojskowej wystosował do naczelnego dowódcy brytyjskich sił zbrojnych w Niemczech, marszałka Sholto Douglasa, notę następującej treści:

„Według uzyskanych przez nas informacji przy Izbie Handlowej w Hamburgu powstała organizacja pod nazwą „Przedstawicielstwo Przedsiębiorstw Wschodnio-Niemieckich położonych na wschód od linii Odra — Nisa“ („Vertretung Ostdeutscher Betriebe ostwärts der Oder — Neisse-Linie“). Jak wynika z tekstu statutu nowoutworzonej organizacji, grupuje ona kupców i przemysłowców, którzy przed kapitulacją Niemiec zamieszkivali na ziemiach zachodniej Polski. Dowiadujemy się również ze statutu, że wobec władz niemieckich wymieniona organizacja reprezentuje interesy „przedsiębiorstw wschodnio-niemieckich, położonych na wschód od linii Odra — Nisa“.

Uwzględniając fakt, że na wschód od Odry i Nisy już od dwóch i pół lat nie ma przedsiębiorstw niemieckich, utworzenie w Hamburgu organizacji, reprezentującej fikcję, należy uznać za nie tylko niepożądane, lecz również szkodliwe. Jedynym wynikiem działalności takiej organizacji może być wytworzenie pozorów, że ziemie leżące na wschód od Odry i Nisy są nadal niemieckie oraz, że istnieją tam czy też będą założone w najbliższej przyszłości niemieckie firmy i przedsiębiorstwa, których przedstawicielstwo znajduje się w Hamburgu.

Jesteśmy głęboko przekonani, że wymieniona organizacja jest ze wszech miar szkodliwym przejawem niemieckiej propagandy rewizjonistycznej, mogącą przeszkodzić repatriantom niemieckim w powzięciu decyzji stałego osiedlenia się w Niemczech oraz zrodzić niezdrowe

nadzieje powrotu na polskie Ziemie Odzyskane. Ze względu na ich tendencje nacjonalistyczne i rewizjonistyczne, podobne organizacje są wielce niebezpieczne z punktu widzenia stabilizacji stosunków i pokoju w Europie, a ich istnienie należy uznać za sprzeczne z uchwałami powziętymi w Jąckie i Poczdamie.

W imieniu mego rządu mam zaszczyt prosić o rozwiązanie wymienionej organizacji, jak również o podjęcie przez właściwe władze brytyjskie odpowiednich kroków w celu niedopuszczenia do działalności członków tej organizacji."

W związku z otrzymaniem polskiej noty protestacyjnej dowódca brytyjskich wojsk okupacyjnych w Niemczech, marszałek Sholto Douglas zarządził dochodzenie dla ustalenia czy firma „Przedstawicielstwo Przedsiębiorstw Niemieckich na wschód od linii Odra — Nisa“ uprawia propagandę rewizjonistyczną.

SPRAWA POLAKÓW Z WESTFALII

Ambasador RP w Londynie, Michałowski, wręczył dnia 30 września rządowi brytyjskiemu notę w sprawie przyspieszenia repatriacji Polaków, zamieszkających w Westfalii.

W dniu 30 września w czasie godzinnej rozmowy z brytyjskim ministrem spraw zagranicznych Bevinem minister Rusinek poruszył sprawę Polaków zamieszkających od lat i pracujących w Westfalii, którzy domagają się przyspieszenia ich powrotu do ojczyzny. Minister Rusinek podkreślił wielkie znaczenie tej sprawy dla Polski, występującej w obrocie naturalnych praw obywateli, posiadających bezsporne prawo powrotu do kraju. Wyraził on przekonanie, że rząd Wielkiej Brytanii w uznaniu słuszności tego stanowiska dopomoże do jak najszybszego pozytywnego załatwienia sprawy.

Komisja Centralna Związków Zawodowych wystosowała do przewodniczącego Centrali Brytyjskich Związków Zawodowych pismo w sprawie wychodźców polskich w Westfalii, którym władze brytyjskie odmawiają prawa powrotu do ojczyzny.

Z odezwą w tej sprawie wystąpił również Polski Związek Zachodni, ostro protestując przeciwko nazwaniu Polaków z Westfalii i Nadrenii „Niemcami“ oraz przeciwko utrudnianiu repatriacji. PZZ nie zaprzestanie walki i starań o powrót rodaków z Westfalii i Nadrenii do Ojczyzny.

Odezwa stwierdza, że naród polski został głęboko dotknięty stanowiskiem angielskiego ministerstwa spraw zagranicznych w tej sprawie.

NOTA POLSKI W SPRAWIE WARUNKÓW PRACY OBYWATELI POLSKICH W KANADZIE

W dniu 29 września poselstwo polskie w Ottawie wystosowało do ministerstwa spraw zagranicznych Kanady notę w sprawie warunków pracy 100 polskich dziewcząt, zatrudnionych w zakładach włókienniczych znanego przemysłowca i członka parlamentu Dionne w miejscowości St. George de Benuce w prowincji Quebec.

PRZEDSTAWICIELE BRAZYLII W BELWEDERZE

W dniu 26 września poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Stanów Zjednoczonych Brazylii w Warszawie, p. Trojano Modelos de Paco, złożył listy uwierzytelniające Prezydentowi RP.

GOŚCIE Z ZAGRANICY W POLSCE

Na zaproszenie CKW PPS przybyli do Polski dnia 2 października wicepremier rządu Czechosłowacji przewodniczący czechosłowackiej Partii Socjaldemokratycznej, Zdenek Fierlinger oraz Hlandky — prezes klubu parlamentarnego socjaldemokratów, Vaca — szef gabinetu wicepremiera i Khas — redaktor „Prava Lidu“. Goście opuścili Warszawę 4 października br.

*

Brytyjski minister Planowania Przestrzennego miast i wsi, Lewis Silkin, na czele delegacji brytyjskiej zwiedzał Polskę w czasie kilkunastodniowej wizyty w naszym kraju. W dniu 4 października min. Lewis Silkin wraz z towarzyszącymi mu angielskimi urbanistami był przyjęty przez Prezydenta RP.

*

W związku z zakończeniem tegorocznego „Miesiąca Odbudowy Stolicy“ przybyli na zaproszenie prezydenta Warszawy, Tołwińskiego, prezydenci miast europejskich Moskwy, Mińska, Kijowa, Wilna, Belgradu, Paryża i Pragi.

*

30 września przybył z Londynu do Warszawy p. Farr, przewodniczący Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Brytyjskiej w Londynie.

*

Dnia 28 września przybył do Warszawy prezes Międzynarodowego Funduszu Monetarnego, p. Camil Gutt, w towarzystwie dyr. Mladeka, szefa wydziału studiów — Bersteina oraz osobistego asystenta — p. Rolin.

Przybyłych powitał na dworcu prezes Narodowego Banku Polskiego i wiceminister skarbu Droźniak, w obecności dyrektorów Narodowego Banku Polskiego.

MINISTER RUSINEK W ANGLII

Dnia 27 września minister Pracy i Opieki Społecznej Rusinek, w towarzystwie grupy ekspertów wyjechał z Warszawy do Londynu na zaproszenie brytyjskiego ministra pracy mr. George Isaacs.

Min. Rusinek odbył 30.IX. konferencję z brytyjskim ministrem spraw zagranicznych, Ernestem Bevinem. Ponadto min. Rusinek przeprowadził szereg rozmów z brytyjskim ministrem pracy George Isaacsem, oraz zaprosił oficjalnie brytyjskiego ministra pracy Isaacs'a do Polski. Minister Isaacs przyjął zaproszenie.

MINISTER PUTEK W MOSKWIE

Minister poczt i telegrafów dr Józef Putek bawił w Moskwie od 27 września do 2 października, gdzie zawarł umowę o wymianę paczek między Polską i ZSRR. Uzgodniono też ważniejsze zagadnienia ruchu pocztowo-telekomunikacyjnego obu państw.

ŚWIĘTO MILICJI OBYWATELSKIEJ

Dnia 4 października Milicja Obywatelska obchodziła trzecią rocznicę swego powstania. Zasługi i zadania milicji wskazał w rozkazach dziennych minister bezpieczeństwa publicznego gen. dyw. Stanisław Radkiewicz i komendant główny MO gen. Witold.

ZAGRANICA

SESJA ONZ

Rozpoczęta 16 września pierwsza plenarna sesja zgromadzenia ogólnego ONZ zakończyła się 23 września. W czasie trwania dyskusji wniesiono pod obrady następujące kwestie:

1. Powołanie tymczasowego komitetu dla spraw pokoju,
2. Problem niepodległości Korei,
3. Propozycję radziecką zakazania propagandy wojennej na terenie państw należących do ONZ, a zwłaszcza na terenie USA, Grecji i Turcji.

Zatwierdzono:

Powołanie do życia specjalnej komisji do spraw Palestyny, złożonej z przedstawicieli wszystkich delegacji (większością 29 głosów przeciwko 11, przy 6 wstrzymujących się od głosowania). Postanowiono większością głosów mimo sprzeciwów umieścić na porządku dziennym obrad:

1. wniosek USA w sprawie niepodległości Korei;
2. propozycję Argentyny w sprawie rewizji traktatu pokojowego z Włochami i
3. sprawę grecką.

Na posiedzeniu Zgromadzenia Generalnego Pakistan i Jemen zostały przyjęte w poczet członków Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jemen przyjęty został jednogłośnie, przeciwko przyjęciu Pakistanu głosował jedynie delegat Afganistanu.

Na posiedzeniu Zgromadzenia Generalnego ONZ wybierano trzech nowych członków Rady Bezpieczeństwa na miejsce Brazylii, Australii i Polski, których kadencje wygasają z końcem bieżącego roku. Spośród 10 kandydatów wymaganą większość głosów zdobyły Argentyna i Kanada (po 41 głosów). Miejsce Polski jeszcze nie zajęte.

W wyborach Generalnego Zgromadzenia ONZ do Rady Ekonomiczno-Społecznej w dn. 1.X. Polska uzyskała w czwartym głosowaniu kwalifikowaną większość głosów i weszła w skład tej Rady.

Dalsze prace, które — jak sądzą — trwać będą około 2 miesięcy, prowadzone będą w 8 komitetach.

Po zakończeniu przez nie pracy bądź też w miarę załatwiania przez nie poszczególnych punktów porządku dziennego Zgromadzenie Generalne zbierać się będzie znowu na plenarne sesje, celem zatwierdzenia lub odrzucenia zgłoszonych wniosków.

Polska reprezentowana jest w poszczególnych komitetach Generalnego Zgromadzenia w następujący sposób:

1. Komitet polityczny; min. Modzelewski, stały delegat w Radzie Bezpieczeństwa, dr Lange, ambasador w Waszyngtonie, Winiewicz, dyrektor wydziału amerykańskiego MSZ, Zebrowski oraz dyrektor wydziału organizacji międzynarodowych MSZ Lapter.

2. Komitet do spraw rozbrojenia; stały delegat Polski w komisji atomowej min. Złotowski oraz przedstawiciel Polski w komisji do spraw konwencji rozbrojeniowej minister Pruszyński.

3. Komitet Ekonomiczny; dr Oskar Lange, dyrektor Lapter i dr Rudziński.

4. Komitet Społeczny, Kulturalny i Humanitarny; przewodniczący dr Oskar Lange dyrektor Zebrowski, min. Pruszyński, attaché ambasady w Waszyngtonie, Kalinowska oraz dyrektor Lapter.

5. Komitet do spraw powiernictwa; poseł R. P. w Meksyku min.

Drohojowski, min. Pruszyński oraz dyrektor biura prac kongresowych w MSZ, dr Manfred Laks.

6. Komitet administracyjno-budżetowy; zastępca stałego delegata Polski w Radzie Bezpieczeństwa dr Suchy oraz dr Bramson.

7. Komitet prawny: dr Manfred Laks oraz dr Rudziński.

8. Specjalny komitet palestyński; ambasador Winiewicz, który był szefem delegacji polskiej na specjalnej sesji Zgromadzenia Generalnego w sprawie Palestyny w maju br., min. Drohojowski oraz min. Pruszyński.

Na posiedzeniu **Rady Bezpieczeństwa** rozpatrywano sprawę przyjęcia do ONZ 5 byłych satelitów osi: Włoch, Bułgarii, Węgier, Rumunii i Finlandii. Przedstawiciel delegacji Polski, dr Suchy, wypowiedział się za zaleceniem Zgromadzeniu Ogólnemu ONZ przyjęcia wszystkich tych państw. Wbrew wnioskowi Polski głosowano oddzielnie w sprawie każdego państwa. Tylko Włochy i Finlandia uzyskały dostateczną ilość głosów, ale ponieważ przeciwko głosował członek Rady Bezpieczeństwa — Związek Radziecki, i one nie zostały przyjęte.

W komisji gospodarczej ONZ delegat polski dr Oskar Lange złożył projekt rezolucji następującej treści:

„Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych wzywa wszystkie narody należące do ONZ do wykonywania wszystkich zaleceń Zgromadzenia w dziedzinie społecznej i gospodarczej i do rozstrzygania wszystkich problemów gospodarczych za pomocą aparatu i agend ONZ.

Zgromadzenie wzywa członków do nietworzenia w tym celu żadnych nowych agend czy instytucyj, znajdujących się poza ramami ONZ, gdyż będzie to miało niekorzystny wpływ na autorytet ONZ i na jej skuteczną działalność“.

W uzasadnieniu swego projektu rezolucji dr Lange wskazał na to, że konferencja 16 państw w Paryżu podważa autorytet ONZ pomijając Komisję Ekonomiczną ONZ oraz kryje w sobie m. in. niebezpieczeństwo odbudowy Niemiec zachodnich.

PO KONFERENCJI PARYSKIEJ

22 września odbyła się w Paryżu sesja zamknięcia konferencji 16 państw obradujących nad propozycją Marshalla. Łączne potrzeby 16 państw i Niemiec zachodnich na 4 lata najbliższe wynoszą 25 mld 440 mln dol., na 1948 rok — około 8½ mld dol.

Program odbudowy 16 państw i Niemiec zachodnich opiera się na zasadzie niespowodanej inicjatywy prywatnej. Równa się to przyjęciu amerykańskiego punktu widzenia w sprawie nacjonalizacji.

28 września odbyła się konferencja prezydenta Trumana z wybitnymi członkami Kongresu w sprawie pomocy dla 16 uczestników konferencji paryskiej. Konferencja nie dała pozytywnych rezultatów — bez uchwały Kongresu żadna pomoc w myśl planu Marshalla nie będzie udzielona.

PLAN POMOCY NIEMCOM

Brown, prezes jednego z największych koncernów amerykańskich — Johns Manville Corporation, po powrocie z podróży do Niemiec opracowuje obecnie nowy plan odbudowy Niemiec, który — jak twierdzi prasa nowojorska — uzyskał aprobatę generała Clay'a.

Najważniejsze punkty swego planu Brown wygłosił wczoraj na posiedzeniu Izby Handlowej w Nowym Jorku oświadczając, iż obowiąz-

zkiem USA jest udzielenie Niemcom jak najwydatniejszej pomocy żywnościowej i technicznej, która umożliwiłaby szybką odbudowę przemysłu, zwłaszcza węglowego. Zdaniem Browna, pomoc USA dla Niemiec w okresie pięcioletnim powinna wynieść 2 miliardy dolarów.

TRUDNOŚCI FINANSOWE FRANCJI

Minister spraw zagranicznych Francji, Bidault, udał się do Stanów Zjednoczonych. Wizyta ta pozostaje w związku z krytyczną sytuacją finansową Francji, która w ciągu najbliższych dwóch tygodni nie będzie miała dolarów na opłacenie niezbędnego importu, oraz w związku z zamieniem prezydenta Trumana pozostawienia Kongresowi decyzji w sprawie udzielenia Francji doraźnej pomocy.

Rozmowa ministra Bidault z prezydentem Trumanem w Waszyngtonie zakończyła się zupełnym niepowodzeniem francuskiego ministra spraw zagranicznych. Porażka ministra Bidault jest tym większa, że spotkanie było starannie przygotowane uprzednią rozmową Bidault z Marshalllem, licznymi wizytami politycznych i finansowych osobistości amerykańskich we Francji oraz odpowiednią kampanią prasową.

Tymczasem w kraju obserwuje się stałąwyżkę cen artykułów żywnościowych, która sięga 35% od maja br.

Zwiększył się znacznie obieg banknotów. Rząd francuski czyni wysiłki, aby opanować inflację.

Francuska Rada Ministrów zarządziła oszczędności i uchwaliła projekty reformy skarbowej i podatkowej. Powołano specjalne komisje, które mają sprawować kontrolę nad upaństwowionymi gałęziami przemysłu oraz wykonaniem planu gospodarczego Monnetta.

KRYZYS GOSPODARCZY W ANGLII

Jak wiemy, Anglia w walce z kryzysem gospodarczym wstrzymała konwersję funta szterlinga na dolary, zredukowała import o 228 mln funtów szterlingów, zmniejszyła ciężary wojskowe.

Dalszym krokiem jest ogłoszenie 12 września przez ministra handlu, Crippsa, nowego planu eksportowego, mającego likwidować ujemny bilans płatniczy.

Minister Cripps został mianowany ministrem spraw gospodarczych, sir Stafford Cripps ma koordynować w praktyce całą politykę gospodarczą rządu, nadzorując wszystkie resorty gospodarcze: handel, dostawy, transport i opał oraz współpracując jak najściślej z ministrem skarbu Daltonem.

Co się tyczy planowania, to dotychczas zajmowały się nim 2 komitety: krajowy — pod przewodnictwem Morrisona i zagraniczny — pod przewodnictwem premiera. Obecnie prace obu komitetów zostaną pod względem technicznym połączone pod formalnym przewodnictwem premiera. W praktyce jednak przewodniczyć będzie minister Cripps.

KONGRES KONSERWATYSTÓW W ANGLII

W Brighton rozpoczęły się obrady zjazdu brytyjskiej partii konserwatywnej. Uchwalona została rezolucja, która oskarża rząd Partii Pracy o dopuszczenie do kryzysu gospodarczego w Wielkiej Brytanii. Rezolucja domaga się całkowitej zmiany metody walki z kryzysem.

SPISEK W SŁOWACJI

W Słowacji wykryto tajną organizację antypaństwową, kierowaną i finansowaną przez koła emigracji i krajowe żywioły reakcyjne. Celem tej tajnej organizacji było obalenie przemocą ustroju demokratycznego w Czechosłowacji i utworzenie państwa słowackiego. 13 września władze bezpieczeństwa rozpoczęły aresztowania. Zatrzymano 146 osób na terenie Słowacji, stwierdzono ruchy band banderowskich. W walkach z tymi bandami organa bezpieczeństwa zadały im znaczne straty.

NOWY RZĄD WĘGIERSKI

Dn. 23 września ogłoszono skład nowego rządu węgierskiego, w którym komuniści otrzymali 5 tek, drobnicy rolnicy — 4, socjaliści — 4 i narodowa partia chłopska — 2.

Premierem rządu pozostał nadal Lajos Dinnyes, przedstawiciel partii drobnych rolników. Jego zastępcami są nadal dotychczasowi wice-premierzy — Matias Rakosi (komunista) i Arpad Szakasie (przywódca socjalistów).

II KONGRES FRONTU LUDOWEGO JUGOSŁAWII

W dniach od 26 do 28 września br. odbywały się obrady II Kongresu Frontu Ludowego Jugosławii.

Na Kongresie była delegacja polska z min. Rabanowskim na czele. Przewodniczącym Frontu Narodowego został marszałek Tito, do komitetu wykonawczego tej organizacji zostali wybrani wicepremier Kardel i Rankowicz, najbliżsi towarzysze walk marszałka Tito.

ROZMOWY MIN. MODZELEWSKIEGO

W dniu 25 września w siedzibie delegacji amerykańskiej do ONZ w Nowym Jorku odbyła się półtoragodzinna rozmowa ministra spraw zagranicznych Zygmunta Modzelewskiego z sekretarzem Stanu Georgem Marshalllem.

W rozmowie wzięli poza tym udział — ambasador R. P. Józef Wieniewicz, wicedyrektor Departamentu Politycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych — dr Żebrowski oraz radca Departamentu Stanu Bowen. W rozmowie poruszono całokształt stosunków polsko-amerykańskich oraz zagadnienie odbudowy gospodarczej Europy.

*

Dnia 25 września odbyła się konferencja między min. Modzelewskim i min. spraw zagranicznych Kanady St. Laurent na tematy obchodzące Polskę i Kanadę.

ZGON LA GUARDII

W sobotę 20 września w godzinach przedpołudniowych zmarł w Nowym Jorku b. burmistrz tego miasta oraz b. dyrektor generalny UNRRA — Fiorello La Guardia.

KRONIKA GOSPODARCZA

PRZEMYSŁ

OBNIŻKA CEN PRZEMYSŁU PAŃSTWOWEGO

Zarządzeniem z dnia 6 października minister Przemysłu i Handlu dokonał obniżki obowiązujących cen na produkcję przemysłu państwowego. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 10 października br. obejmuje znaczną ilość artykułów masowego spożycia.

Obniżono poważnie ceny niektórych artykułów włókienniczych, w tym wełnę 50-procentową i 60-procentową o 15%.

Prawie wszystkie ceny przetworów przemysłu papierniczego zostały obniżone w granicach od 9% do 14%, ceny zaś niektórych gatunków skóry podeszwowej oraz galanterii skórzanej i obuwia tekstylnego — o 5%. Ceny butów gatunkowych, kaloszy i śniegowców zostały obniżone o 15%, opon i dętek rowerowych o 12%.

Najwyższą obniżkę zastosowano do cen mebli i urządzeń domowych: meble z drzewa zniżkują o 20%, zaś stalowe o 14%, pewne gatunki naczyń emaliowanych o 8% do 10%, porcelana i fajans od 15% do 39%, wyroby nożownicze o 10%.

Dla wsi poza obniżką cen artykułów włókienniczych, skóry, butów, kaloszy gumowych i naczyń, największe znaczenie posiada 10% obniżka cen maszyn rolniczych, 20% zniżka części do maszyn rolniczych, obniżka cen łopat, szpadli i czarnych narzędzi o 10% i rowerów o 15%.

WYKONANIE PLANU SIERPNIOWEGO W ELEKTROTECHNICE

Najlepsze wyniki w realizacji planu produkcyjnego z sierpnia br. osiągnęło Zjednoczenie Maszyn Elektrycznych, które miało zaplanowaną produkcję 282,6 ton, a wykonało 332,3 tony, co dało 117% wykonania planu. Na specjalne wyróżnienie zasługuje produkcja transformatorów.

Zjednoczenie Żarówkowe wyprodukowało ogółem 1 078 614 sztuk żarówek.

Żarówek normalnych do 100W wykonano 639 860 sztuk przy zaplanowaniu 620 500 sztuk. Również znaczne przekroczenie planowanej produkcji osiągnięto w dziedzinie żarówek specjalnych. Natomiast plan

produkcyjny żarówek ponad 100 W nie został wykonany z powodu braku balonów tego asortymentu.

Przemysł żarówkowy osiągnął w ten sposób 96% wykonania planu, zbliżając się do optymalnych osiągnięć przy obecnej ilości fabryk.

PRODUKCJA I IMPORT PALIW PŁYNNYCH W SIERPNIU

W sierpniu br. polski przemysł paliw płynnych wydobyl 11 166 ton ropy naftowej. Produkcja gazu wyniosła 9,2 mln m³. Gazoliny surowej wyprodukowano 505 ton. Odwiercono dla eksploatacji znanych pól naftowych 3 028 m, dla rozbudowy pól i celów poszukiwawczych 2 039 m.

Rafinerie przerobiły w sierpniu 14 844 ton ropy oraz 623 ton półproduktów, uzyskując 13 679 ton gotowych produktów. Smarów stałych wyprodukowano 477,2 ton.

Centrala Produktów Naftowych importowała z ZSRR olejów 3 780 ton oraz gazu ziemnego 5,6 mln m³, z Węgier 798 ton ropy i 663 ton paliw, z Anglii 835 ton olejów, z USA 976 ton olejów; z radzieckiej strefy w Niemczech otrzymano 4 511 ton benzyny syntetycznej.

W sierpniu wyeksportowano do Danii 48 ton gazu płynnego.

Przemysł bawełniany w ciągu kilku miesięcy nie wykonał w 100% swego planu produkcyjnego. Przyczyny tego leżały przeważnie w zahamowaniu dostaw surowca ze względów atmosferycznych i w brakach części zamiennych do maszyn.

W sierpniu br. zaznacza się wyraźne podniesienie produkcji nieomal we wszystkich działach produkcji bawełnianej. Między poszczególnymi fabrykami samorzutnie z inicjatywy robotników, jeszcze przed podpisaniem umowy o współzawodnictwie z górnikami, powstało współzawodnictwo w podniesieniu wydajności pracy.

W wyścigu tym na plan pierwszy wybili się pracownicy największej w Polsce fabryki: Państwowych Zakładów Przemysłu Bawełnianego nr 1 w Łodzi (dawn. Scheibler i Grohmann).

Wśród zakładów bawełnianych Ziemi Odzyskanych na pierwsze miejsce wysunął się kombinat nr 1 w Dzierżonowie.

Nieomal we wszystkich tkalniach przemysłu bawełnianego pracuje od początku września jeden robotnik na 4 krosnach i w przędzalni jeden przędzalnik czy prądka na trzech — czterech stronach. Przy zwiększonej obsłudze krosien czy wrzecion wydajność przeciętna maszyn nie tylko nie spadła, lecz nawet podniosła się. Równocześnie zwiększyły się wydatnie zarobki robotnika. Przeciętny wzrost zarobków w tkalniach wynosi ok. 45 — 50%. W tym samym stosunku wzrosły zarobki prądek.

ZAPASY RUD

Celem zabezpieczenia się przed zimowymi trudnościami transportowymi Centrala Zaopatrzania Hutniczego dąży do stworzenia zapasu rud na okres około pół roku. Z początkiem sierpnia stan zapasów wyniósł około 270 000 ton, które pokryć mogą zapotrzebowanie hutnictwa na okres około 4 miesięcy.

PRZEWIDZIANA PRODUKCJA CUKRU

Drugi ogólnopolski Zjazd Przemysłu Cukrowniczego w Opolu w depeszy nadesłanej do ministra przemysłu i handlu, Hilarego Minca, ze-

meldował, że zakresiony w roku 1945 plan odbudowy ukończono i 76 cukierni jest przygotowany do rozpoczęcia kampanii.

„Rozpoczynając wyścig pracy obiecujemy znacznie przekraczać cyfry planu i chcemy osiągnąć nie planowane 412 000 ton lecz 480 000 ton cukru“.

ŚLĄZEL I ELEKTRO STAJĄ DO WSPÓŁZAWODNICTWA

Pracownicy Śląskich Zakładów Elektrotechnicznych „Ślazel” wezwali samorządnic Zakłady „Elektro” do współzawodnictwa w pracy.

Głównymi wytycznymi współzawodnictwa są: zwiększenie bezpieczeństwa dostaw prądu; zmniejszenie awaryjności; wykonanie planu produkcji; oszczędne zużycie węgla i oszczędne zużycie energii na potrzeby własne.

Jednocześnie na terenie Zjednoczenia Energetycznego okręgu pomorskiego podjęte zostało współzawodnictwo w pracy między oddziałami sieciowymi, siłowniami i wzorcownikami liczników.

AKCJA „PRZEMYSŁ DLA WSI”

Przez pierwszy rok trwania akcji „Przemysł dla wsi” dostarczono na wieś: szkła okiennego — około 500 000 m², maszyn rolniczych za około 2 miliardy złotych, nafty i innych paliw za około 1 300 000 złotych, cementu około 500 000 ton, towarów włókienniczych za około 15 miliardów złotych, węgla i koksu — powyżej 400 000 ton itd. Lista tylko głównych artykułów przemysłowych obejmuje kilkadziesiąt pozycji, jak żelazo we wszelkich asortymentach, blache, odlewy, naczynia emaliowane, żarówki elektryczne, papier, obuwie, artykuły chemiczne, 378 433 ton nawozów sztucznych itd.

W tych dniach weszła w życie instrukcja dla akcji „Przemysł dla wsi”, regulująca formy handlu towarami przemysłowymi ze wsią. Instrukcja ta uwzględnia priorytet zaopatrzenia w towary przemysłowe tych okręgów wiejskich, które są najbardziej zniszczone, zleca także kierowanie na wieś asortymentu towarów zgodnego z potrzebami regionalnymi i sezonowymi i dostosowanego do możliwości płatniczych chłopów.

Ważną rzeczą jest sporządzanie rozdzielnika na wszystkich szczeblach sprzedaży hurtowej i półhurtowej. Najpierw powstaje rozdzielnik uwzględniający zapotrzebowanie województwa. Dalej idzie rozdzielnik na powiaty i gminy. Rozdzielnik taki, przeprowadzony aż do najniższego — detalicznego ogniwa zbytu, wyłącza przypadkowość. Podstawą rozdzielnika będzie ilość ludności w danym okręgu, stopień zniszczeń wojennych i warunki regionalne.

W sporządzeniu rozdzielnika biorą udział terenowe organa Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Komisja Wiejska „Społem”, Związek Samopomocy Chłopskiej i inni dystrybutorzy. Rozdzielnik w województwie i w powiecie musi być poddany krytyce i zatwierdzeniu przez rady narodowe, reprezentujące interesy ludności wiejskiej.

Postanowienie, że 90% towarów przeznaczonych dla ludności wiejskiej doprowadzone będzie do detalicznych punktów sprzedaży w gminach, a tylko 10% będzie sprzedawane w miastach powiatowych, i to w sklepach rozmieszczonych na rynku, wyklucza przeciek towarów do miast.

Wyjątek z tej zasady stanowią będą tereny Ziemi Odzyskanych, gdzie z braku dostatecznie rozbudowanej sieci placówek sprzedaży 30% ogólnej ilości towarów z akcji wiejskiej może być sprzedane w miastach powiatowych i równorzędnych.

ROLNICTWO

NAWOZY SZTUCZNE W OKRESIE JESIENNYM

W sezonie jesiennym gospodarstwa rolne otrzymały 272 038 ton nawozów, z czego azotowych 69 102 ton, fosforowych — 129 050 ton (w tej liczbie z importu 50 000 ton tomasyny belgijskiej) oraz nawozów potasowych 73 886 ton (całkowicie z importu).

Maiówki państwowe przemysłowe, wojskowe, związki branżowe i zakłady doświadczalne otrzymały w drodze bezpośrednich dostaw 68 700 ton nawozów sztucznych. Resztę nawozów w liczbie 203 338 ton otrzymały spółdzielnie rozrzucone po całym kraju. Nawozy te rozprowadzono pomiędzy gospodarstwa rolne na warunkach ustalonych uchwałą Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

PLANOWANE DOSTAWY NAWOZÓW SZTUCZNYCH NA SEZON WIOSENNY

Komisja Koordynacyjna opracowała już plan zapotrzebowania nawozów sztucznych na sezon wiosenny 1947/48.

Przewiduje się następujące ilości dostaw:

z produkcji krajowej	. — 156 000	ton nawozów	azotowych,
	95 000	"	fosforowych,
z importu	. — 180 000	"	azotowych,
	53 000	"	fosforowych,
	200 000	"	potasowych.
Razem	684 000	ton.	

ZAOPATRZENIE ROLNIKÓW

Na podstawie przydziału dokonanego przez Centralny Urząd Planowania na IV kwartał 1947 r. spółdzielczość Związku Sam. Chłopskiej otrzyma: 6 850 ton węgla dla rolników, 1 700 ton koksu dla przemysłu rolnego, 2 310 ton węgla na cele oświetlowe dla wsi, 4 000 sztuk żarówek od 25 do 100 watt, 7 ton karbidu, 1 625 par butów gumowych, 1 tonę skórgumy.

Odbiorcami tych artykułów są spółdzielnie i jednostki organizacyjne Związku Samopomocy Chłopskiej, które w swoim czasie złożyły zapotrzebowanie na wymienione artykuły.

APROWIZACJA

OBNIŻENIE NORM PRZEMIAŁOWYCH

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów uchwałą powziętą na posiedzeniu w dniu 19 września ustalił jako najniższe dopuszczalne wysokości procentowego przemiału, zarówno w obrocie reglamentowanym jak i wolnorynkowym: dla żyta — 80%, dla pszenicy — 70%, dla

jęczmienia — 65%. Równocześnie uchwala upoważnia ministra apro-
wizacji do udzielania zezwoleń na na niższy procentowy przemiał żyta
i pszenicy dla celów wyżywienia dzieci, chorych lub potrzeb religijnych
oraz na niższy procentowy przemiał jęczmienia, w wypadku stosowania
go jako domieszki do mąki chlebowej. Wypiek pieczywa z mąki niższej
wysokości przemiału, jak również obrót przetworami zbożowymi (mąka,
kasza) z takiego przemiału są zabronione.

Rozporządzenie wykonawcze o obniżeniu norm przemiałowych zbóż
chlebowych weszły w życie w dniu 1 października br.

POŁOWY DALEKOMORSKIE

Po raz pierwszy w okresie powojennym polskie połowy daleko-
morskie przekroczyły 1000 ton w ciągu miesiąca. Ten pomyślny wynik
osiągnięto dzięki zwiększeniu ilości jednostek łowiących śledzie na Mo-
rze Północnym.

Ogółem w sierpniu połowy dalekomorskie dostarczyły krajowi
1 165 00 kg ryb wartości 95 968 000 zł (w lipcu 107 000 kg wartości
2 mln zł). Te wielkie wyniki osiągnęło 15 polskich trawlerów, które od-
były łącznie 29 podróży. Łowiono na Morzu Północnym i Islandzkim
przeważnie śledzie.

Przystąpiono także do organizowania bazy rybołówstwa daleko-
morskiego w porcie szczecińskim.

ZAKUP ŻYWNOŚCI Z AMERYKI

W sierpniu nadeszło do portów polskich ogółem 13 statków
z żywnością. Dwa statki zawierały 581 ton konserw mięsnych oraz
6155 ton śledzi. W pozostałych 11 statkach otrzymaliśmy 18 793 ton
pszenicy, 3302 tony żyta oraz 27 558 ton mąki pszennej razowej.
Żywność powyższa pochodzi z zakupów dokonanych w USA za wol-
ne dewizy.

FINANSE

ODBIÓR ZŁOTA Z RUMUNII

W związku z podpisaniem układu z Rumunią w dniu 17 wrze-
śnia br. przybył z Bukaresztu do Warszawy transport złota polskiego
wagi netto 2 737 kg wartości ponad 3 000 000 dol.

Jest to część złota polskiego, która w 1939 r. została zdeponowana
przez Bank Polski w Rumuńskim Banku Narodowym.

DODATKOWY PLAN INWESTYCYJNY NA BR.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów, wykorzystując ustawowe
uprawnienia Rządu do podnoszenia planu inwestycyjnego w ramach
10% globalnej sumy planu, uchwalił dodatkowy plan inwestycyjny na
1947 r. na kwotę 7 334 903 tysięcy zł. Celem tego dodatkowego planu
jest zapewnienie pełnej realizacji wszystkich ważniejszych inwestycji,
objętych planem na br. oraz wykonanie niektórych dodatkowych in-
westycji o szczególnym znaczeniu gospodarczym.

W szczególności zadaniem planu dodatkowego jest uzupełnienie
środków finansowych w tych dziedzinach inwestycji, w których wzrost
cen na pewne artykuły inwestycyjne uniemożliwił pełne wykonanie

planu w ramach dotychczasowych kredytów — oraz realizacji tych inwestycji, których konieczność wykonania w br. ujawniona została już po opracowaniu zasadniczego planu na 1947 r.

Z uchwalonych kredytów dodatkowych: 3 435 milionów zł przewidziane zostało dla Ministerstwa Odbudowy, z czego 2 400 milionów zł na budownictwo mieszkaniowe dla robotników przemysłowych, 436 mln zł na odbudowę Warszawy i 250 mln zł na odbudowę zagród wlejskich.

2 542 mln zł przewidziane zostało dla Ministerstwa Komunikacji, z czego 1 487 mln zł na inwestycje kolejowe i 400 mln zł na odbudowę mostów drogowych.

700 mln zł dla Ministerstwa Rolnictwa, z czego 600 mln zł na akcje likwidacji odłogów.

300 mln zł dla Ministerstwa Poczty i Telegrafów, w czym 214 mln zł na urządzenia telekomunikacji; 193 mln zł dla Ministerstwa Zegluga, z czego 121 mln zł na odbudowę portu szczecińskiego.

Na inwestycje Ministerstwa Kultury i Sztuki przeznaczono 70 mln zł, dla Ministerstwa Przemysłu i Handlu — 52 mln zł, w czym 32 mln zł na inwestycje w Szczecinie, dla Ministerstwa Leśnictwa 49 mln zł na zalesienie; dla spółdzielni pracy 12 mln zł i dla Ministerstwa Ziemi Odzyskanych — 4 mln zł na wyposażenie straży pożarnej w Szczecinie.

Jednocześnie Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów upoważnił ministra przemysłu i handlu do dokonywania przesunięć kredytów w ramach planu inwestycyjnego tegoż Ministerstwa celem pełnego wyzyskania posiadanych środków na wykonanie robót inwestycyjnych objętych planem.

Wśród przewidzianych dodatkowych prac nieobjętych dotychczasowymi planami na czoło wysuwa się zagadnienie odbudowy portu szczecińskiego, na co w br. przeznaczają się dodatkowo ok. 400 milionów zł, w tym 100 milionów zł na zwiększenie przelotności idących na Szczecin szlaków kolejowych.

Wymienić również należy pozycje 250 milionów zł na odbudowę zagród wlejskich ze szczególnym uwzględnieniem województw: olsztyńskiego, szczecińskiego i Ziemi Lubuskiej, następnie 350 milionów zł na budownictwo robotnicze przemysłu hutniczego, 80 milionów na wykonanie mostów pod Szczecinem oraz 120 milionów na odbudowę tunełu pod Żegiestowem, co wydatnie obniży koszty transportu w obrotach towarowych z Węgrami i Rumunią.

HANDEL ZAGRANICZNY

IMPORT POLSKIEGO WĘGLA

Od stycznia do czerwca włącznie na pierwszym miejscu wśród morskich importerów polskiego węgla stoi Szwecja (825 000 ton), następnie Dania — 314 000 ton, ZSRR — 256 000 ton, Norwegia — 166 000 ton, Finlandia — 117 000 ton. Łącznie tą drogą dostarczamy węgiel do dziesięciu państw, nie licząc bunkru w ilości 151 000 ton, załadowanego na statki różnych bander.

Całkowity tegoroczny import węgla do Szwecji pokrył węgiel polski w 47%. W 44% pokrywamy import Finlandii, a w 23% import Szwajcarii, w 16% — Norwegii, w 15% — Danii, w 6% — Holandii i Włoch.

SEKTOR PRYWATNY EKSPORTUJE JAJA I DRÓB

Udział sektora prywatnego w obrotach zagranicznych stale wzrasta. Poważną pozycję w eksporcie sektora prywatnego stanowi wywóz jaj. Od marca br. do tej pory sektor prywatny wyeksportował ogółem 10 123 200 sztuk jaj. Największą ich ilość dostarczono do Wielkiej Brytanii, bo przeszło 5 milionów sztuk, na drugim miejscu do Szwajcarii — 4 924 000 sztuk. Dalsze partie jaj wysyłane będą do połowy października.

Z listów, jakie nadchodzą do Zrzeszenia Importerów i Eksporterów RP. okazuje się, że zarówno sfery gospodarcze Anglii jak i Szwajcarii są całkowicie zadowolone z jakości i stanu eksportowanych jaj.

Należy spodziewać się podjęcia eksportu drobiu już w październiku. Eksport obemie ok. 50 ton gęsi patroszonych i 150 ton gęsi niepatroszonych. Eksport drobiu kierowany będzie m. in. do Czechosłowacji, Szwecji i Szwajcarii.

PRZEKAZANIE POLSCE CAŁOŚCI PORTU SZCZECIŃSKIEGO

Dnia 18 września podpisano w Ministerstwie Żeglugi akt przejęcia przez władze polskie całości portu szczecińskiego.

Przejmowanie od władz radzieckich poszczególnych obiektów potrwa około 4 tygodni. Przekazane zostanie 4 250 m nabrzeża, 8 dźwigów o łącznej nośności 49 ton, portowe linie kolejowe, elektrownia centralna o mocy 44 500 kW i jej podstacje, holowniki portowe itp.

USPRAWNIENIE KOMUNIKACJI SZCZECIN — CZECHOSŁOWACJA

Na posiedzeniu w dniu 19 września Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów uchwalił wniosek o otwarciu kredytu w wysokości 270 mln zł na przeprowadzenie jeszcze w br. robót na niektórych odcinkach kolejowych szlaku Szczecin — Czechosłowacja celem ułatwienia tranzytu.

INICJATYWA PRYWATNA

AKCJA KONCESJONOWANIA HANDLU

W dniu 25 września br. na terenie całej Polski wojewódzkie związki zrzeszeń kupieckich urządziły odprawę prezesów i sekretarzy terenowych zrzeszeń kupieckich, celem ostatecznego poinformowania ich o technice koncesjonowania handlu oraz celem zaopatrzenia ich w odpowiednie druki i formularze. Do dnia 1 października br. zmontowano w terenowych zrzeszeniach kupieckich odpowiedni aparat techniczny, który rozpoczął swą działalność w dniu 1 października br. i prowadzić ją będzie do dnia 15 listopada br. W tym terminie wszyscy kupcy tak zrzeszeni jak i niezrzeszeni muszą po uprzednim wniesieniu opłat do urzędów skarbowych zgłosić się do właściwych powiatowych zrzeszeń kupieckich celem załatwienia wszelkich formalności związanych z ubieganiem się o koncesję.

PRZEKAZYWANIE MIENIA NIEROZNICZEGO NA ZIEMIACH ODZYSKANYCH

1 listopada br. rozpocznie się przyjmowanie wniosków o nadanie poszczególnych obiektów mienia nierozniczego na Ziemiach Odzyskanych. Tym samym wejdzie w stadium realizacji sprawa przekazania

mienia nierolniczego na Ziemiach Odzyskanych, którą zapowiedział wicepremier Gomułka na zjeździe szczecińskim. Postanowiono, że wyłączone zostanie od przekazania mienie uznane za potrzebne dla celów administracji państwowej lub samorządowej, albo dla celów użyteczności publicznej lub gospodarki państwowej oraz na cele rozbudowy miast. Wielkie obiekty przemysłowe pozostaną własnością państwa.

Przekazaniu podlegają te zakłady rzemieślnicze, które nie wykonują świadczeń bezpośrednio na rzecz gospodarstw rolnych, a więc stolarnie, warsztaty szewskie, krawieckie, piekarnie, warsztaty rzemieślnicze oraz te warsztaty mechaniczne, dla których naprawa urządzeń gospodarskich stanowi tylko część zakresu produkcji. Dalej, przekazane zostaną przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe, nawet prowadzone w małym zakresie, jak domy załodze, pensjonaty, cegielnie, polowe itp., oraz te przedsiębiorstwa przemysłu rolnego, które nie stanowią całości gospodarczej z nieruchomością ziemską, wydzieloną już uprzednio w ramach akcji uwłaszczeniowej mienia rolnego. Podlegają też przekazaniu niezwiązane z gospodarstwem rolnym budynki wraz z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi oraz placami. Postanowienia Komisji wymieniają tu domy mieszkalne i letniskowe, budynki handlowe i przemysłowe, przy czym znajdujące się przy nich grunty, użytkowane na potrzeby gospodarstwa domowego zamieszkałych w tych budynkach osób, traktuje się łącznie z tymi budynkami. Jeżeli jednak, w obrębie wielkich zakładów przemysłowych, nie podlegających przekazaniu, znajdują się obiekty z nimi związane, jak stołówka, świetlica czy mieszkanie pracownicze, to i one podlegają wyłączeniu spod przekazania.

PRZED KONCESJONOWANIEM PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH

21 września odbyło się w sali konferencyjnej Centralnego Urzędu Planowania zebranie informacyjne Zrzeszenia Kupców Materiałów Budowlanych, na którym omówiono sprawę koncesjonowania przedsiębiorstw handlowych, oraz zagadnienie cen i marż zysku brutto.

Koncesjonowanie przedsiębiorstw budowlanych powinno wpłynąć na wyeliminowanie przedsiębiorstw przypadkowych, opartych na założeniach spekulacyjnych, wzmacniając jednocześnie podstawę pracy przedsiębiorstw solidnych, dostosowanych pod względem fachowym i finansowym do zadań im powierzonych.

KRONIKA ZWIĄZKOWA

WSPÓLZAWODNICTWO PRACY

W Katowicach odbyło się zebranie przedstawicieli hutników śląskich, na którym zebrani oświadczyli, że będą walczyć o miano najlepszego zespołu w każdej hucie i w każdej branży.

Do współzawodnicwa w hutnictwie stanęli już pracownicy huty „Półtów” i huty „Baldon”. W dotychczasowym wyścigu pracy prowadzi huta „Florian” i huta „Kościuszko”. Poza zwycięzcami wyścigu należy wyróżnić huty: „Sosnowiec”, „Renard”, „Bankowa” i „Andrzej”. W przemyśle chemicznym współzawodnictwo zaczęły zakłady Mościce i Chorzów.

Ostatnio do pracowników przemysłów biorących udział w wyścigu pracy przyłączyli się energicy. Śląskie Zakłady Elektryczne wezwały do współzawodnicwa zakłady „Elektro”.

CZYNNIK SPOŁECZNY W WALCE ZE SPEKULACJĄ

Wykonując postanowienie ustawy o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym organa terenowe Komisji Specjalnej w ścisłej współpracy z powiatowymi społecznymi komisjami kontroli cen przeprowadziły na terenie całego kraju przy współudziale 11 418 kontrolerów społecznych 1 623 masowych akcji kontrolnych.

Poddano lustracji 33 375 punktów sprzedaży wszelkich branż, sporządzając 8 423 protokoły karne. Od chwili wejścia w życie ustawy o zwalczaniu drożyzny z dnia 2 czerwca br. do dnia 1 września br. suma wymierzonych grzywien wyniosła 190 mln zł.

WYBORY DO RAD ZAKŁADOWYCH

20 października 1947 r. rozpoczyna się i potrwać do połowy grudnia br. wybory do rad zakładowych w 200 zakładach pracy przemysłu wojewego.

STAN LICZEBNY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Według ostatnich danych związki zawodowe zrzeszają obecnie 2 256 395 członków. W liczbie tej 444 910 stanowią kobiety, a 1 241 051 mężczyźni. Najliczniejszy jest Związek Zawodowy Kolejowy — 361 745 członków, z kolei idą metalowcy — 296 025 i górnicy — 246 237. Najwięcej

kobiet zrzeszają: Związek Zawodowy Robotników i Pracowników Przemysłu Włókienniczego — 97 776, Związek Zawodowy Metalowców — 44 245 oraz Związek Nauczycielstwa Polskiego — 39 000. Na więcej młodocianych znajduje się w Związku Zawodowym Robotników i Pracowników Przemysłu Włókienniczego — 32 327 i w Związku Zawodowym Metalowców — 29 999.

AKCJA SZKOLENIOWA

Akcja szkoleniowa w związkach zawodowych prowadzona jest obecnie przede wszystkim pod kątem organizowania kursów w zakładach pracy dla kandydatów na mężów zaufania. Przewidziane jest w pierwszym etapie szkolenia, to jest do 1.I. 1948 r., zorganizowanie kursów dla około 18 000 aktywistów z zakładów pracy. Ponadto w miesiącu październiku i listopadzie br. przeprowadzony zostanie szereg seminariów w wojewódzkich szkołach związków zawodowych dla członków zarządów oddziałów, kierowników świetlic i kierowników gazet ściennych. W seminariach tych uczestniczyć będzie około 6 000 aktywistów związkowych.

UDZIAŁ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH W WYMIANIE KULTURALNEJ POLSKO-RADZIECKIEJ

Od 15 września trwa wzmożona akcja kulturalna w związku z miesiącem wymiany kulturalnej polsko-radzieckiej. Akcja ta obejmuje: pogadanki na tematy związane z 30 rocznicą Rewolucji Listopadowej w każdym zakładzie pracy, zbiorowe pokazy artystyczne zespołów związkowych w miastach wojewódzkich, imprezy artystyczne oraz wieczory literackie w wykonaniu amatorskich zespołów artystycznych we wszystkich świe licach związkowych, specjalne numery okolicznościowe świetlicowych gazet ściennych.

WYNIKI KONKURSU NA PAMIĘTNIK ROBOTNIKA

Ostatnio odbyło się posiedzenie wyłonionego przez KCZZ sądu konkursowego na pamiętnik robotnika z okresu okupacji. Z liczby 120 nadesłanych prac sąd postanowił przyznać:

Pierwszą nagrodę w sumie zł 30 000 — ob. Kazimierzowi Szymczakowi w Warszawie za pracę pt. „Pamiętnik robotnika z okresu okupacji“.

Dwie drugie nagrody po zł 25 000 — ob. ob. Irenei Nieznaniec z Poznania za pracę pt. „Wo'na i ia“ i Marianowi Knotowi z Karsznice za pracę pt. „Od Oświęcimia do Ebensee“.

Dwie trzecie nagrody po zł 20 000 — ob.ob. Zenonowi Wołkowi z Wołowa Śląskiego za pracę pt. „Pamiętnik“ i Stanisławowi Szymczakowi z Gdańska — Wrzeszcz za pracę pt. „Ciężkie lata na obczyźnie“.

Trzy czwarte nagrody po zł 15 000 — ob. ob. Januszowi Szyndlerowi za pracę pt. „Historia jednego życia“, Marii Bocheńskiej z Łodzi za pracę pt. „Pamiętnik robotnicy“ i Emilowi Jenykowi z Krosna za pracę pt. „Przeżycia i wrażenia z czasów okupacji niemieckiej“.

UMOWY ZBIOROWE W PRZEMYSŁE PRYWATNYM

W ciągu siedmiu miesięcy br. zostały zawarte następujące umowy zbiorowe pracy w przemyśle prywatnym:

Oddział Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Spożywczego w Rzeszowie podpisał układ dla przemysłu młynarskiego;

Oddział Związku Zawodowego Pracowników Leśnych i Przemysłu Drzewnego w Warszawie podpisał układ dla przemysłu papierniczego. Oddział tego związku w Poznaniu zawarł umowę dla przemysłu drzewnego;

Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Gastronomicznego i Związek Zawodowy Robotników i Pracowników Przemysłu Gastronomicznego zawarły ogólnopolski układ pracy;

Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Chemicznego zawarł układ zbiorowy dla przemysłu fermentacyjnego, dotyczący prywatnych zakładów pracy na obszarze miasta Warszawy.

KRONIKA OŚWIATOWA

AKCJA STYPENDIALNA

Ministerstwo Oświaty ustaliło na rok szkolny 1947/48 dla uczniów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli stypendia w wysokości 19,5 miliona zł miesięcznie. Kwota ta została podzielona pomiędzy kuratoria okręgów szkolnych, które przyznane im sumy podzielią między szkoły państwowe. Kwotę stypendialną podzielią rady pedagogiczne pomiędzy uczniów na podstawie odpowiednio umotywowanych wniosków. Wysokość pełnego stypendium nie przekracza 3 000 zł miesięcznie, częściowe stypendium wynosi od 1 000 do 2 000 zł.

KONFERENCJA W SPRAWIE ZWALCZANIA ANALFABETYZMU W POLSCE

W Ministerstwie Oświaty odbyła się dnia 12 września konferencja przedstawicieli instytucji i organizacji społeczno-oświatowych oraz partii politycznych w sprawie ustalenia zasad akcji społecznej zwalczania analfabetyzmu i półanalfabetyzmu.

Dr Siemiński w referacie na temat „Zagadnienie likwidacji analfabetyzmu w Polsce współczesnej” wykazał opierając się na cyfrach i danych z lat przedwojennych i obecnych, że zagadnienie analfabetyzmu w Polsce jest nie tylko problemem oświatowym, ale ogólnopolskim i politycznym. Ilość analfabetów w Polsce wynosi obecnie ten sam procent co w 1939 r. — 23%.

TOWARZYSTWO UNIWERSYTETÓW LUDOWYCH ZJEDNOCZY WSZYSTKIE ORGANIZACJE OŚWIATOWE WSI

Doceniając znaczenie i potrzebę szybkiego upowszechnienia oświaty wśród szerokich mas chłopkich oraz wzmoczenia aktywnego udziału wsi w budowie demokratycznej Polski Ludowej, czołowi przywódcy ruchu ludowego zainicjowali połączenie wszystkich instytucji i organizacji oświatowych wsi.

Połączenie to nastąpiło w drodze zjednoczenia się organizacji i instytucji oświatowych, jak: Uniwersytety Ludowe, Instytut Oświaty i Kultury, Ludowy Instytut Kultury, Ludowy Instytut Muzyczny, Towarzystwo Teatru i Muzyki Ludowej, Wiejska Spółdzielnia Kinowa i inne — w jednej wielkiej

instytucji oświatowej pod nazwą Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustalono następującą tymczasową strukturę organizacyjną władz naczelnych Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych R.P.: Naczelna Rada Społeczna w Warszawie Zarząd Główny TUL RP w Warszawie, oddziały wojewódzkie i powiatowe w terenie.

TUL RP jednoczy wszystkie wiejskie instytucje i organizacje kulturalno-oświatowe, opierając swoją działalność o Związek Samopomocy Chłopskiej, Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici”, Związek Nauczycielstwa Polskiego oraz zespoły działaczy społeczno-oświatowych i politycznych Stronnictwa Ludowego i Lewicy — PSL.

SZKOLNICTWO W AKCJI ZBIÓRKI ŻŁOMU

W wiosennej akcji społecznej zbiórki żłomu, przeprowadzonej w okresie od 15 maja do 30 czerwca br., udział szkolnictwa był bardzo wydatny i ofiarny. Na 22 115 707 kg żłomu żelaznego i metali nieżelaznych przypada na:

szkolnictwo	7 489 079	kg
harcerstwo	1 651 918	„
Związek Walki Młodych	1 125 992	„
inne organizacje młodzieżowe	639 328	„

Mimo iż akcja zbiegła się z zakończeniem roku szkolnego, młodzież przystąpiła do zbiórki z dużym zapałem i pracą swą dla dobra hutnictwa polskiego wykazała dużo zrozumienia dla sprawy.

ROZWÓJ PRZEDSZKOLI

Cyry, obrazujące rozwój przedszkoli w latach 1945, 1946, 1947 mają swoją wymowę.

R o k	Przedszkola	Wychow.	Dzieci	% dzieci w przedszkolach w stosunku do ogólnej liczby dzieci
V 1945	853	1 395	49 800	3%
X 1946	3 749	5 570	203 007	—
VI 1947	4 685	7 120	253 569	19%

Poza silną rozbudową sieci i wyszkoleniem kadr nauczycielskich dla przedszkoli, nastąpił wzrost liczby dzieci w przedszkolach. Wynika to m. in. i z tego, że kobiety wzięły większy udział w pracy produkcyjnej.

W rozbudowie sieci przedszkoli bierze duży udział czynnik państwowy, samorządowy i społeczny. Obecnie w miarę polepszania się sytuacji finansowej samorządu terytorialnego gminy zaczynają świadczyć na rzecz przedszkoli.

W r. 1945 przedszkoli publicznych było 40⁰/o,

W r. 1947 " " " 65⁰/o.

Nadzór nad przedszkolem sprawują w dużej mierze samorządy i organizacje społeczne.

R o k	O g ó ł e m	Publiczne	Państw.	Samorząd.	Spół. i prywat.
XII. 1945	2 286	982	487	256	581
VI. 1947	4 685	5 075	29	109	1 474

W rozbudowie przedszkoli przoduje wieś. Na ogólną liczbę przedszkoli wieś obejmuje 60⁰/o, miasto — 40⁰/o. Najwyższym dobrodziejstwem jest przedszkole dla dziecka osieroconego. W 1946 r. do przedszkoli uczęszczało 20 853 dzieci-polsierot, co stanowi 14,1⁰/o ogólnej liczby.

STUDIUM NAUKI O POLSCE I ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYM

Na Uniwersytecie Warszawskim powstało międzywydziałowe studium nauki o Polsce i świecie współczesnym. Wszyscy słuchacze ostatniego roku studiów Uniwersytetu Warszawskiego, Politechniki Warszawskiej, Akademii Stomatologicznej, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i Szkoły Inżynierskiej im. Wawelberga i Rotwanda obowiązani są do wysłuchania wykładów nauki o Polsce i świecie współczesnym w ilości 60 godzin w ciągu roku akademickiego i złożenia kolokwium z poszczególnych wykładanych przedmiotów. Słuchacze, którzy złożyli wszystkie przepisane kolokwia otrzymują świadectwo ukończenia studium nauki o Polsce i świecie współczesnym.

NOWE KATEDRY NA POLITECHNICĘ ŁÓDZKIEJ

Wydział chemiczny z oddziałem włókienniczym Politechniki Łódzkiej w Łodzi rozdziela się na samodzielne wydziały: chemiczny i włókienniczy.

SEKCJE LOTNICZE W WYŻSZYCH SZKOŁACH POLSKICH

Przy Politechnice Warszawskiej znajdują się katedry lotnicze:

1. aeromechaniki,
2. mechaniki lotu,
3. budowy płatowców.

W Szkole Inżynierskiej Wawelberga czynne jest studium lotnicze. Politechnika Łódzka ma sekcję lotniczą.

W Gdańskiej Politechnice znajduje się katedra budowy płatowców, a we Wrocławskiej Politechnice — katedra budowy silników.

PROFESOR N. DOBB W POLSCE

Dnia 24 września przyjechał do Warszawy profesor ekonomii na Uniwersytecie w Cambridge, N. Dobb. Prof. Dobb wygłosił w różnych ośrodkach odczyty na tematy: „Związki zawodowe i ruch robotniczy w Anglii”, „Wpływ marksizmu na ekonomię angielską” oraz „Sytuacja gospodarcza Wielkiej Brytanii”.

FILM OŚWIATOWY NA USŁUGACH SZKOŁY I ŚWIETLICY

Filmy oświatowe docierają do szkół wszystkich typów i stopni, począwszy od przedszkola do uniwersytetów włącznie. Obsługują również i kina oświatowe. Trzy placówki wytwórcze — w Żyrardowie, Krakowie i Łodzi rozpoczęły intensywną produkcję filmów szkolnych i naukowych. Produkcja polska uwzględnia wymagania programu i tematykę dostosowaną do polskich potrzeb nauczania i oświecania.

Dotychczasowa działalność wydziału filmów oświatowych objęła 2 808 szkół powszechnych, średnich, ogólnokształcących i zawodowych oraz 450 361 uczniów w tych szkołach. Lekcji filmowych odbyło się 8 879. Poza tym filmami z dziedziny medycyny i stomatologii obsłużono 7 uniwersytetów: warszawski, poznański, krakowski, lubelski, wrocławski i toruński oraz Gdańską Akademię Lekarską. Ponadto w 71 świetlicach wyświetlono dla 17 851 osób szereg filmów oświatowych.

NOWE WYDAWNICTWA

„PAŹDZIERNIK“. Teksty inscenizowane dla świetlic na rocznicę Rewolucji Październikowej (Listopadowej). Seria świetlicowa nr 3. Warszawa 1947. Wyd. Zarząd Główny Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego.

Na treść zbioru składają się utwory: Włodzimierza Majakowskiego, Jana Smeliakowa, Ludmiły Tatianiczewej, Walentina Katajewa, Władysława Broniewskiego, Olgi Bergholz, Adama Włodka i Tadeusza Ku-biaka.

Rewolucja Październikowa (Listopadowa) znalazła w Majakowskim swego najdoskonalszego piewce. Fragment jego poematu „Dobrze“, otwierający ten zbiorek, oddaje z siłą nastrojów pamiętnych dni październikowych, które rozpoczęły nową epokę w dziejach Rosji.

Następny wiersz Majakowskiego, „Cuda“, wprowadza nas już w nowy świat dzieła powstającego po Rewolucji, w okres budowy państwa socjalistycznego. W liwadyjskim pałacu dawnych carów, zamienionym na sanatorium dla robotników i chłopów, poeta wygłasza swoje wiersze. Odkrywa w tym symbol nowych czasów. Dostęp do dzieł kultury już nie jest przywilejem bogatych, lecz stał się własnością powszechną. Wiersze jego spotykają się z żywym oddźwiękiem i zrozumieniem i nawiązują się silna nić łączności między nim a słuchającymi go chłopami z Tuły czy Riazania.

W innym fragmencie swego poematu, „Dobrze“, Majakowski oddaje przepajające go radością uczucie wynikające z przynależności do wspólniejszej wspólnoty radzieckiej. Jest to pełna, mocna afirmacja rzeczywistości, wynikająca z całkowitego włączenia się w jej wielki nurt.

Wiersz Jana Smielniakowa „Noc zasiewu w drukarni“ opiewa bohaterstwo pracy. Temat zdawałoby się zupełnie nieefektywny: sprawa terminowego druku książki dla traktorzystów, omawiającej zagadnienie zasiewu. Jednak tam, w rzeczywistości radzieckiej nabiera ona zasadniczego, istotnego charakteru. Praca nie jest już tylko zdobywaniem materialnych środków egzystencji, lecz staje się przede wszystkim sprawą, która posiada swój głęboki sens społeczny.

Symbolem innych osiągnięć Związku Radzieckiego stała się budowa jednego z największych ośrodków przemysłowych. Na bezskresnych przestrzeniach stepowych powstawało miasto-gigant Magnitogorsk.

Wznoszone potężnym wysiłkiem rąk i mózgów, przewyciężających ogromne przeszkody, kształtowało wśród swych twórców nowe poczucie jednoczącej ich więzi, wykuwało wielkie serca i niezłomne charaktery. Poetka Ludmiła Tatianiczewa oddaje w wierszu „Magnitogorsk“ to głębokie uczucie dumy, które było udziałem wszystkich obywateli radzieckich.

Magnitogorsk to wcielenie czynu, którego wielkość stała się natchnieniem i własnością proletariatu całego świata. Prawdę o tym w przepięknym wierszu wypowiada Władysław Broniewski, gdy mówi o swym współtowarzyszu więziennym Janie, który w najtrudniejszych chwilach wolę przetrwania umacniał świadomością, że tam w dalekim Magnitogorsku realizuje się potężne dzieło lepszego jutra.

Walentin Katajew w utworze „Naprzód w czasie“ przenosi nas w świat twórców tego dzieła, w życie brygady betoniarskiej, dojrzałej, świadomej, entuzjastycznej grupy przodowników pracy. Obserwując ją jesteśmy w stanie zrozumieć sens i wagę tych najgłębszych przemian, jakie się dokonały w ludziach Związku Radzieckiego. Powstał typ przodownika pracy, który w szlachetnej rywalizacji odnajduje nową, twórczą postawę.

Zbiorek zamykają wiersze dwóch młodych polskich poetów, Adama Włodka i Tadeusza Kubiaka. Składają oni hołd poległym w walce o wyzwolenie Polski, bohaterskim żołnierzom Armii Radzieckiej.

Rewolucja Październikowa (Listopadowa) oddając władzę w ręce proletariatu, stworzyła podstawy pod budowę państwa socjalistycznego. Tworzone ono było ogromnym trudem, kosztem tysiącznych wyrzeczeń. Dokonał tego robotnik i chłop radziecki. O nich właśnie mówią wszystkie powyższe utwory. Pozwalają nam pełniej zrozumieć treść tych głębokich przemian, jakie się dokonały w naszych sąsiednich narodach. W tym leży najbardziej istotna wartość powyższego zbioru. W rocznicę Rewolucji winien trafić on do wszystkich świetlic i teatrów amatorskich.

ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

Ob. Marcin Krukowski — Dziełce.

Aby nabyć dla Was i innych sołtysów rowery należy skierować zamówienie na adres: „Biuro Sprzedaży Przemysłu Motoryzacyjnego”. Warszawa, ul. Willowa 13.

Równocześnie trzeba przesłać należność na konto nr 689 w Banku Gospodarstwa Krajowego Oddział Główny w Warszawie. Cena roweru typu turystycznego wraz z kompletnym wyposażeniem (pompka, dzwonek, torba z kluczami) 11 160 zł za rower męski, 11,575 — za rower damski. Biuro Sprzedaży Przemysłu Motoryzacyjnego po otrzymaniu Waszego zamówienia i wpłaty przysłać Wam zlecenie do odbioru rowerów w jednej z fabryk w Dzieżicach, Bydgoszczy, Łodzi lub Radomiu.

Ob. Zofia Furmankowa — Sopot.

Radzimy wykorzystać podane w poprzednim numerze „Poradnika Pracownika Społecznego” zestawienie literatury o partiach politycznych oraz o tradycjach demokracji polskiej. Ponadto pomocny będzie nowy dział, jaki wprowadziliśmy, pt. „Nowe wydawnictwa”.

Ob. Jerzy Domański — Strzelce Dolne.

W odpowiedzi na pismo z dnia 21.VII. br. wyjaśniamy Wam, iż Towarzystwo Ubezpieczeń „Prudential” w Polsce znajduje się w stanie likwidacji. Likwidatorem z ramienia Anglików został mianowany ob. Karol Witkowski, Kraków, ul. Karmelicka 48, do którego należy zgłosić pretensje. Ob. Witkowski udzieli też bliższych informacji w sprawie możliwości uzyskania jakiegoś ekwiwalentu za polisę.

Ob. Ostrowski — Mińsk Mazowiecki.

Poniżej podajemy nazwiska członków najwyższych władz partyjnych, o które Obywatel zapytywał w swoim liście:

Polska Partia Robotnicza.

Komitet Centralny:

I Sekretarz generalny — Gomułka Władysław (poprzednicy: Marceli Nowotko 1942 — 28.XI.1942, Paweł Findler 1942 — 14.X.1943)

II sekretarz — Zambrowski Roman.

III „ — Mazur Franciszek.

Polska Partia Socjalistyczna.

Rada Naczelna:

Przewodniczący	— Kuczkowska Halina.
I zastępca	— Szwalbe Stanisław.
II „	— Drobner Bolesław.
III „	— Szymanowski Zygmunt

Centralny Komitet Wykonawczy:

Przewodniczący	— Rusinek Kazimierz.
I zastępca	— Świętochowski Henryk.
II „	— Kuryłowicz Adam.
Sekretarz generalny	— Cyrankiewicz Józef.

Stronnictwo Ludowe.

Rada Naczelna:

Przewodniczący	— Putek Józef.
----------------	----------------

Naczelny Komitet Wykonawczy:

Prezes	— Baranowski Wincenty.
I wiceprezes	— Podedworny Bolesław.
II „	— Grubecki Jan.
Sekretarz generalny	— Korzycki Antoni.
Zastępca	— Drewnowski Jerzy.

Stronnictwo Demokratyczne.

Rada Naczelna:

Prezes	— Michałowicz Mieczysław.
I wiceprezes	— Wende Jan.
II „	— Kulczyński Stanisław.
III „	— Lukrec Henryk.

Centralny Komitet:

Prezes	— Rzymowski Wincenty.
I wiceprezes	— Barcikowski Wacław.
II „	— Lechowicz Włodzimierz.
Sekretarz generalny	— Chajn Leon.

Ob. Mankuła Władysław.

W powyższej sprawie należy zwrócić się do Instytutu Nauki i Oświaty rolniczej przy Związku Samopomocy Chłopskiej. Warszawa, al. Przyjaciół 5.

